

אות החלוצים

שמעון שטרית וענת לוי קפלן
עורכים

אות החלוצים 2022
שמעון שטרית וענת לוי קפלן
עורכים

תשפ"ב - 2022

עמותת האיגוד הספרדי העולמי קמה בשנת 2014 והיא מתמקדת בהשבת עטרת מורשת יהדות ספרד ליושנה, בהעמקה, בחיזוק ובהעשרת פסיפס המורשת התרבותית של העם היהודי בישראל ובעולם.

אות החלוצים הוא פרויקט מרכזי של העמותה ומטרתו לתת כבוד ויוקרה לפרק חלוצי ומפואר זה של המפעל הציוני שמגשימו עשו את הבלתי יאמן ובמאמץ של דורות רבים הביאו להקמת מדינת ישראל ולאחר הקמתה הביאו ליישובה על ידי הקמת ערי הפיתוח, השכונות בערים, המושבים והקיבוצים, לביסוסה ולשגשוגה כמדינה בעלת משטר דמוקרטי השומרת על צביונה היהודי והפורחת בתחומי המדע, הטכנולוגיה היזמות והחדשנות. חברי ועד העמותה: פרופ' שמעון שטרית, יו"ר, ד"ר שלומית גלר, מר אילן כהן, הרב חיים אמסלם, פרופ' אהרון ממון, מר יעקב דנון, מר איתן אביבי, פרופ' יוסף אדרעי, הגב' יסמין לוי ומר דוד בן נאה.

אות החלוצים 2022

שמעון שטרית וענת לוי קפלן
עורכים

האיגוד הספרדי העולמי

PIONEERS HONORARY AWARD

Editors: Shimon Shereet and Anat Levy Kaplan

העטיפה: רפאל אבקסיס

הזכויות שמורות לצייר

האיגוד הספרדי העולמי - הוצאה עצמית

הדפסה: נירים דפוס והוצאה לאור בע"מ

נדפס בישראל: תשפ"ב 2022

תוכן עניינים

9	חלוצים בדמעה - בהוצאת עם עובד 1991
10-12	האיגוד הספרדי העולמי - אודות
13-14	ברכת נשיא האיגוד הספרדי העולמי, פרופ' שמעון שטרית
15	ברכת יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית מר יעקב חגואל
16	ברכת שרת החינוך, ח"כ ד"ר יפעת שאשא ביטון
17	ברכת השרה לשוויון חברתי, השרה מירב כהן
18-19	על חשיבות התייעוד לדורות הבאים - פרופ' אהרון ממון, יו"ר ועדת השיפוט
20-21	שלושת העידנים של החלוציות - פרופ' שמעון שטרית
22-24	על החלוצים החדשים - פרופ' שמעון שטרית
24	"שיר השיירה" עלי מוהר ואריק אינשטיין
25-26	החלוצים החדשים-ישנים - על שינוי הנרטיב ותפקידם בו - פרופ' יפעת ביטון
27-28	חלוציות חוצה תקופות - ד"ר עליזה בלון
29	ארוכה הדרך לשוויון - פרופ' שמעון שטרית
29	ריכוז היהודים במרוקו ערב מבצע יכין 1961
30-31	ד"ר צבי צמרת - נהיה כולנו חלוצים וחלוצות
32	אהבת ישראל אמיתית - פרופ' שמעון שטרית
33-34	"המטבח", "הַפְּבּוֹד שֶׁל סַבָּא", "שורשים" - משירי שושנה ויג
35	"קו העוני" - רוני סומק
36	"רומן מרוקאי" - משירי ציפי שחרור
37	"סבא יחיא", "יום הולדת שמח סבתא אסתר" - משירי סמי שלום שטרית
38	רשימת המושבות הראשונות
39	רשימת ישובי חומה ומגדל
40	על אברהם מויאל, חנה רם
40	עולים לפי מדינות מוצא 1948-1951
41	רשימת הקיבוצים שהוקמו בשנים 1946-1964
42	מפת ערי הפיתוח
43	רשימת ערי הפיתוח
44-45	רשימת המושבים שהוקמו בשנים המכוננות של המדינה 1946-1964
46	המושבים שהוקמו על ידי יוצאי צפון אפריקה
47	מבחר שכונות בערים
48	קיבוצים שהוקמו אחרי 1964
49	תמצית פרויקט "אות החלוצים"
50	ועדת השיפוט, צוות הפרויקט "אות החלוצים" ותודות

51	מקבלי אות החלוצים שנת 2021
52	מקבלי אות החלוצים שנת 2022
53	ביוגרפיות מקבלי אות החלוצים לשנת 2021
92-93	חשאי יהודה, ח"כ לשעבר
94	ידגר דוד
95-96	יפרח עמית
97	כהן ז'נט
98	כהן יעקב
99	כהן מאור
100-101	כץ אוולין
102	לוי אבנר
103	לוי הרצל
104-105	לוי ז'קי, סגן שר לשעבר
106	לוק ניקול
	למלשטריך-לטר רבקה,
107-108	שופטת בדימוס
109	מואטי אמילי, ח"כ
110	סבתו חיים, רב
111	קבילו אופיר
112	קוטלר שלום
113-114	קורן נורית, ח"כ לשעבר
115	קלדרון שלמה
116-117	שמחון שלום, השר לשעבר
118	שנבל מרדכי (מוטי)
119-120	שפרן חיים
121	שרייבר מישי
53	אבוטבול משה, ח"כ
54	אבקסיס יעל
55-56	אברמוב משה
57	אדלר מלכה
58	אדרי רפי, השר לשעבר
59	אוזן קרן
60	אלאל קורין
61	בן אבו אלברט
62	אלדר עדי
63	אורגד אליהו
64	אלפסי סימון
65	אפרים בת שבע
66	אשור חיים, ד"ר
67	בזיז אורנא, ד"ר
68	ביבי יגאל, סגן שר לשעבר
69	ביטון ארז
70-71	ביתן ניסים לוסיאן אנדרי
72	בן ברק רם, ח"כ
73	בן זהבה
74	בצלאל צרפתי
75	בר שלמה
76-77	גולברי יצחק
78	גולן מרים
79-80	גלבוני דב
81	גמליאל גילה, ח"כ
82-83	גרמה ניסים
84-85	דיכטר אבי, ח"כ
86	ויג שושנה
87-88	זילכה ירון, פרופ'
89-90	חליווה פנחס, ד"ר
91	חסן רועי

122	עטיה עזרא	122	אביבי מיכל
161	עקירב אוסנת, פרופ'	123-124	אברמוביץ עפרה
162	ערוסי דרורה, ד"ר	125	איצקוביץ אפרים
163	פדיה חביבה, פרופ'	126	אזולאי הספרי חנה
164	פרי ישי	127	איבגי אמיר
165	פרידמן חלי	128	אנג'ל יוסף אבי יאיר ג'וחה
166-167	פרס ריצ'רד	129	בן דהן אלי, רב, סגן שר לשעבר
168	פרקש משה	130	בן דוד יפה
169	צמרת צבי, ד"ר	131	רחל שליי
170	קבלו פיני	132	בן רון משה יעל, ח"כ
171	קול שלמה	133-134	גבאי גל
172	קינן ציון	135-136	גמליאלי שבי
173	ראובני מאיר	137	דבורי (מנצ'ר) אברהם
174	רובין שלום	138	דקל אליהו חרות
175	רוזן יוסי	139	הוכמן רמי
176-177	רומני מוריס משה, פרופ'	140	השכל שרן, ח"כ
178	רז מוסי, ח"כ	141	טוויטו ישראל
179	שטרית מאיר, השר לשעבר	142-143	ידיד רחל, ד"ר
180	שטרית רפאל	144	יום טוב כלפון, ח"כ לשעבר
181	שמש ליטל	145	לב-רן משה
182	דהן מומי, פרופ'	146	ליאור גד
183	חקק בלפור	147-148	מולא שלמה, ח"כ לשעבר
184	חקק הרצל	149-150	מורד אילנה
185		151	מחלון מרסל, פרופ'
		152	מלכיאור מיכאל, רב, ח"כ לשעבר
		153	מנשה כרמלה
		154	מצליח רינה
		155	מרום עופר
		156	מרציאנו אלברט
		157	סנדלר יעקב
		158	סער אלי
		159-160	סקופ אריה

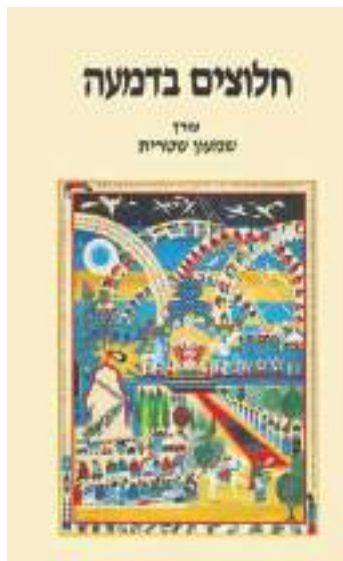

מתוך שמעון שטרית, חלוצים בדמעה עמ' 301 (1991) עם עובד

חלוציות: מעברות, ערי פיתוח, מושבים ושכונות בערים

העולים של שנות החמישים והשישים שהקימו ערי פיתוח ומושבים, שכונות בערים וקיבוצים, היו חלוצים מגשימים באותה רמה של מסירות נפש ובאותה מעלה של חשיבות לאומית כמו אלה של חלוצי ההתיישבות העובדת של העליות הקודמות. מצוות יישוב הארץ והגשמת המפעל הציוני אינה נחלקת לרמות שונות ולמעלות שונות. אנחנו צריכים להאדיר את המפעל העצום של ההתיישבות שנשאו על כתפיהם הורינו, אחינו ואחיותינו מהעלייה החדשה (מכל הארצות) ואת תרומתה העצומה למדינה.

העלייה החדשה לא היתה רק מקור לבעיות, היא נטלה חלק מרכזי בתקומת ישראל בארצו ובחזוק המדינה. את דור המעברות ובניו אנו צריכים לצייר לא כעלובי חיים שסבלו, אלא כחלוצים שעזבו הכל מאחוריהם ובאו להגשים את החלום הציוני. אם נצליח בכך, אזי כל תלאותיהם לא ייראו כההליך מצער או מכאיב, אלא כהתרחשות לאומית בעלת חשיבות, שהמשתתפים בה זוכים ליוקרה ולהערכה דוגמת זו שאנו רוחשים לעליות הממוספרות (עלייה ראשונה, שנייה, שלישית וכולי). יש להדגיש שמקימי ערי פיתוח ומושבים אינם נופלים מפרופסורים בסורבון וכלכלנים בחצרות נשיאים ושרים. עלינו להבליט את היפה בכל אחת מעדות ישראל ולהעלותו על נס. לאחר שפתחנו את הפצע הזה של הפיצול העדתי בעם היהודי החי בארץ ולאחר שזרינו עליו מלח, עלינו לרפא אותו מתוך שותפות אמת. חובה עלינו לעשות להבלטת המשותף, לחזק את השותפות היהודית; מאידך גיסא למעט בדיבורים על פיצול.

האיגוד הספרדי העולמי

האיגוד הספרדי העולמי (יוצאי ספרד) (ע"ר) (להלן: "האיגוד") הינו עמותה ללא מטרות רווח אשר מקום מושבה בירושלים.

חזון האיגוד הספרדי העולמי מתמקד בהשבת עטרת מורשת יהדות ספרד ליושנה, בהעמקה, בחיזוק ובהעשרת פסיפס המורשת התרבותית של העם היהודי בישראל ובעולם.

מתוך אמונה זו, בין מטרות העמותה, הקמת מוזיאון ממלכתי לאומי בירושלים שיציג את המורשת ההיסטורית, המסורתית והתרבותית של כלל קהילות יוצאי ספרד, החל מתור הזהב, האינקוויזיציה, נדידת הקהילות במדינות ברחבי העולם, העלייה לישראל והתיישבות בה. במוזיאון נעסוק בשימור, בחשיפה ובהפצה של אוצרות התרבות והמורשת של יהדות ספרד והאישים המרכזיים שעיצבו אותה בקרב ילדים ומבוגרים, קהילת המכונים בבתי הספר ובמוסדות האקדמיים, ובקרב קהילות יהודיות ואחרות בעולם. מטרת הפעילות תהיה החייאת המורשת תוך הכרתה, הבנת תרומתה לעם היהודי בארץ ובתפוצות. המוזיאון ישמש מרכז מחקר ולמידה שלאנשים חינוך בישראל ובעולם ומקום התכנסות של הקהילות הספרדיות. המוזיאון יחשוף לציבור את התנאים מיוחדים שבהם התפתחה ופרחה תרבות ספרד - בתוך שדה מערכה סוער, מאבקים ומלחמות בין העולם הנוצרי למוסלמי. המוזיאון יציג את עושרו התרבותי והרוחני של תור הזהב בספרד, היוצא דופן בנסיבות של גזרות ופורענויות בהן נוצר.

מטרה זו נוגעת לכלל העם היהודי וחשובה לאנושות בכללותה. בנוסף האיגוד שם לו למטרה מרכזית את האדרת יהדות ספרד בתחומי התרבות, היסטוריה, הכרת אישים, אמנות, מוזיקה ומסורת והעלאת המודעות לכך באמצעות עריכת כנסים בנושא והפצתו בשיח ציבורי. לאורך כל שנות גלות ישראל התאפיינו קהילות יהדות ספרד כקהילה של שלום, אחווה ופיוס, שהתנהלותה ודפוסי פעילותה ניכרו בכל מקום ואתר. מורשת יהדות ספרד הייתה גורם מרכזי בעיצוב החיים היהודיים בתפוצות לאורך שנות הגלות הארוכות. חיי היצירה, הרוח, הפיוט, השירה, התורה, ערכי המשפחה ודפוסי החיים היו מקור השראה לקהילות יהודיות רבות בעולם היהודי. האיגוד הספרדי העולמי מדגיש בכנסיו את התפיסה הספרדית המתונה והסובלנית, ואת שיתוף הפעולה התרבותי והרוחני של היהדות בכל העולם עם הסביבה הנוצרית והמוסלמית שהפכו לנכס צאן ברזל בהיסטוריה של הקהילות היהודיות לאורך הדורות. מסורות אלו שנוצרו בגלויות ישראל, הובאו ארצה על ידי העולים והשפיעו על עיצוב התרבות היהודית בישראל.

האיגוד הספרדי העולמי כהיערכות להקמת המוזיאון עוסק במחקר על השורשים של צאצאי מגורשי ספרד ופורטוגל וזאת כחלק משימור המורשת של יהדות ספרד כדי לייסד מאגר מידע על השורשים של מגורשי ספרד ופורטוגל שעברו למדינות רבות באיזור הים התיכון או הבלקן לאחר גירוש ספרד. וכן האיגוד הספרדי העולמי גם מחזק את הקשר התרבותי והאזרחי עם צאצאי ספרד ופורטוגל והקהילות השונות שעברו לארצות הים התיכון וצפון אפריקה לאחר גירוש ספרד.

האיגוד הספרדי העולמי, כעמותה, פועל לשימור מורשת יהדות ספרד בארץ ובעולם. האיגוד משקיע את מירב המאמצים להצלחת מפעל חשוב זה, ומקדם מספר פרויקטים בנושא כדוגמת **פרויקט היכל התהילה** שמטרתו לספר על אישים שמוצאם מיהדות ספרד והמזרח על הישגיהם והצלחתם בתחומים שונים כדוגמת בתחומי המדע, הקולנוע, האקדמיה וכיוצ"ב, **פרויקט סיפור אישי** ובו האיגוד נותן במה לאנשי ציבור ולצאצאי מגורשי ספרד ופורטוגל על סיפורי משפחותיהם, על התלאות שעברו, על מסמכים שמצאו ועל מסורות שנשמרו לאורך הדורות ו**פרויקט אות החלוצים**.

מטרות העמותה

1. הקמת מוזיאון ליהדות ספרד והמזרח בירושלים, במסגרתו תוצג המורשת ההיסטורית, המסורתית והתרבותית של כלל קהילות יוצאי ספרד במהלך הדורות.
2. קידום התודעה והעלאת המודעות הציבורית בענייני מורשת יהדות ספרד והמזרח בחברה הישראלית ובעולם וטיפוחה.
3. גישור וחיזוק הקשר התרבותי והאזרחי של צאצאי מגורשי ספרד ופורטוגל בארץ ובעולם עם ארצות אלה.
4. פיתוח קשרים עם קהילות יהודיות בעולם.
5. פיתוח יחסים תרבותיים ובין דתיים וטיפוח פיוס ואחדות פנימית בין חלקי החברה הישראלית לאור המסורת והסובלנות של יהדות ספרד לדורותיה
6. טיפוח התודעה על תרומת העליות הגדולות בשנים המכוננות של המדינה לבניין הארץ ועל תרומת מנהיגי הקהילות הספרדיות לתנועה הציונית.
7. הענקת מילגות ומענקים לסטודנטים וחוקרים לקידום לימודים ומחקרים בתחום מורשת ספרד והמזרח.

ועד העמותה

1. יו"ר העמותה ונשיא האיגוד פרופ' שמעון שטרית - פרופ' במשפטים באוניברסיטה העברית. כיהן בממשלת רבין (1992) כשר במספר תפקידים: שר הכלכלה, שר המדע, שר הדתות והשר הממונה על הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו. כיהן כממלא מקום ראש עיריית ירושלים בשנים 2003-1998.
2. מר דוד בן נאה - חבר בהנהלת ההסתדרות הציונית העולמית ויו"ר הארגון העולמי של בתי הכנסת והקהילות האורתודוקסיות. בעברו יצא לשורה של שליחויות וכיהן בתפקידים שונים. בין תפקידיו: יו"ר המשמרת הצעירה העולמית של המזרח, מנכ"ל המחלקה לדור המשך ומנכ"ל המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה בסוכנות היהודית.
3. ד"ר שלומית גלר - מרצה ומומחית לממשל תאגידי, לרגולציה ולביקורת פנימית. כיהנה ומכהנת כיו"ר דירקטוריון, כדירקטורית, וכיו"ר ועדת הביקורת בתאגידים. כיהנה (10 שנים) כמבקרת הפנימית של חברת רפאל. כיהנה (20 שנה) כסגנית נשיא לשכת המבקרים הפנימיים בישראל. כיהנה ב"וועדות המרכזים העליונות של משרד הביטחון, מכהנת כחברה ב"וועדה לפטורים ולמיוזגים, רשות התחרות".

4. מר אילן כהן - כיהן בעברו כמנכ"ל מוזיאון ארץ ישראל (2017-1998) וכיהן כמנכ"ל עיריית ירושלים.
5. הרב חיים אמסלם - ח"כ לשעבר מטעם תנועת ש"ס וכיום חבר בתנועת "זהות".
6. הגב' יסמין לוי - זמרת לדינו ישראלית ובינלאומית שזכתה בפרסים ובאותות הוקרה והוציאה עד כה 7 אלבומים.
7. פרופ' אהרן ממון - חתן פרס ישראל לשנת תשע"ט בלשונות היהודים ובספרויותיהם ופרס גאון על מחקריו בנושא יהדות צפון אפריקה. סגן נשיא האקדמיה ללשון העברית ופרופ' אמריטוס באוניברסיטה העברית בירושלים.
8. יעקב דנון - כיהן כמנכ"ל בנק ישראל וכמשנה למנכ"ל בנק מזרחי טפחות.
9. פרופ' יוסף אדרעי - פרופ' למשפטים מאונ' חיפה. שימש כדיקן הפקולטה.
10. מר איתן אביבי - כיהן בעברו כיו"ר האיגוד הארצי למסחר.

ברכת נשיא האיגוד הספרדי העולמי, פרופ' שמעון שטרית

אני מתכבד לברך את מקבלי אות החלוצים לשנת 2021 ולשנת 2022. השנה אנו מעניקים את אות החלוצים לכל דורות החלוצים: החלוצים הראשונים מראשית הציונות עד 1946, החלוצים החדשים שפעלו בסמוך לפני ואחרי הקמת המדינה עד 1964, ולאחר מכן החלוצים הממשיכים שהמשיכו את המפעל החלוצי כל אחד בדורו.

כשהענקנו בשנה הקודמת את אות החלוצים התמקדנו בחלוצים החדשים על תרומתם הגדולה לביסוסה של המדינה. הענקת האות לדור החלוצים החדשים התבססה על התפיסה שהגיעה השעה לתת כבוד לדור החלוצים החדשים שהקימו את ערי הפיתוח, שכונות הערים והמושבים בגבולות המדינה. למען התיקון ההיסטורי הזה הוענק אות החלוצים החדשים מכיוון שעקב הקורונה לא הוענק אות החלוצים בשנה שעברה הוחלט להעניק השנה אות חלוצים לשנים 2021 ו-2022 ביחד. בשנה שעברה הוענק אות החלוצים בברכת שר התרבות חילי טרופר ויו"ר קק"ל אברהם דובדבני. השנה מוענק אות החלוצים בשיתוף שרת החינוך ד"ר יפעת שאשא ביטון, השרה לשוויון חברתי הגב' מירב כהן ויו"ר ההסתדרות הציונית העולמית, מר יעקב חגואל.

כאמור השנה מוענק אות החלוצים לכל החלוצים בכל העידינים: לחלוצים הראשונים, לחלוצים החדשים ולחלוצים הממשיכים. כולם ראויים ליוקרה כבוד והכרה על מפעלם החלוצי. יתרה מזו, דור החלוצים הראשונים העלה וקלט את החלוצים שבאו אחריהם. בעידן החלוצים החדשים העלייה הגדולה והמבורכת שהגיעה לישראל בשנות החמישים והשישים, היתה הצלחה הירואית ביותר בתולדות הציונות. עליה זו הביאה לישראל את המאגר האנושי שעיצב את דמותה של החברה בישראל ותרומתה למשק, לחברה ולתרבות, בשנים המכוננות של המדינה. העלייה שינתה את מצבה החברתי והאסטרטגי של ישראל לאחר מלחמת העצמאות, והייתה אבן יסוד בבניית חוסנה ואיתנותה החברתית, וכן את עוצמתה הצבאית לאחר המלחמה. העולים הניחו תשתית להרחבת המשק והכלכלה והיוו הון אנושי שחיוק את המפעל הציוני.

ישראל בעשור הראשון לקיומה הייתה חברה בקשיים, ונאבקה באתגרים גדולים, לאחר השואה ומלחמת העצמאות, ועליה מבורכת זו הייתה בבחינת הצלה ונס היסטורי. הקשיים בדרך קליטתה היו עצומים. שכן, מדובר היה בחברה ענייה עם כושר קליטה כלכלי קטן, אבל עם נכונות לאומית ועצומה, שהכירה בערכה ובצורך בחיזוק ישראל כמדינה צעירה של העם היהודי. העולים היו המאגר העיקרי לבניית ערי הפיתוח, לחיזוק ההתיישבות החדשה במושבים, החקלאות והתעשייה ולבניית הנגב הגליל, ירושלים ומרכז הארץ.

בניהם ובנותיהם של דור החלוצים החדשים הגיעו היום לצמרת החברה, הפוליטיקה והכלכלה, הוריהם והם הצליחו להפריח שממה ולבנות ארץ מדברית שהפכה לגן פורח. תרומתם העצומה להגשמת החזון הציוני כתובים בספרי ההיסטוריה והם מקור לגאווה לכולנו. כפי שכתבתי בספרי "חלוצים בדמעה" שיצא ב-1991, הדור הזה היה דור של חלוצים שתרם בתקופתו להתיישבות ולחלוציות כשם שתורמו החלוצים הראשונים. אין זה חדש שעלייה מפוארת זו של החלוצים החדשים נדחקה בתודעה בשל אילוצים של חברה בהקמה וטעויות שנעשו מטבע הדברים. ואולם, "אות החלוצים" הוא דוגמא

לפרויקט שנועד לתקן את העיוות ההיסטורי של דור המדבר של אנשים שעמלו קשה תוך התגברות על קשיים עצומים, והצליחו לקדם את ישראל להצלחה מרשימה בכל תחומי החיים.

אני רואה חשיבות עצומה בפרויקט "אות החלוצים" ביוזמת האיגוד העולמי הספרדי, שנועד לפאר את תרומתם של המייסדים בדור החלוצים הראשונים, שפרצו הדרך המדינית והניחו תשתית בכל התחומים למדינה שבדרך, ואחר כך העלו וקלטו את דור החלוצים החדשים בערי הפיתוח, בהתיישבות ובמושבים, ובשכונות הערים. חלוצים חדשים אלה שעלו מארצות המזרח, ספרד, וכן מארצות אחרות וביניהם שורדי השואה, הגיעו לבנות ארץ חדשה ישנה, ומפעלם לא זכה להכרה הראויה. דור המכבים הראשון לגאולה הוא דור מפואר, מגשים ובונה שראוי לכבוד המוענק לו. כולנו מצדיעים לבני העלייה הגדולה ומביעים את הערכתנו העמוקה לבניה ובנותיה והוריהם, אשר היו החלוצים החדשים, שהמשיכו את המפעל החלוצי של החלוצים הראשונים. בהענקת אות החלוצים לכל הדורות אנו מכירים בתרומה למפעל הציוני לכל החלוצים לדורותיהם.

אני מבקש להודות לכל מי שלוקח חלק במפעל זה, אני מודה במיוחד ליו"ר ההסתדרות הציונית העולמית, מר יעקב חגואל, לשרת החינוך, ד"ר יפעת שאשא ביטון ולשרה לשווין חברתי הגב' מירב כהן, על שיתוף הפעולה החשוב שלהם בפרויקט היסטורי זה הנותן כבוד לחלוצים לדורותיהם: לחלוצים הראשונים, פורצי הדרך והאבות המייסדים, לחלוצים החדשים, מייסדי ערי הפיתוח, שכונות הערים וההתיישבות החדשה במושבים וכן לחלוצים הממשיכים בשנים שלאחר מכן. תודתי העמוקה נתונה לוועדת השיפוט, ליו"ר פרופ' אהרון ממון, ולחבריה פרופ' יוסף אדרעי וד"ר שלומית גלר. כמו כן, אני מבקש להודות לצוות הנאמן שהכין את התשתית להחלטת וועדת השיפוט בראשות עו"ד ענת לוי קפלן מנכ"לית האיגוד הספרדי העולמי, וטל פנצ'בסקי שסייע בפרויקט.

בכבוד ובהוקרה

פרופ' שמעון שטרית

נשיא האיגוד הספרדי העולמי

ברכת יו"ר ההסתדרות הציונית מר יעקב חגואל

חברים וחברות יקרים,

הנני שמח להביא לכם את ברכת ההסתדרות הציונית העולמית לרגל זכייתכם באות החלוצים. אני מבקש להביע את הערכתי העמוקה לאיגוד העולמי הספרדי בראשות ידידי הפרופ' שמעון שטרית על הקמת המפעל להנצחת פועלם של החלוצים לדורותיהם: הראשונים, החדשים והממשיכים. החלוצים הראשונים שהגיעו לארץ במחצית הראשונה של המאה עשרים הקימו את המושבות, הקיבוצים ואת המושבים הראשונים ויצרו תשתית מדינית, כלכלית וחברתית למדינה. אחריהם באו החלוצים החדשים. ובהמשך הגיעו דורות החלוצים הממשיכים.

השנה אנו מציינים 125 שנה לקונגרס הציוני העולמי הראשון שהתכנס בבזל שבשווייץ. בכנס מיוחד, שאירגנה ההסתדרות הציונית העולמית בראשותי בבזל, ציינו השנה ברוב עם את האירוע ההיסטורי של הקונגרס הציוני הראשון שהניח את היסודות למדינת ישראל. התנועה הציונית בראשות הרצל, חוזה המדינה, פעלה להקמת מדינת ישראל ומימשה את החזון הציוני. ההסתדרות הציונית העולמית, הסוכנות היהודית וגופי המוסדות הלאומיים תרמו תרומה מכרעת בארגון העלייה ובקליטתה בימים המאתגרים של מדינת ישראל. למרות מחסור גדול במשאבים, ולמרות קשיים כלכליים גדולים מנהיגות המדינה לקחה על עצמה את האתגר של קיבוץ הגלויות והביאה לארץ של מאות אלפי עולים לאחר הקמת המדינה. כמעט מיליון עולים שהגיעו לישראל בשנים המכוננות של המדינה תרמו תרומה מכרעת לביסוס המדינה ועיצבו את מפת הארץ. לאחר עידן החלוצים החדשים בא עידן החלוצים הממשיכים אשר מגשימים את החלוציות עד עצם היום הזה.

אני מבקש במיוחד להעלות על נס את תרומתם של החלוצים החדשים. חשוב להדגיש את ההכרה בתרומתם של החלוצים החדשים בשנים המכוננות של המדינה. החלוצים החדשים הם מייסדי ערי הפיתוח, שכונות הערים והתיישבות החדשה במושבים. הם שינו את פני הארץ עלינו להוקיר את החלוצים לדורותיהם. מקומם של החלוצים הראשונים שהניחו את היסודות והתשתית של המדינה מוכר בצדק בעמדת בכורה ולצידם חייבים להעניק הכרה לחלוצים החדשים שבאו אחריהם וכן לחלוצים הממשיכים אשר מגשימים את המפעל החלוצי בדורות האחרונים.

אתם מקבלי האות והוריתם המייצגים את החלוצים לדורותיהם ראוי שתהיו גאים במפעל החלוצי שלקחתם בו חלק.

ברוכים תהיו עם קבלת אות החלוצים.

יעקב חגואל

יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית

ברכת שרת החינוך ד"ר יפעת שאשא ביטון

חברות וחברים יקרים,

"אות החלוצים" ממלא את הלב בשמחה וגאווה, על ציון תרומתם המפוארת של יוצאי המזרח לכינון מדינת ישראל. הכמיהה לציון הייתה נחלתם של יהודי העולם לאורך הדורות ובכללם יהדות המזרח. דמויות מופת, כדונה גרציה נשיא והחכמים יהודה אלקלעי ויהודה אריה לאון ביבאס, היו מהראשונים לדבר על רעיון השיבה לארץ וחדוש הריבונות היהודית בה. כבר במאה התשע עשרה הגיעו עשרות אלפי יהודים מארצות המזרח ופיתחו את היישוב היהודי ברחבי הארץ, התיישבות שהיוותה תשתית ראשונית לעליות שהגיעו לאחר מכן. עולים אלו עזבו לא אחת חיי נוחות ועושר בארצות מוצאם ומצאו עצמם במדינה מתפתחת ומאתגרת.

עלינו מוטלת החובה להנחיל לדורות הבאים את המורשת העשירה שהביאו עימם חלוצים אלה ולקרב את הסיפורים ההיסטוריים לעולמם של ילדינו ולחבר אותם לשורשים. זאת מתוך מקום של סקרנות ובכלים הרלוונטיים לעידן הנוכחי. לכן קידמנו בשנה האחרונה תהליכים משמעותיים בתוך מערכת החינוך. יישום דוח ועדת ביטון, רפורמת הבגרויות שמחזקת את מקצועות המורשת, חברה ורוח ותעודד את התלמידים ללמוד ולהתעמק בהם. גם במערך ההשכלה הגבוהה הוכרו לימודי יהדות ספרד והמזרח כתחום דעת. העושר התרבותי הוא הנכס החברתי שלנו ונכון לנו לשמר אותו.

מקבלות ומקבלי "אות החלוצים",

כשרת החינוך וכבת ליוצאי המזרח, אני נרגשת מהענקת האות המוקירה את נכסי התרבות והרוח של יהדות ספרד כחלק מהפסיפס הישראלי המתהווה על ידי יוצרים ומנהיגים בני הדור השני והשלישי. מעשיכם המבורכים מוכיחים כי הדור הנוכחי ממשיך ומחדש את דרכי אבותיו מתוך אותה שורשיות ונאמנות. אתם מהווים דוגמא ומייצגים אלפים רבים שהחברה הישראלית משתבחת בהם ומובילים אותה אל מחוזות המבליטים את הטוב, היפה והחשוב.

אני מאחלת לכם שתמשיכו בפעילותכם הענפה והחלוצית בבנייתם של ארצנו האהובה, שעליה כתב רבי יהודה הלוי, גדול משוררי המזרח, כבר לפני אלף שנה **הָלֵא אֶת אֲבִנֶיהָ אַחוּנּוֹ וְאֶשְׁקֶם וְטַעַם רִגְבֶּיהָ לְפִי מִדְּבַשׁ יַעֲרֶב.**

ברוכים תהיו,

ח"כ ד"ר יפעת שאשא ביטון

שרת החינוך

ברכת השרה מירב כהן, השרה לשוויון חברתי

אני מתכבדת לברך את מקבלי אות החלוצים לשנים 2021-2022. בזכות מפעלכם החלוצי קמה מדינת ישראל, התבססה והגיעה להישגים. הענקת אות החלוצים היא מתן כבוד לדורות החלוצים. כל דור בנה נדבך והציב מסד למדינה איתנה הבוטחת בעצמה. דור החלוצים הראשונים מראשית הציונות עד שנת 1946 פרץ דרך מדינית, והקים את הישובים שהיו את התחלת ההתיישבות היהודית בארץ ישראל ואת התשתית בכל התחומים למדינה שתקום. לאחר 1946 דור החלוצים החדשים הקימו את ערי הפיתוח, שכונות הערים והמושבים בגבולות המדינה. מאז 1964 החלוצים הממשיכים נושאים את לפיד החלוציות של החלוצים הראשונים והחדשים, והם עמלים עד היום במעשה הציוני.

החלוצים הראשונים רשמו דפים מזהירים בהיסטוריה של מדינת ישראל ונשאו על שכמם את כובד האחריות של יצירת התשתית המדינית, הכלכלית וההתיישבותית במחצית המאה העשרים ונשאו על כתפיהם את האחריות לניהול מלחמת העצמאות ובנין המדינה. **החלוצים החדשים** באו בעלייה הגדולה והמבורכת שהגיעה לישראל בשנות החמישים והשישים. הם רשמו הצלחה גדולה ומרשימה בתולדות הציונות. עליה זו הביאה לישראל את מאות אלפי העולים מארצות ערב וכן את שורדי השואה. אלו ואלו תרמו למשק, לחברה ולתרבות, בשנים המכוננות של המדינה. החלוצים החדשים שבנו את ערי הפיתוח, שכונות הערים והמושבים שינו את מפת הארץ וביססו את מעמדה האסטרטגי של ישראל לאחר מלחמת העצמאות. הם היו אבן יסוד בבניית חוסנה ואיתנותה החברתית, וכן את עוצמתה הצבאית לאחר המלחמה. החלוצים החדשים הניחו תשתית להרחבת המשק והכלכלה והיוו הון אנושי שחזק את המפעל הציוני. ההכרה בחלוצים החדשים היא תיקון היסטורי נדרש לאחר שנים רבות שלא ניתנה הכרה מספקת למפעל החלוצי שלהם בשנים המכוננות של המדינה.

לאחר העליות עד 1964 של החלוצים החדשים, באו העליות של **החלוצים הממשיכים**. כל קבוצה בדרכה הוסיפה נדבכים של התיישבות ותרומה למדינתנו. העלייה מברית המועצות בשנות ה-70 והעליות בשנות התשעים לאחר נפילת מסך הברזל הביאו לישראל הון אנושי מעולה שתרם לכלכלה, לטכנולוגיה ולכל תחומי החיים, וכך גם העליות מצרפת ומצפון אמריקה. עליית יהודי אתיופיה במבצע משה ומבצע שלמה הוסיפה מימד חשוב למפעל הציוני של קיבוץ גלויות.

חשוב מאוד שנכיר בחשיבותם של כל דורות החלוצים: הראשונים, החדשים והממשיכים וחשוב מאוד להכיר בתרומתם של כל דורות החלוצים ולהעניק להם יוקרה. הכבוד ההדדי הוא יסוד לאחדות וללכידות חברתית. מתן ההכרה והכבוד לכל דורות החלוצים תורם ללכידות ולאחדות שהם כה חיוניים בעת הזו שבה רבו המחלוקות. ושוב ברכות לכל מקבלי אות החלוצים לדורותיהם.

בברכה
מירב כהן
השרה לשוויון חברתי

על חשיבות התייעוד לדורות הבאים

פרופ' אהרן ממון, יו"ר ועדת השיפוט

אני מסכים עם דברי חבריי המלומדים המוצבים בראש ספר זה ואינני רוצה לחזור עליהם. אבוא רק להדגיש מזווית אחרת את העניין העיקרי שהוא תכלית ייסוד 'אות החלוצים'.

תודה עמוקה ליו"ר ההסתדרות הציונית העולמית על התמיכה הפעילה במפעל אות החלוצים, ולשרה ח"כ ד"ר שאשא ביטון ולשרה מירב כהן על ברכתם החשובה למפעל זה, והכרתם בחשיבותו.

חגי סגל כתב במאמרו 'האור בקצה המערה' (ב'מקור ראשון' גיליון ג' בטבת תשפ"א / 18.12.2020, עמ' 2) על רשמיו מביקורו במוזיאון בחברון המציג אלפי שנות היסטוריה של העיר, לרבות הפרק החדש שנפתח לאחר מלחמת ששת הימים:

'מרוב עשייה היסטורית המתנחלים בקושי נתנו עד כה את דעתם על אופן כתיבת ההיסטוריה, וטוב מאוחר מלעולם לא. חברון היא פתח תקווה, תל חי, וחניתה של העת החדשה. אם היא לא תדאג לתפוס את המקום הראוי לה בדברי ימי החלוציות הציונית, מי כן ידאג?'
זו דוגמה אחת מני רבות לכך שגופים ואישים שעושים היסטוריה שוכחים שצריך גם לתעד אותה, לנסח אותה וגם להנחיל אותה לבני זמנם ולדורות הבאים.

לפני מספר שנים חידשתי את הקשר עם חבר לספסל הלימודים באוניברסיטה, אחרי כמה עשרות שנים של נתק כמעט מוחלט. בשיחה הנלבבת והנלהבת למדתי שהוא עשה כבוד דרך ארוכה ב'מקור-כלכלה והשפיע השפעה מכרעת על המבנה ועל הניהול של הנמלים בארץ. שאלתי אותו אם הוא כותב זכרונות ואם הוא מצפה שמישהו בדורות הבאים, גם בין צאצאיו, ידע על כך ובאיזה אופן, למשל אם הם אמורים ללמוד על כך מפי הנבואה. כעבור שנה הוא שלח לי טיוטת ספר, בינתיים פנימי למשפחה על ענפיה ורבדיה, ובו הוא מספר לראשונה על ההישג העצום הזה.

ודוגמה שלישית, לפני שבועות אחדים כשנרמז לראשונה (עדיין לא בפרסום רשמי) על ייסוד 'אות החלוצים', פנתה אליי גברת נכבדה לבדוק את האפשרות לכלול את אביה בין מקבלי ה'אות'. אמנם הכרתי את הוריה לפני שנים רבות, אבל ביקשתי ממנה לספר לי על הישגיו המפליגים בתחום החינוך. שאלתי אותה אם מישוה ניסח מעולם טקסט כלשהו על אביה, ולו בדמות ערך אנציקלופדי של ויקיפדיה. התשובה הייתה שלילית. הוספתי להכביד עליה, מדוע היא לא מבקשת להכתיר גם את אימה ב'אות' הזה? והרי אימה כתבה דוקטורט בחינוך וגם היא רבת פעלים. הגברת נבוכה ותהתה שלא חשבה על כך. סוף דבר היא ניסחה טקסט מכובד ביותר על הוריה ושניהם נכללו ברשימת הזוכים הראשונים.

הכלל העולה מדוגמות אלה ויש רבות רבות כמותן הוא שלא די שאדם יהיה רב-פעלים ויתרום לחברה

ולמדינה, בכל תחומי החיים: כלכלה, וביטחון, בניין, חינוך, ספרות ואומנות, וכו', אלא הוא נדרש גם לתעד את הסיפור למען דורנו ולמען הדורות הבאים. החלוץ על פי רוב כנראה אינו מודע לכך שהוא עושה מעשה חלוצי. הוא עושה כי זה 'צו השעה' או 'דין התנועה' או ממניע אחר. ואכן 'אין בעל הנס מכיר בנסו' אמרו חכמינו הקדמונים. "אות החלוצים" בא לא רק להכיר במעשי היצירה החדשניים והמהפכניים שעשו אבותינו ולהוקיר אותם, אלא גם - לנער את בני הדור הקודם וצאצאיהם, שינסחו, שיתעדו, ושיניחלו. שאם לא כן, כדברי סגל, תהיה עשייה היסטורית ענפה אבל לא יהיה לה זכר בספרי ההיסטוריה. יהיו חלוצים, אבל לא יהיה מי שיכיר בחלוציותם.

פרופ' אפרים אלימלך אורבך, התבטא בראיון ללוי יצחק הירושלמי ('מעריב', ערב ראש השנה תשמ"א, 10.9.80; עמ' 27) על בעיות השעה, שהיה בבחינת 'חשבון נפש' והעריך:

'אפשר למקד את מכלול הבעיות שלנו מסביב להעדר העלייה... איכות החיים נוצרה בידי אלה שעלו, וכל עלייה הביאה אֶתה מבחינות שונות (רוחנית, כלכלית, חברתית ובטחונית) יותר חיוב ויותר אור מאשר שלילה וצֵל... עלייתם של מאות אלפי יהודים ממרוקו ומעיראק ומתימן העמידה למעשה את המדינה על רגליה'.

דברים אלו כשהם באים מפיה של אושיית תרבות מהדור הקודם, מגדולי חוקרי מדעי היהדות, נשיא האיגוד העולמי למדעי היהדות בשנים 1969-1989 ונשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים בשנים 1980-1986, ושהיה אף מועמד לנשיא המדינה בשנת 1973 מטעם גח"ל (הליכוד של פעם) והמפד"ל, הם דברים חשובים ביותר וראוי שייחקקו בכותל המזרח של תולדות המדינה ויילמדו היטב היטב. עדויות של היסטוריונים גדולים מסוג אורבך חשובות לאין ערוך מטפיחה שלנו על שכמנו. גם מר אברהם דובדבני מכיר מקרוב את טיבה ומניעיה של העלייה מצפון אפריקה, את מצוקות הראשית ואת התרומה האדירה של עלייה זו לבניין הארץ ואנו מודים לו על תמיכתו ושותפותו במפעל החשוב הזה. הרי אביו ז"ל, ברוך דובדבני, עסק בעלייה זו ממש ובמובן זה הוא רק ממשיך מורשת אבות. תודה לו על החסות שהוא פורש על מפעל חשוב זה. דובדבני בדורו כבן-גוריון בדורו, יו"ר הסוכנות היהודית, ואין לנו הכרה גדולה מזו. ואף על פי כן, חשובה הפעילות הפנימית שלנו, בהסברה, בהכרה, ובהוקרה.

תודה עמוקה למר יעקב חגואל, יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית על התמיכה הפעילה במפעל אות החלוצים, ולשרה ח"כ ד"ר שאשא ביטון ולשרה מירב כהן על ברכתן ושותפותן החשובה למפעל זה, והכרתן בחשיבותו.

יתי לו לידידי פרופ' שמעון שיטריט, חכם הרואה את הנולד, שיזם את המפעל הזה, שוודאי תהיינה לו תוצאות גדולות ונצורות, ויהי רצון שיצליח גם במפעליו הבאים שעל סדר היום.

וברכה נאמנה לכל החלוצות והחלוצים וצאצאיהם הזוכים ב'אות'.

שלושת העידנים של החלוציות החלוצים הראשונים, החלוצים החדשים והחלוצים הממשיכים

פרופ' שמעון שטרית

המפעל הציוני הוא נס היסטורי. מגשימו עשו את הבלתי ייאמן. במאמץ על פני דורות רבים הביאו להקמת מדינת ישראל, תחילה על ידי יישוב הארץ והמאמץ המדיני מול השלטונות העותמאני והבריטי, בהמשך, עם הקמת המדינה, על ידי ביסוסה והפיכתה למדינה משגשגת ובעלת משטר דמוקרטי השומרת על צביונה היהודי.

חשוב מאוד להדגיש שהמפעל הציוני הוגשם על ידי דורות של חלוצים. לגישתי, יש להבחין בשלושה עידנים של חלוציות. ואלו הם: עידן החלוצים הראשונים, עידן החלוצים החדשים, ועידן החלוצים הממשיכים - כולם ראויים לכותר החלוציות.

בהתאם לגישה זו חשוב להעניק יוקרה למפעל החלוצי בכל העידנים ולתת כבוד לחלוצי כל העידנים. העידן הראשון, מהקונגרס הציוני הראשון ועד 1946 הוא העידן של החלוצים הראשונים. הם התמודדו עם האתגרים הגדולים של הקמת היישוב היהודי המודרני - הקמת המושבות, הקיבוצים ושכונות הערים החדשות כמו תל-אביב. הם ייבשו את הביצות והצליחו במאבק המדיני להקמת המדינה. בהיותם חלוצים ראשונים היה כובד המשקל העיקרי על כתפיהם ובכל דיון הם חייבים להיזכר כחלוצים פורצי הדרך שסללו את הדרכים והשבילים לכל החלוצים שבאו אחריהם.

העידן השני, בשנים 1946-1964 הוא העידן של החלוצים החדשים שהקימו את ערי הפיתוח, את המושבים באזורי הספר בגליל ובנגב ואת שכונות הערים בשנים המכוננות של המדינה. המפעל החלוצי של החלוצים החדשים שקול וראוי ליוקרה כמו מפעלם של החלוצים הראשונים. מייסדי השכונות בערים בשנות החמישים והשישים ומקימי ערי הפיתוח כגון דימונה, חצור, אופקים ונתיבות הם כמו מייסדי ראש-פינה, ראשון-לציון, תל-אביב ופתח-תקווה. מייסדי מושב ברכיה, ברוש, תדהר ולוזית הם כמו מייסדי דגניה, כנרת ונהלל. כולם היו חלוצים, כל קבוצה בזמנה. ב-1991 פרסמתי את ספרי "חלוצים בדמעה" (בהוצאת "עם עובד"); על העליות הגדולות בשנות החמישים והשישים, ובהמשך באותה שנה יזמתי בכנסת, בתמיכה מלאה של יו"ר הכנסת, ח"כ דב שילנסקי, ישיבה חגיגית מיוחדת לכבוד ארבעים שנה לעלייה הגדולה בשנים המכוננות של המדינה, ובאותו מעמד קראתי להכיר בעולים של שנות החמישים והשישים תושבי המעברות ומייסדי ערי הפיתוח והמושבים כחלוצים מגשימים. בהמשך לישיבה המיוחדת התקיים אירוע חגיגי בטרקלין שאגאל בכנסת. להמחשת היקף מפעל ההתיישבות החדשה במושבים יש להזכיר כי בין השנים 1948-1954 הקימו בני העליות הגדולות בישראל בשנים המכוננות של המדינה כמאה ושלושים מושבים בכל רחבי הארץ.

חשוב להדגיש שהמפעל החלוצי נמשך אחרי 1964 התחיל עידן החלוצים הממשיכים. מבאותו הזמן הגיעה העלייה המבורכת מברית-המועצות ועלו יהודים מארצות אחרות ובכלל זה יהודי אתיופיה "מבצע משה" וב"מבצע שלמה" (שהתגלגלה לי הזכות לתרום לקידומו. העולים שהגיעו מברית

המועצות לשעבר בשנות ה-90 העשירו את הכלכלה הישראלית בכוח אדם איכותי ויצירתי ובעל כישורים טכנולוגיים, ולקחו חלק בהפיכתה של ישראל לארץ חדשנות ויזמות, אומת הסטארט אפ. גם העולים שעלו לארץ בעידן השלישי הם חלק מהמפעל החלוצי וראוי שנקשור גם להם את כתר החלוציות כחלוצים ממשיכים.

אי אפשר לתאר את מדינת ישראל של היום, לרבות הקדמה הטכנולוגית וחברות ההיי-טק, בלא התרומה הגדולה של העלייה מברית-המועצות. יש להוסיף שבכל דור ודור של החלוצים זלגה דמעה על פניהם בשל הקשיים שניצבו בפניהם: גם בפני החלוצים הראשונים, החלוצים החדשים והחלוצים הממשיכים. ב-1994 נגע ללבי העולה גרצקי מברית-המועצות שהתלונן בדמעות בראיון טלוויזיה על כך שמגדירים אותו ואת חבריו כנטל. על עניין זה פרסמתי מאמר ב"ידיעות אחרונות באוקטובר (1994) שקראתי לו "דמעתו של העולה גרצקי" על משקל שירו של נתן אלתרמן "ריצתו של העולה דנינו" בטור השביעי, שהוא כתב מחאה חריף על הסלקציה של שנות החמישים. על כן ראוי שנצדיע וניתן כבוד לחלוצים בכל העידנים - לחלוצים הראשונים, לחלוצים החדשים, ולחלוצים הממשיכים.

הענקת אות החלוצים לשרה מירב כהן

הענקת אות החלוצים לשרה ח"כ ד"ר יפעת שאשא ביטון

פרופ' אהרן ממון

מר יעקב חגואל יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית

על החלוצים החדשים

הגיעה השעה לתיקון היסטורי ולא־חוי

שסעים על ידי הענקת כבוד לחלוצים החדשים

מקימי ערי הפיתוח, מייסדי שכונות הערים ומקימי המושבים

פרופ' שמעון שטרית

חשוב להגיד בקול גדול וצלול שאנחנו והורינו, שעלו לארץ בשנים המכוננות של המדינה, הננו החלוצים החדשים. הקול והאמירה הזו חושבים לניהול השיח הציבורי המתנהל כיום וגם בעבר בדבר השסעים החברתיים בין ותיקים לחדשים ובין מזרחיים לאשכנזים.

זה כמה עשורים שאני שותף למאמץ להתמודד עם האתגר של ריפוי הפצעים שהשאירו המשגים של קליטת העלייה הגדולה בשנות ה - 50 ו ה - 60. פצעים אלו עדיין לא נרפאו וצפים ועולים מעת לעת בציבוריות הישראלית גם אחרי שנים רבות, כפי שמעיד הוויכוח הגדול בשיח הציבורי על החלוקה בין ישראל הראשונה והשנייה.

לשמחתנו הפערים הכלכליים חברתיים הצטמצמו בשנים האחרונות. כמו כן התממש החזון של בן גוריון על "רמטכ"ל תימני" וכבר כיהנו לפחות ארבעה רמטכ"לים מהעליות החדשות (משה לוי, דן חלוץ, שאול מופז, גדי אייזנקוט). כמו כן, בני העולים הגיעו לעמדות בכירות בממשל המקומי והלאומי, במינהל הציבורי, בכלכלה, באמנות, באקדמיה ובתקשורת. אף על פי כן, עוד ארוכה הדרך לשוויון. בדור השני והשלישי נשארו משקעים המחייבים התייחסות בראיה מעודכנת.

לדעתי, יסוד מרכזי לריפוי המשקעים הוא אימוץ התפיסה שהמפעל החלוצי של הקמת המדינה וביסוסה, התפרס על פני תקופות אחדות, ובכל תקופה החלוצים של אותה תקופה תרמו את חלקם, וכולם היו חלוצים, כל אחד בדורו. על כך כתבתי בספרי "חלוצים בדמעה" (1991 בהוצאת עם עובד), דימונה, חצור וירוחם ושכונות הערים בזמנן, הן כמו ראש פינה, ראשון לציון ותל אביב בזמנן. ההתיישבות החדשה בברוש, תדהר ורמות נפתלי בזמן, הן כמו ההתיישבות הוותיקה בדגניה, כנרת ונהלל. אלה ואלה חלוצים. הראשונים היו חלוצים ותיקים, ואחר כך החלוצים החדשים המשיכו את מפעלם.

יש מכנה משותף לחלוצים הראשונים מייבשי הביצות ומייסדי ההתיישבות הוותיקה ולחלוצים החדשים בוני המושבים השכונות וערי הפיתוח, אלה ואלה עבדו בעבודה פיזית קשה שלא היו מורגלים בה בארצות מוצאם. החלוצים הוותיקים שללו את הגלותיות ונלוותה לכך גם שלילת הדתיות. החלוצים החדשים שמרו על המסורת, ובדרך כלל משתייכים לאוכלוסיית המסורתיים. אני מחלק את המפעל הציוני לארבע תקופות עיקריות, תקופת החלוצים הראשונים עד לשנת 1946, התקופה השנייה - תקופת החלוצים החדשים משנת 1946 עד 1964, תקופת החלוצים הממשיכים מ 1965 - עד 1995 והרביעית היא מ 1995 ואילך היא תקופת חלוצי החדשנות והיזמות.

תרומתם של החלוצים הראשונים, כמייסדים וכיוזמים ופורצי דרך הייתה חיונית ועצומה למפעל הציוני. בלעדיהם לא הייתה קמה המדינה. הם זכו בצדק רב להוקרה והכרה. אולם גם המפעל החלוצי של החלוצים החדשים בשנים המכוננות של המדינה, בהתיישבות ובמושבים, בערי הפיתוח ובשכונות הערים, תרם לביסוסה ולהתפתחותה של המדינה. למרבה הצער מפעלם של החלוצים החדשים לא זכה עד היום בכתר החלוציות. הגיע הזמן להגשים את הקריאה שלי מ-1991 להעניק לעולים המתיישבים שעלו לארץ בשנים המכוננות של המדינה את כתר החלוצים, החלוצים החדשים. ההכרה בכך שדור העליות הגדולות בשנים המכוננות של המדינה הם החלוצים החדשים היא תיקון היסטורי. צעד זה נדרש כדי לרפא את הפצעים בחברה הישראלית שעדיין לא נרפאו לחלוטין ושנגרמו כתוצאה מהמשגים בתהליך הקליטה של העליות הגדולות בשנות ה-50 וה-60.

אין חולק כי היו הישגים גדולים במפעל העלייה וההתיישבות, שנעשה במאמץ גדול והירואי של המדינה ומנהיגיה, ובנסיבות קשות במדינה צעירה, דלת משאבים ובעיות מלחמה. אבל הדמעה על לחיים של החלוצים החדשים לא יבשה כליל. הדמעה משתקפת בשגיאות הרבות בקליטה, הן רשומות בספר דברי ימי המדינה. הן מנויות בספרי "חלוצים בדמעה" (1991). הן כתובות בעט חד וביקורתי בשירו של נתן אלתרמן "רוץ עבדי דנינו" (על הסלקציה). הן צרובות בזכרון הלאומי באירועי המחאה החברתית הראשונה של ואדי סאליב (1959), במחאת הפנתרים השחורים (1971) במחאת תנועת האוהלים (1978), ובעליית תמ"י וש"ס לבמה הפוליטית של ישראל. המחאות הללו כפו על החברה הישראלית התמודדות עם המצוקות החברתיות. השגיאות והבעיות מסופרות בספר "תרנגול כפרות" (אלי עמיר) ו"ארמנד" (עוזיאל חזן) ובשירת המחאה הוותיקה והחדשה של סמי שלום שטרית וקבוצת ערס (ארס) פואטיקה. המחאה החברתית על הבעיות נצרכה גם בשירי המחאה של ג'ו עמר ("אמרתי לו אני ממרוקו, אמר לי לך מפה"). השגיאות מצאו את ביטויין מעל דפי העיתונים במאמרי התנשאות גם בימים הראשונים של המדינה וגם בימים מאוחרים יותר.

הדמעה של החלוצים החדשים משתקפת גם בהתעלמות מיוצאי המזרח במערכת החינוך וכן בתקשורת כמו בסדרה "עמוד האש" בשנות ה-80. הסדרה תיעדה את המפעל הציוני באופן חלקי תוך התעלמות מחלקם החשוב של החלוצים החדשים. עד אותה שנה החלוצים החדשים ייסדו כבר את רוב ערי הפיתוח בנו את שכונות הערים, והקימו עשרות רבות של מושבים במיוחד באזורי הספר. מפעל החלוציות המפואר הזה נפקד מקומו לחלוטין בתקשורת, במערכת החינוך ובמנגנון המדינתי והחברתי של הענקת יוקרה. עד כה לא קיבל ולו ראש עיר פיתוח אחד או איש התיישבות החדשה את "פרס ישראל" על תרומתו למפעל החלוצי של הקמת ערי הפיתוח וההתיישבות החדשה בשנים המכוננות של המדינה.

בראשית שנות ה-80 התנהל בציבוריות הישראלית ויכוח קשה בעניין הדרכים להתמודדות עם השסעים החברתיים. השיח המאתגר והקשה נסב על הצורך לקדם את השוויון גם בדרך של העדפה מתקנת ופעילות יזומה ונרחבת. באותה תקופה עיתונאים בכירים, אנשי אקדמיה, ומנהיגים פוליטיים, נכנסו למגננה ולא הבינו את גודל האתגר והצורך להבינו ולהתמודד עימו כראוי. חשוב להדגיש שהעליות של יהדות המזרח לא זכו ל"מספר" שיקנה להן יוקרה (כמו העליה הראשונה, השניה וכו'). לעומת זאת

מספרם בכל עמדות ההשפעה היה מועט ומבוטל. הם סבלו מהכבוד המחולל ומתופעת "האוטובוס המלא" שגרם לרתיעה מפתחת השערים ליוצאי המזרח. הם סבלו גם מהעדר מדיניות לקידום משמעותי של השוויון החברתי. קיימת בחברה הישראלית תופעה שאני מכנה "שני נמאס לי". בעניין התחושות הנוגדות. האחת של הוותיקים מול החדשים, ומנגד השניה של החדשים מול הוותיקים. הגיע הזמן לפעול כדי להבטיח הצלחה בתהליך ריפוי השסעים בחברה, ליצור לכידות חברתית וסולידריות לאומית בחברה שלנו ולמחות את הדמעה מלחיהם של העולים בעליות הגדולות של שנות החמישים והשישים. הגיע הזמן לצמצם, ואם אפשר להסיר, את המשקעים שעדיין קיימים. בדור הראשון השני ושלישי. בראש ובראשונה חייבים להעניק כבוד ויוקרה המגיעים לחלוצים החדשים. חייבים לעשות חישוב מחדש של התפיסה המיושנת שהחלוציות והיוקרה מצוייה רק בחצרם של החלוצים הראשונים ולהעניק יוקרה לחלוצים החדשים, מבלי לגרוע בהכרה בתרומתם של החלוצים הוותיקים.

יש להחליף הדיסקט הישן כאילו החלוצים החדשים "נשלחו" לאיזורים מרוחקים, בדיסקט חדש, ולהכניס לחשיבה את הגישה שהחלוצים החדשים הגשימו את חזון המייסדים בראשות בן גוריון לפיתוח הארץ ופיתוח הנגב ובנו את עריה ומושביה של הארץ שטרם יושבה.

כפי שכתבתי בספרי "הארץ הטובה" (הוצאת "ידיעות" 1998) יש לנהוג בנושא היחס לחלוצים ולחלוציות לעליה של שנות ה-50 ו-60 לפי האסטרטגיה של שלוש כ"פים ושלוש שי"נים. כבוד כוח וכסף; שיוון שותפות ושייכות. כדי להבטיח שילוב מאוזן בחברה הישראלית חייבים להעניק לאותן עליות יוקרה, ייצוג, ותקציבים, וכן להבטיח תחושת שייכות, שותפות ולהעמיק את השוויון. כחלק מהנוסחה שלי של שלוש הכ"פים ושלוש השי"נים עלינו להדגיש את הרעיון שהעולים בעלייה ההמונית שהחלה בסמוך להקמת המדינה (מכל הארצות), הם החלוצים החדשים, ולהעניק להם את היוקרה ואת הילת החלוציות. עלינו להכריז בקול צלול וברור: אתם והורכם החלוצים החדשים, והם יענו, ואני בתוכם: אנחנו החלוצים החדשים.

אם אכן נצליח בהטמעת התודעה הציבורית והתודעה העצמית כי העליות הגדולות בשנים המכוננות של המדינה הם החלוצים החדשים, יהיה בכך תיקון עוול היסטורי ותרומה לתהליך ריפוי של השסעים בחברה הישראלית.

מתוך שיר השיירה מילים עלי מוהר לחן אריק אינשטיין

מְקָצוֹת עָרֵב, מְרוֹסָה וּפּוֹלָנָה
הַדִּלְקָנוּ אֹרֶךְ גַּם בְּדִמְיוֹנָה גַּם בְּדַגְנָה
וּמְפָל הַגְּלִיּוֹת
וְעַם כָּל הַבְּעִיּוֹת
עַם נוֹצֵר וְאַרְץ קָמָה

החלוצים החדשים-ישנים: על שינוי הנרטיב ותפקידם בו

פרופ' יפעת ביטון, נשיאת המכללה האקדמית אחוה

הנרטיב הישראלי אודות חלוציות ביסס עצמו היטב לאורך 72 שנות קיומה. בספרי ההסטוריה, בדברי הימים, בספרות, בשירה, בתיעודים הדוקומנטריים - בכל אלה נגרע שלא בצדק חלקם האדיר בבניין הארץ ובתקומתה של העולים והעולות ממדינות איסלאם והבלקן. חלק ניכר מאותם חלוצים וחלוצות אינם עימנו עוד, אולם פועלם הנפלא ניצב כעדות טמירה לנגד עינינו: ערי הפיתוח, יישובי הספר, הערים המעורבות, השכונות בעיבורן של הערים המרכזיות, כל אלה היוו יסוד מסד לישראל של היום, עליה גאוותנו. מיזם "אות החלוצים החדשים" הוא מהלך נוסף בתיקון החיוני לנו כחברה הנדרשת להכיר בתרומה הכוללת של מייסדיה.

פרופ' שמעון שטרית, בעצמו חלוץ לפני מחנה העולים בידענותו, בחריפותו ובתארו והישגיו, מחלק את המפעל הציוני למספר תקופות עיקריות, תקופה ראשונה - מעת הגיע "החלוצים הראשונים" עד לשנת 1946; תקופה שנייה - תקופת "החלוצים החדשים" משנת 1946 ועד ל-1964; תקופה שלישית - תקופת "החלוצים הממשיכים" מ-1965 ואילך. כמי ששויכה במיזם "אות החלוצים" לקבוצת החלוצים הממשיכים אתייחס לקבוצה זו.

קבוצת החלוצים הרביעית מורכבת כולה מבני הדור השני ולעתים גם השלישי של עולי ועולות מדינות איסלאם והבלקן. רובם ככולם נולדו במסגרות המגורים שאפיינו את הוריהם. ביניהם היו רבים דור ראשון לרכישת השכלה גבוהה, ולכן היה ביכולתם לפתח מנגנונים פרופסיונליים מתקדמים שיאפשרו להם ניעות חברתית, אשר תעניק להם את המעמד הנדרש כדי לייצר שינוי משמעותי בסביבתם. את ההשכלה שצברו ניתבו מי שראו עצמם שלוחי-תיקון למרחב הציבורי. חלקם הצטרפו למסגרת הפוליטית, הן המקומית הן המרכזית, וחלקם למרחב המקצועי. חלק מהם הקימו ארגוני חברה אזרחית ופעלו מתוכם לתיקון, וחלק הפכו דמויות משפיעות בדרכים אחרות. את כולם אפיין סט מטרות ברור: לשנות את הנרטיב המקובל באשר לתרומת קהילות המוצא שלהם לבניין הארץ בעבר, לקחת חלק בעיצוב פני החברה הישראלית, בהווה, ולקדם את ההשתתפות השוויונית של בני הדור השלישי והרביעי בשגשוגה של ישראל, בעתיד. במובן זה, לא יהיה זה מופרז לומר שרכישת השכלה גבוהה, היא ששינתה את פניה של קבוצת חלוצים זו יותר מכל, והיא עדיין מטרת-על חיונית לקידום שוויון, כפי שמוכיחה קבוצה זו.

את מאפייניה אלה של תקופת החלוציות אבקש להדגים באמצעות הסוגיה הספציפית של שימור מורשת יהדות המזרח, אשר הופכת עם השנים לסוגיה בוערת, בעיקר נוכח פרידתנו ההולכת וגוברת מדור החלוצים הראשון ואף השני ששימור אותה בעצם הווייתו, ונוכח היעלמותן הנמשכת של קהילות אלה גם מארצות המקור, אשר בחלק מהן, כבר אין להן כמעט זכר.

שימור מורשת יהדות המזרח מקיפה מספר מישורי עשייה. היא מכילה הן את השימור הפיזי הן את זה הסימבולי. במישור הפיזי ישנו שימור המתקיים במדינות ערב עצמן, ושימור המתקיים מחוץ לאותן

מדינות, והמרוכז, רובו ככולו, בישראל. לצד השימור הפיזי החשוב, שהחל בידי קבוצת החלוצים השנייה, קם בקבוצת החלוצים השלישית הצורך בשימור הסימבולי, זה המפיח גאוה והמהווה מקור העצמה לבני ובנות הדורות שחיים מחוץ למדינות אסלאם והבלקן, שמורשתם חיונית להם כמקור אנושי של משמעות. בשלב זה, גם הוטמעה ההבנה שאף שהעצמה אישית, היא נובעת ממקור קבוצתי. כלומר, מאמצי השימור - ככל שאלה מוגבלים בשל מקורות המימון שלהם - היו חייבים להתרכז יותר בשימור הקבוצתי, תחת זה האיש, של המורשת לטובת דור ההווה והעתיד.

בשלב זה, ניתן לזהות את תפקידה החדשני והיצירתי של קבוצת החלוצים הרביעית, המפעילה את המשפט ככלי מקצועי אפקטיבי בידיה. בכוחו של המשפט לסייע ולהסדיר את מהלכי השימור הפיזי. אם ארגוני שימור המורשת שהקימו חלוצי הקבוצות הקודמות מהווים שלב ראשון במאבק, שעניינו שימור פיזי של רכוש, הרי שלמשפט תפקיד חיוני בגיבוש השלב השני. בשלב זה, הבינה קבוצת החלוצים הנוכחית שיש למסד בצורה ברורה את שימור המורשת, ולא להסתפק בהסתמכות על חריצותם ומסירותם של זקני וזקנות השבט. לצד פריחה מחודשת של נוכחות יהודית של בני ובנות הדור השני והשלישי במדינות ערב, הובן כי יש לדאוג להסדרה משפטית של תחום השימור גם כאן.

"מרכז תמורה לקידום השוויון", שנמנית על מייסדותיו לפני כ-15 שנים ועודני עומדת בראשו, פיתח כלים משפטיים לקידום שימור המורשת, בעיקר באמצעות הגשת עתירות לבג"ץ, תביעות לקידום שוויון ועוד. לנוכח השימוש בחקיקה בהקשרים של שימור מורשת (השפות יידיש ולדינו, מורשת יהדות אתיופיה ועוד), ולנוכח העדרה הבולט של חקיקה דומה בהקשר של קהילות יהדות המזרח, הבנו שיש לפעול לשימור המורשת בכיוון זה. גם בהקשר של חלוקת תקציבים ותמיכות, ניתן וחשוב לעקוב אחר אופן החלוקה של אלה לצורך פרויקטים של שימור מורשת, ולדאוג שהם ממלאים את ייעודם גם כלפי מורשתנו. ארגונים אקטיביסטיים של שימור, כמו "עמרם", העוסק בתיעוד פרשת ילדי תימן, המזרח והבלקן, כמו גם ארגונים שמרניים יותר, כמו "הקואליציה לשוויון בתקציבי תרבות" יכולים וזקוקים לסינגור משפטי מגוון לקידום פעילותם כמו גם להגברת יעילותם.

מלאכה רבה עוד ניצבת לפתחם של מי שמבקשים ומבקשות לקדם שוויון בחברה הישראלית והכרה בתרומתן של אוכלוסיות מגוונות להקמת המדינה ולכינון תשתיותיה. "אות החלוצים החדשים" היא צעד נוסף בכיוון הנכון לכך.

חלוציות חוצה תקופות

ד"ר עליזה בלוך

מקובל לחשוב כי החלוציות היא שאלה של תקופה. אני מבקשת לומר כי החלוציות היא שאלה של תפיסה. קו ישר וחד עובר בין ימיה הראשונים של מדינת ישראל לבין ימינו אנו. נהרות של מילים ומחקרים רבים נכתבו אודות החלוציות. עליות שונות, פערים בעליות מזרח מול מערב, תפקוד העולים למול תפקוד הממסד. ועוד ועוד. לכל אלו ועוד משותפת החשיבה מחוץ לקופסא, משותפת היצירתיות.

כשמביטים על ראשית ימיה של המדינה חשוב לראות את ממד החלוציות החוצה שדות שונים של עשייה. החלוציות הייתה נוכחת בהנהגת המדינה. חלוציות הייתה נוכחת בהנהגה הדתית. גם ההנהגות המקומיות נבנו מחלוציות. כל זה הוא בחזקת המובן מאליו. נכון לייחס חלוציות גם לעשייה שהתקיימה ברמת המשפחה. גם לעשייה השקטה. משפחה קשת יום בראשית ימי המדינה שהעמידה ילדים, לא מוכרים ולא מפורסמים, שהכירו בחשיבות להמשיך ולתרום למדינה זו חלוציות.

חלוציות נתפסת כעולה בקנה אחד עם רייטינג. כעשייה הזוכה לכותרת ייחודית זו כשהיא זוכה להכרה והערכת המונים. חשוב דווקא בימים אלו להפנים כי חלוציות זו פעולה אישית וייחודית גם אם היא נעשית הרחק מאור הזרקורים.

נקפוץ לימינו שאני רואה מורה באחד מבתי הספר בעיר בית שמש מקבץ סביבו קבוצה קטנה של תלמידים ויוצא לקיים עמם לימודים במרחב. בעיני זו חלוציות. המורה הבין שנכון לו ליצור ולא לאפשר למציאות מורכבת למנוע ממנו הגעה אל היעד. זו חלוציות מודרנית. חלוציות מודרנית שאינה נראית. שאלפי תלמידי העיר בית שמש מבינים שבמסגרת שגרת קורונה היכולת לקיים יום ניקיון עירוני ובאמצעות היום הזה לקחת אחריות על המרחב המשותף זו חלוציות מודרנית המשיגה יעד חשוב בעמל רב. שבעל אולם שמחות מקומי במקום לסגור את האולם ולשלוח הביתה עשרות עובדים מתחיל למכור אוכל מוכן במהלך היום ולקראת סוף השבוע זו חלוציות, לא רק בגלל היצירתיות הכלכלית אלא בעיקר בגלל היכולת לשמור עבור רבים את מקור פרנסתם. החלוציות שתיארתי אינה פחותה מאשר החלוציות של המכון הביולוגי שעמל על פיתוח חיסון לנגיף הקורונה.

המשימה כל כולנו לשמר את הערך החלוציות דרך טיפוח היצירתיות, התעוזה והחשיבה פורצת דרך. חינוך תכונות וערכים אלו אצל דור העתיד של מדינת ישראל יבטיח את נצחיות החלוציות. משימה זו מונחת לפתחי כולם. הנהגה ארצית, הנהגה מקומית, הנהגה חינוכית, הנהגה דתית. וכן, גם מנהיגים נעלמים העושים עבודת קודש הרחק מאור הזרקורים יש בכוחם לשמר את החלוציות כפעולה בונה מציאות חוצת דורות.

אבקש לסיים בנימה אישית. גדלתי בבית בו הורי עלו ממרוקו. בבית הורי לא השתמשו במילה חלוציות, בוודאי שלא ראו בעצמם חלוצים. מי יודע אולי זו הייתה עוצמתם.

ראיתי בבית הורי אהבת הארץ ללא תנאי. מעולם לא העמידו את הארץ ואת המדינה במבחן. אהבו אותה אהבת אמת נטולת אינסטרומנטאליות. לא בדקו מה יכולים היו לקבל מהמדינה, תמיד בדקו מה יכולים היו לתת.

כילדה ונערב מעולם לא שמעתי תלונות. לא נשמעה מילה אחת כנגד העיר והמדינה. חונכנו על הכרת הטוב תמידית ומוכנות לתת. אני זוכרת עד היום את הצפייה המשותפת ביום העצמאות בחידון התנ"ך ובמצעד של צה"ל כאירוע מכונן, מלא גאווה בו חשנו חלק מהנס העצום שנקרא מדינת ישראל.

דורנו מאזן בין דור הבונים לדור הבנים. להיות דור הבונים זו משימה קשה. אתגר בו החלוציות מתבקשת וטבעית ומלאת סיכונים. להיות דור הבנים הוא אתגר גדול יותר. להבין ששום דבר אינו מובן מאליו. להמשיך לחדש כל העת. פעם חלוץ תמיד חלוץ גם בתוך האזור הקיים.

פסיפס החלוצים הנוכחים והנעלמים בקרב דור הבונים ותוך מבט לדור הבנים זה תמצית היצירה המוצלחת ויש שיאמרו הנס הקרוי מדינת ישראל.

כיכר המייסדים בדימונה

באדיבות דוברות עיריית דימונה

ארוכה הדרך לשוויון

פרופ' שמעון שטרית

מתוך הספר "חלוצים בדמעה, שמעון שטרית עמ' 312

"...חשוב לכל מקבלי ההחלטות העוסקים בגיבוש דרכי הקליטה של העליה שאותה אנו מקבלים באהבה וברוחב לב; הדרך היחידה הנכונה היא לקלוט את העלייה תוך פיזור אוכלוסייה מוכוון. לשם כך חייבים ליצור כללים שעולים שישתקעו מחוץ למרכז הארץ יזכו בהטבות גדולות יותר בתחום: סכום המשכנתא, שכר דירה, דמי החזקה וכו'. רק במתן העדפות כאלה נוכל לכוון את העולים לאיזור ערי השדה וערי הפיתוח. בכך נהפוך את העלייה למנוף אדיר של שילוב חברתי בין כל חלקי העם, ולקידום ערי השדה ואיזורי הפיתוח.

המאבק להבטחת שוויון חברת עובר כחוט השני בהתמודדות מתמדת בכל התחומים, במהלך קבלת הכרעות בקביעת התקציב, ובקביעת מדיניות לאומית בתחומי החינוך והחברה, המשק והכלכלה, העלייה והבטחון.

קהילות יוצאי אפריקה, ובמיוחד יוצאי מרוקו, היוו את הגרעין הקשה של המחאה החברתית בכל שנותיה של מדינת ישראל. תחילת המחאה החברתית מצויינת בהיסטוריה הפוליטית של מדינת ישראל במחאת ואדי סאליב ב-1958. בראשית שנות ה-70, היוו יוצאי צפון אפריקה את הגרעין של ארגון הפנתרים השחורים, ובסוף שנות ה-70 מילאו תפקיד חשוב במחאה של תנועת האוהלים. יוצאי צפון אפריקה עמדו במרכז ההנהגה של מפלגת תמ"י בראשית שנות ה-80, ובאמצע שנות ה-80 יסדו, ביחד עם אחרים, את תנועת ש"ס. גם במפלגות הגדולות היו יוצאי אפריקה מרכיב חשוב בהנהגה הבכירה. תחילה התרחש הדבר בליכוד ואחר כך התחיל תהליך דומה במפלגת העבודה. המחאה החברתית והחתירה לשוויון יצליחו רק במאבק מתמיד בכל המגזרים ובכל הרמות. אם נתמיד במאבק זה, יוכלו ביניהם של החלוצים בדמעה לקצור ברירה".

ריכוז היהודים במרוקו ערב מבצע יכין 1961

קזבלנקה	86,149	טנג'יר	6,246
מראקש	16,818	טטואן	5,674
פאס	12,194	אגאדיר	2,810
רבאט	11,000	אוג'דה	2,655
מקנס	10,962	סה"כ	154,508

נהיה כולנו חלוצים וחלוצות

ד"ר צבי צמרת

המילה 'חלוץ' מופיעה פעמים אחדות במקרא. בספר יהושע פרק ו' היא מופיעה שלוש פעמים:

פסוק 7: **"וַיֹּאמְרוּ אֶל הָעָם עֲבְרוּ וּסְבוּ אֶת הָעִיר, וְהַחֲלוֹץ יַעֲבֹר לִפְנֵי אַרְוֹן ה'."**

פסוק 9: **"וְהַחֲלוֹץ הָלַךְ לִפְנֵי הַכְּהֲנִים תִּקְעוּ הַשּׁוֹפְרוֹת."**

פסוק 13: **"וּשְׁבַעַה הַכְּהֲנִים נִשְׁאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיְּבֵלִים לִפְנֵי אַרְוֹן ה', הַלְכִים הַלֹּךְ וְתִקְעוּ בַּשּׁוֹפְרוֹת וְהַחֲלוֹץ הָלַךְ לִפְנֵיהֶם."**

משלושת הפסוקים ניתן להסיק כי החלוץ אינו אדם יחיד אלא גוף קולקטיבי, מאמין באמונה שלמה, צועד בראש - ונכון להסתכן.

בימי המשנה והתלמוד ובימי הביניים, המילה 'חלוץ' קיבלה משמעות אחרת - שאינה נוגעת לענייננו - והיא התחברה בעיקר לדיני החליצה ול'חלוץ הנעל'.

בתקופת ההשכלה, הוחזרה למילה 'חלוץ' המשמעות המקראית הראשונית. כך, למשל, יהושע השל שור (1818-1895), הקיצוני במשכילי גליציה, בחר לקרוא לעיתון שערך: 'החלוץ'. הגיליון הראשון של אותו עיתון ראה אור בתרי"ב (1852) ועורכו ציין שהוא מקווה שעיתונו יהיה **"חלוץ העובר לפני עם ישראל למלחמת הדת והתושייה"**.

בראשית המאה העשרים, בימי העלייה השנייה והעלייה השלישית, הביטוי 'חלוץ' הפך למושג שפירושו אדם שהגשים את עיקרי יעדיו של המפעל הציוני. רבים (מדי) קישרו את המושג אך ורק עם קבוצות שהשתייכו לשמאל הציוני. עם: 'תנועת החלוץ', 'העליות החלוציות', 'ההתיישבות החלוצית', 'החינוך החלוצי', 'תנועות הנוער החלוציות' ועוד.

אחרי הקמת המדינה, השתנו פני החברה הארץ ישראלית והוחלף עולם המושגים שלנו. בשלוש וחצי השנים הראשונות לקיום המדינה 650,000 יהודים - שערב הקמת המדינה כ-85% מהם היו אשכנזים - קלטו 680,000 - שיותר ממחציתם הגיעו מארצות המזרח. במחצית השנייה של שנות החמישים ובשנות השישים עלו לארץ עוד מאות אלפים, רובם מארצות המזרח. רוב העולים, נקלטו כאן אט אט אך סבלו מקשיים עצומים (מעברות, עבודות דחק, מדיניות 'כור ההיתוך' ופגיעה בכבודם). למרות הסבל, ניתן לומר כי בסופו של דבר בסופו של דבר המאמצים של רובם להיקלט כאן עלו יפה. הם השתרשו בארץ, הקימו בה משפחות לתפארת וחינו כאן את ילדיהם לאהבת העם והארץ.

קליטת העולים הצליחה בזכות אמונתם היהודית-ציונית בזכות נכונותם לשאת על כתפיהם את העול של בניין הארץ. מאות אלפים מהם היו נכונים להתיישב בקצווי הארץ, באותם אזורים שהמשורר נתן אלתרמן כינה אותם "העמדות הקדמיות של הציונות". רבים מהם יושבו-התיישבו בשלושים עיירות פיתוח מאילת עד קריית שמונה ובעשרות רבות של כפרי עולים שהוקמו בגבולות מצרים, ירדן, סוריה ולבנון. רבים נחלצו לבניי העם והמדינה, בהרים חשופים ובאזורי מדבר פריפריאליים.

משפחתי ואני זכינו להכיר את החלוצים של שנות החמישים והשישים כיוון שבחרנו לגור קרוב לארבעים שנה בעיירות פיתוח. בחרנו לחיות - מתוך רצון ואהבה - בשלוש עיירות: ירוחם (כשנתיים), קריית שמונה (בשש השנים הקשות ביותר של העיר כשזו סבלה מיירי חוזר ונשנה עליה של אלפי קטיושות) ובבית שמש (שלושים שנה). שם הכרנו מקרוב את החלוצים של ימי ראשית המדינה והתפעלנו מכוחם להתגבר על מצוקות רבות ומדבקות הציונית.

'האב המייסד' שלנו, ראש הממשלה הראשון דוד בן גוריון, קבע כבר בשנות המדינה הראשונות כי כל יהודי יכול להיות חלוץ וכי הוא לא חייב להיות בוגר תנועת נוער "חלוצית" או חבר "ההתיישבות העובדת". הוא הסכים עם העולים-החלוצים שטענו "וכי אנחנו איננו עובדים" ו"לעיתים אנו עובדים קשה הרבה יותר" וכי אנחנו איננו מיישבים את המדינה ומגינים על גבולותיה".

בן גוריון פסק כי **"כל אחד יכול להיות חלוץ בתנאי שיכיר ללא תנאי בשליחותו ההיסטורית הציונית ויתייצב ללא תנאי וללא רתיעה מכל קושי וסכנה לרשות השליחות הזאת"**. הייתה בדבריו אמירה ברורה שהתכוונה לעודד בראש וראשונה את אנשי אזורי הספר שהגנו בגופם על גבולות הארץ.

הדברים האלה של בן גוריון השתלבו עם השקפתו החינוכית. 'הזקן' נשאל בינואר 1954 על ידי כמה תלמידים מפרדס חנה "למה עלינו לחנך?" והוא השיב להם תשובה שתומצתה בארבעה סעיפים: **"החינוך בבית הספר ומחוצה לו צריך להיות מכוון לחנך: (1) אדם (2) יהודי (3) חלוץ (4) לוחם"**. הוא פירט את כוונתו באשר לכל אחת מארבעת המטרות ואת החלוץ הגדיר כך: **"אדם שמאמין ביכולתו, בכוחו ובאחריותו המוסרית וההיסטורית; אדם התובע מעצמו והמוכשר לשנות פני הטבע ופני החברה למען יתאימו לצרכיו של עמנו בארצו, ולמען יצור חברה למופת - ביושרה, בצדקתה, ביפעתה המוסרית, באיתנותה הכלכלית"**. לפי בן גוריון, כל מי שמוכשר - ובראש וראשונה כל מי שפועל - לקידום עם ישראל בארץ ישראל - הוא חלוץ. כוונתו הברורה הייתה שרבים יכולים לעשות זאת בכפר ובעיר, בחקלאות ובתעשייה, בחינוך ובמדע.

עתה נותר לנו לקוות כי, כלשון השיר - **"נהיה כולנו חלוצים וחלוצות"** ולא נבייש את השקפת עולמם ואת עשייתם החלוצית של הדורות הקודמים, של סבינו ושל הורינו.

* * *

ד"ר צבי צמרת הוא מחנך והיסטוריון של תולדות הציונות. הוא היה כ"ח שנים מנהל 'יד בן צבי' ושימש למעלה משנתיים כיו"ר המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך. צמרת בחר לחיות את חייו בערי הפיתוח וחי עשרות שנים עם משפחתו בירוחם, קריית שמונה ובית שמש. בין ספריו: 'ימי כור ההיתוך' ו'עלי גשר צר', החינוך בישראל בשנות המדינה הראשונות, שיצאו לאור בהוצאת אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

אהבת ישראל אמיתית

פרופ' שמעון שטרית

מתוך "חלוצים בדמעה", פרופ' שמעון שטרית עמ' 306-307

על יסוד התשתית של שותפות נוכל גם נוכל להתמודד עם המשבר החברתי והתהליכים השלייליים המתלווים אליו.

עלינו להפסיק לעסוק בהחלפת בליסטראות של שנאה ועוינות ולפתוח בהידברות קונסטרוקטיבית על דרכים להשגת איזון חברתי ותרבותי וחלוקת כוח שווה.

עלינו לפעול בנחישות לצינון מגמות ההקצנה בשני המחנות: יוצאי ספרד ויוצאי אשכנז. במקום שתי המגמות של "נמאס לי" עלינו לעודד מגמות הידברות חיובית וברוח טובה.

באחת: עלינו לפתוח בהידברות מתוך תחושה של שותפות וסולידריות, מתוך אהבת ישראל. כמו הרבה מושגים שנשחקו מרוב שימוש גם מושג זה - אהבת ישראל - נכנס לתוך מרכאות ונהפך לסיסמה ריקה.

יש על כן להבהיר כי איננו זקוקים ל"אהבת ישראל" מרחנית המשתיקה את הכאב, הצערה והמחאה והמגלגלת את הבעיות והניגודים אל מתחת לשטיח, איננו זקוקים לאהבת ישראל של אמרי שפר נבובים במוספים צבעוניים המצורפים בערבי חג לעיתונים, בלוויית מכתבים נפוחים ממליצות של נשיאים ונגידים.

אנו זקוקים לאהבת ישראל אמיתית, של נכונות החזק לשלם מחיר ליצירת שוויון; לאהבת ישראל של הידברות החלש עם בן שיחו ללא משטמה, ללא עוינות, ללא ניכור וללא יריבות. אהבת ישראל משמע, שסוגיית אי השוויון החברתי בישראל הנה בעיה לאומית כללית, של כלל ישראל, אשכנזים כספרדים, ולא רק בעייתם של השותפים החלשים בחברה הישראלית, יוצאי המזרח.

הצד הטוניסאי שלי, אני מזרחית מבטן ומלידה

שושנה ויג, 1957

המטבח שושנה ויג

תבואת השיגעון, הוצאת צור אות, עמ' 53

שָׁנִים אָבִי מִתְנַעֵגֵע לְמֵאֲכָלֶיהָ שֶׁל אִמִּי.
הִיא הֵיטָה עוֹרֶכֶת אֶת שֶׁלֶחַן הַשִּׁבֹּת
מְנִיחָה עַל הַמִּפָּה הַלְבָנָה אֶת שִׁפְעֵת יֶרֶק הָאָרֶץ
מְנִיחָה אֶת הַסֵּלֶת, מְנִיחָה אֶת הַבָּשָׂר
מְנִיחָה אֶת הָעֵגְבָנִיּוֹת וְהַשּׁוּם
הִיא יִדְעָה לְבַשֵּׁל.
כֹּה הָיָה טַעַם הָאֶכָל בָּא מִמֶּנָּה אֵלֵינוּ
וְכֹךְ הֵיטָה קוֹשֶׁרֶת אוֹתָנוּ כִּמּוֹ עוֹגִיּוֹת יוֹ יוֹ טוֹנִיֶסְאִיּוֹת
עוֹגִיּוֹת מְתוּקוֹת טְבוּלוֹת בְּסֶכֶר נוֹזְלִי
מִי שׁוֹשְׁנִים הֵיטָה מוֹסִיפָה סָבְתִי אִם הָיוּ מְרִשִּׁים לָהּ
אֲבָל כָּאֵן בָּאָרֶץ הֵיטָה אִמִּי מְכִינָה אֶת הַסֵּלֶטִים דֶּק דֶּק
כִּידִי לְלַכֵּד אוֹתָנוּ לִיד שֶׁלֶחַן הַשִּׁבֹּת.

לֹא לְמִדְתִּי מֵהוֹרֵי שָׁפָה זָרָה
הוֹרֵי דְבָרוּ בִּינִיָּהֶם בְּשִׁפָּה מְשֻׁנָּה
אָבִי בִקֵּשׁ מְתוּקִים בְּפוֹלֶנִית
אִמִּי בְשִׁלָּה בְּתוֹנִיֶסְאִית
וְאֵנִי לֹא לְמִדְתִּי מֵהֶם שָׁפָה זָרָה
רַק עֲבָרִית יִנְקָתִי מֵאֵם שֶׁלֹּא הֵיטָה זֹאת שִׁפְת אִמָּה
הִיא דְבָרָה עִם אֲחִיּוֹתֶיהָ בְּצִרְפָּתִית
בְּעֶרְבִית
וּבְעֵגָה הִיא הִיהוּדִית הָרְחוֹקָה.
בְּמִטְבַּח לֹא לְמִדְתִּי שָׁפָה זָרָה
רַק עֲבָרִית.

הַכְּבוֹד שֶׁל סָבָא שׁוֹשְׁנָה וַיַּג

סָבָא שְׁלִי נְסִים טַהֵר
הָיָה סוֹחֵר גְּדוֹל
בְּחִטָּה, בְּכֶסֶם, בְּעֵדָשִׁים
בְּאַמִּינָה יִרְקָה וּבְפֹל
בְּכָל צִפּוֹן אֶפְרִיקָה אוֹלִי
אוֹ לְפָחוֹת בְּעִיר כִּי, בְּטוֹנִים.
זָהָב וְכֶסֶף קָשִׁט אֶת סָבְתִי הַיִּפְהַכִּיָּה
עַד אֲשֶׁר בָּאוּ
בְּשַׁעַר הָעִלְיָה.
אֶת כָּל דְּפִי הַגְּזִירָה וְהַזְ'וֹרְנָלִים
שֶׁל בְּתִי הָאֶפְנָה בְּפָרִיז
הַחֲלִיפָה בְּחִלּוֹק עֲלֹב.
רוֹזָה סָבְתִי הַמְתוֹקָה
הַכֶּכֶה בְּאֲשָׁקְלוֹן לְאֶשֶׁת
מוֹכֵר הַפְּלֶאפֶּל מִן הָעִיר הָעֵתִיקָה.
כָּל הַלֵּלָה הָיָה סָבִי
מִכִּין אֶת גִּרְגְּרֵי הַחוּמוֹס
וְצוֹעֵק יָא רֶאבֶּ, יָא רֶאבֶּ
מִתְפַּלֵּל לְאַלֹהָיו הַנִּשְׁגָּב.

שׁוֹרְשִׁים שׁוֹשְׁנָה וַיַּג

זֶה כְּמוֹ לְגִדֵּל עִם שְׁנֵי רִאשִׁים
הָרֹאשׁ צוֹעֵק לִי בְּעֶרְבִית
מִהָרִי הָאֵטֶלֶס
זֶה מִבֵּית אָמִי
יָא, בְּנִתִי, יָא רִסְרָה
וְהָרֹאשׁ הַשְּׁנִי
מִמְזֹרַח אֵירוּשָׁה
מִכְפּוֹר עַז
מִרְגֵּל קְרוּשָׁה וְרוֹעֶדֶת

מֵאֲחוּרֵי פְרִימוֹס קָטָן
שׁוֹמֵעַ אֶת אֲשֶׁתוֹ נֶאֱנַחַת.
אֶת חֵי הָעֵשֶׂר הַחֲלִי
בְּשִׁמּוֹן הָאֶרֶץ הָרוֹתְחָת.
סָבָא שְׁלִי
נִכְנָס לְבֵית עֲרָבִי בְּאֲשָׁקְלוֹן
וְהוּא פְּלִיט מֵאֶרֶץ עֲרָב
בְּבֵיתוֹ שֶׁל פְּלִיט
שָׁנָס עַל נִפְשׁוֹ בְּסַעֲרַת קָרֵב.
וְכָאן הָיָה שׁוֹתֶה עֶרֶק וּמִבְרֶה עַל הַגֶּפֶן
הָיָה שׁוֹתֶה מִתְפַּלֵּל
יָא רֶאבֶּ, הָיָה מִבְּקֵשׁ מֵאַלֹהָיו,
יָנוּ לִי מַעֲט כֹחַ לְמַכּוֹר
חוּמוֹס בְּצִנּוֹרָה מְעֻבֶּדֶת
יָנוּ לִי מַעֲט מִן הָאֲשֶׁר
שְׁהִיָּה לִי לְפָנִים
יָנוּ לִי מַעֲט כְּבוֹד
לְפָנֵי הַבָּנִים.

שְׁפָה אֲנִי פֶשׁוּט
מִיִּדְלָה
יִלְדָה קִטְנָה
שֶׁל אִמָּא וְאַבָּא
דֹּד שְׁרָשׁ
בְּמוֹלְדֵתִי
מִחֻפְשֵׁת זְהוּת
חֲדָשָׁה.
הִרְקַע בְּעֵתִי

על ימיו במעברה כתב רוני סומק את השיר "קו העוני":
(מתוך: "גן עדן לאורז" הוצאת זמורה ביתן)

"כִּאלוֹ אֶפְשָׁר לְמַתֵּחַ קוֹ וְלומר: מִתְחַתּוֹ הָעֵנִי.
הִנֵּה הַלָּחִם שֶׁבְּצִבְעֵי אִפּוֹר זֹלִים
נִהְיָ שָׁחַר
וְהַיִּתִּים בְּצִלְחַת קִטְנָה
עַל מִפֶּת הַשֻּׁלְחָן.
בְּאוֹר, עֶפֶס יוֹנִים בְּמִטָּס הַצִּדָּעָה
לְצִלְי הַפִּעֲמוֹן שֶׁבִּיד מוֹכֵר הַנֶּפֶט בְּעִגְלָה הָאֲדָמָה,
וְהִיא גַם קוֹל הַנְּחִיתָה שֶׁל מְגִפֵּי הַגּוֹמִי בְּאֲדָמָה הַבְּצִיָּת.
הַיִּיתִי יֶלֶד, בְּבֵית שֶׁקָּרְאוּ לוֹ צִרִּי,
בְּשִׁכּוּנָה שֶׁאָמְרוּ עָלֶיהָ מַעֲבָרָה.
הָקוֹ הַיִּחִיד שֶׁרָאִיתִי הִיא קוֹ הָאֶפֶק
וּמִתְחַתּוֹ הַכֹּל נִרְאָה עֵנִי".

ציפי שחרור רומן מרוקאי

להורי

1. קזבלנקה

סבי יהודה גבר מרוקאי יפה תואר.
עם מטר תשעים סנטימטר גאון
הוא נוסע לקזבלנקה לחפש לו אשה.
הוא ופגש נערה ירקת עינים.
הוא מתאהב בה ונשוא אותה לאשה.
מאז אמי מקזבלנקה.
אני תרה אחר שרשי ושאלת על סבי
ותוהה על סבתי אבל מישהו פאן משרש שרשי.
אני מתקוממת ודבקה בחלומות קזבלנקה.

2. מרקש

אבי ממרקש. אני מכאן.
מהו הפאן פשאבי ממרקש ואימ מקזבלנקה,
פשהורי רוצים לשכח להשכים
ואומרים ל את רק 'מכאן'.
אני מתפכשת ואומרת לילדי הרחוב
אל תראו שפכה - אני נסיכה מרוקאית.
והם צוחקים לי.
את א נראית, א נראית. -
א רואים? אז מה רואים? -
ילדה תלשנה!
אבל אני ותססת כמו קזבלנקה.
אדמה כמו מרקש.
אל תראו אותי שפכה אני,
יש לי לב נסיכה.

2018

מתוך ספר השירים "מעגל המתופפות" הוצאת ספרא . איגוד כללי של סופרים בישראל.

שורשים

סמי שלום שטרית

סבא יחיאל

סבא שלי יחיאל
קראו אותו יחיאל.
מרחק בינינו כך וכך
שנות למוד בארץ ישראל,
כך וכך שנות אבק
על סדור התפלה,
כמה וכמה פיוטים
כך וכך זמירות נשפחות.

ידה שלי יחיאל
חי ומת בארץ המגרב
כך וכך שעות טיסה
מארץ ישראל.
פעמים,
אפגוש בו בירושלים:
ג'לבה לבנה
ברט שחור
נדיו שלובות לאחור
חולף אותי, בתם לב
אינו מכיר בי דמותו.

יום הולדת שמח סבתא אסתר

למיסים גרטרוד קין מלאו שמונים שנה:
הפי ברת'די טו יו
הפי ברת'די טו יו
הפי ברת'די דיר גרנמ'א,
הפי ברת'די טו יו.
עד מאה נעשרים!

ושחל שנין פחיאתך. יא ננא 'סתי?
וכמה שנות חניך סבתי אסתר,
כמה פסחים פסחת סבתי
כמה כפורים וכמה כפרות,
כמה תעניות אסתר שתקת סבתי.
מי מונה לך ימי הלדתך
מי מגיש לך עוגת שוקולד
מקשטה דבדבנים כחלים ואדמים,
מי מדליק לך נרות צבעוניים סבתי,
מי גבוא לשיר לך מתישהו
(נאמר בערב פורים)
בשפת אמד ואמי,
ואיד בקלל אומרים
הפי ברת'די טו יו.
יא ננא 'סתי.

רשימת המושבות הראשונות

1878	1898	1924
פתח תקווה	בני יהודה	מגדאל
1882	מחניים	הרצליה
זכרון יעקב	1901	1925
יהוד	יבנאל	עפולה
ראש פינה	כפר תבור	קריית אתא
ראשון לציון	מנחמיה	רמת ישי
1883	1903	1926
יסוד המעלה	בית גן	כפר אהרון
נס ציונה	כפר סבא	רמתיים
עקרון	סג'רה	1927
1884	עתלית	כפר הדר
גדרה	1903-1904	1928
1889	גבעת עדה	כפר יונה
בת שלמה	1906	פרדס חנה
1890	באר יעקב	1929
משמר הירדן	1908	נתניה
רחובות	כנרת	תל מונד
1890-1891	מצפה	1931
שפייה (מאיר שפייה)	1914	גן יבנה
1891	כרכור	1933
חדרה	1921	אבן יהודה
עין זיתים	רמת גן	קדימה
1892	1922	1934
מוצא	בנימינה	נהריה
1895	קריית שאול	תל ליטווינסקי
הר-טוב	רעננה	1935
1896	1923	יקנעם
מטולה	רמת השרון	1938
קסטינה		רמת הדר

רשימת יישובי חומה ומגדל

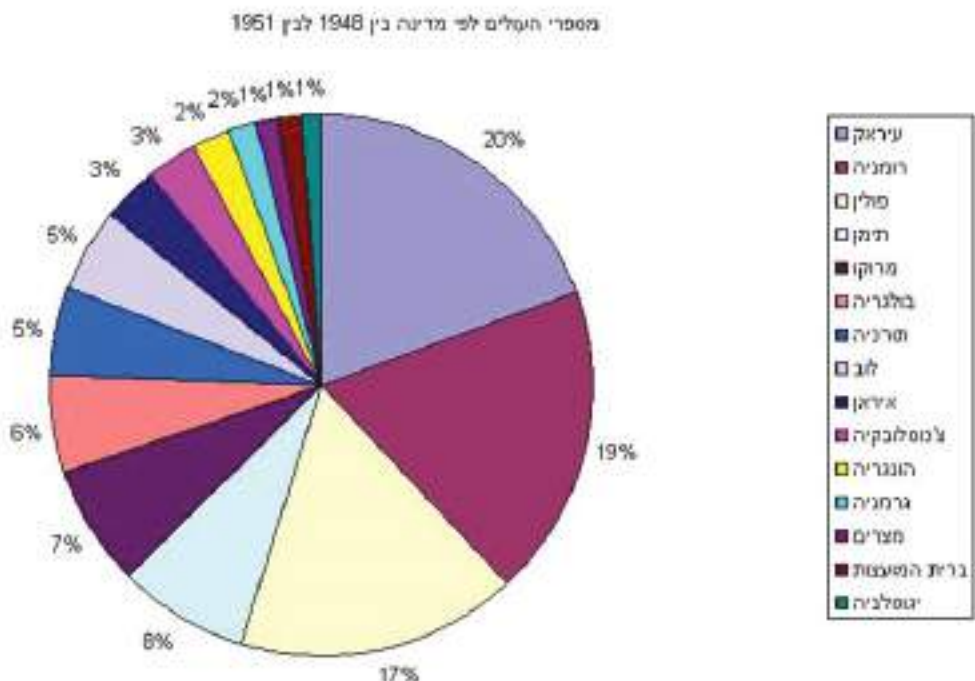
מעלה החמישה	1936
תל יצחק	תל עמל (ניר דוד) (קיבוץ)
בית יהושע	
עין המפרץ	1937
מעין צבי	שדה נחום
שרונה	גינזור
גאולים	מסדה
אילון	שער הגולן
נווה איתן	בית יוסף
כפר רופין	משמר השלושה
כפר מסריק	טירת צבי
מסילות	בני ברית (מולדת)
	עין השופט
1939	עין גב
גשר	מעוז חיים (כפר סאלד, חפץ חיים)
דליה	כפר מנחם
דפנה	אושה
דן	צור משה
שדה אליהו	חניתה
מחניים	שבי ציון (מושב שיתופי)
שדמות דבורה	שדה ורבורג
שורשים (ננטש ב-1939)	רמת הדר
הזורעים	אלונים
תל צור	מעלה החמישה
כפר גליקסון	תל יצחק
מעפילים	בית יהושע
משמר הים	
חמדיה	1938
כפר נטר	חניתה
נגבה	שבי ציון (מושב שיתופי)
בית אורן	שדה ורבורג
עמיר	רמת הדר
כפר ורבורג	אלונים

על אברהם מויאל מתוך מאמרה של הגב' חנה רם שהתפרסם בספר "חלוצים בדמעה" בעריכת שמעון שטרית עמ' 85-100. ראו גם ספרו החדש של מרדכי נאור "המנהיג המזרחי הראשון: אברהם מויאל".

"...היותו אחד החלוצים הספרדיים הראשונים בתנועה הציונית המודרנית והספרדי היחיד שעמד בראש נציגות "חובבי ציון" שהיתה גוף נכבד בתנועה הציונית בארץ. ...בשנת תרכ"ג (1863) נמנה עם מייסדי "ועד העיר יפו" - ניצן ראשון של התארגנות ציבורית מודרנית בארץ - בו היו שותפים ספרדים ואשכנזים, תופעה ייחודית בחברה היהודית של הימים ההם בארץ הקודש, הידועה בפיצולה העדתי. ועד זה הקים, בין היתר, סניף של "כל ישראל חברים" ("אליאנס") ביפו, ובהשתלדותו נוסד בעיר זו, בשנת 1868, בית הספר הראשון של "כל ישראל חברים" בשנת תר"ל (1870) עם יסוד בית הספר החקלאי "מקווה ישראל" ביפו.

עולים באחוזים לפי מדינות מוצא בין השנים 1948-1951

רשימת הקיבוצים שהוקמו בשנים 1946-1964

1946	החותרים	זיקים	ניר אליהו
אורים	הראל	יסעור	עין השלושה
בארי	יזרעאל	יראון	עין כרמל
גלאון	יפתח	כברי	1951
דברת	כפר הנשיא	להבות חביבה	געש
חולתה	נחשולים	לוחמי הגטאות	דביר
חוקוק	נצר סירני	מגידו	כיסופים
חצור אשדוד	סער	מגן	1952
חצרים	עין דור	מלכיה	להב
יחיעם	צובה	מעגן	עינת
משמר הנגב	צרעה	מעגן מיכאל	שדה בוקר
נאות מרדכי	רגבים	מפלסים	1953
נירים	רמות מנשה	משאבי שדה	גונן
עמיעד	רשפים	נווה אור	מגל
שובל	שמרת	נחשולים	מצר
1947	1949	ניר יצחק	נחל עוז
אפק	אייל	נתיב הל"ה	1954-1963
גבים	ארז	סאסא	בחן
העוגן	בית גוברין	פלמחים	חורשים
יקום	בית העמק	פרוד	ניר עוז
מעין ברוך	בית הקמה	ראש הנקרה	אדמית
צאלים	ברעם	רעים	כפר עזה
רבדים	ברקאי	תל קציר	עין גדי
1948	גבעת עוז	1950	אור הנר
ברור חיל	גדות	גזית	בית ניר
געתון	גשר זיו	כרמיה	יטבתה
הגושרים	הסוללים	נחשון	אילות
			גרופית

מפת ערי הפיתוח לקוח מאתר רשת עמל

מבחר ערי הפיתוח שהוקמו מקום המדינה עד 1964

הנגב	הגליל	מרכז
ערד	בית שאן	אור יהודה
דימונה	כרמיאל	יבנה
קריית גת	חצור הגלילית	לוד
מצפה רמון	קריית שמונה	רמלה
נתיבות	מגדל העמק	בית שמש
אופקים	נוף הגליל	קרית מלאכי
שדרות	שלומי	
ירוחם	יקנעם עילית	
אילת	מעלות	
אשדוד		
אשקלון		

מבחר ערים שהוקמו אחרי 1964

אלעד
אריאל
ביתר עילית
חריש
מודיעין- מכבים רעות
מודיעין עילית
מעלה אדומים

רשימת המושבים שהוקמו בשנים המכוננות של המדינה 1946-1964

1946-1948	1949	1949	1950
אודים	אביאל	כפר שמאי	אביגדור
בני דרור	אומץ	כרם בן זמרה	אבן ספיר
בוסתן הגליל	אליפלט	כרם מהר"ל	אורה
בית אלעזרי	אליקים	לימן	אחוזם
בית לחם הגלילית	אלקוש	מבקיעים	אחיסמך
בני עטרות	ארבל	מגדים	אחיעזר
בני ציון	אשתאול	מגשימים	אמונים
בצרה	בארותיים	מזור	אמידים
גאולי תימן	בורגתא	מירון	בטחה
גאליה	בית גמליאל	מעונה	בית חנניה
חרב לאת	בית זית	משמר אילון	בית מאיר
טל שחר	בית נקופה	משמר הירדן	בית נחמיה
כפר מונש	בן עמי	משמר השבעה	בית עזרא
כפר קיש	בני ראם	משען	בית שקמה
משמרת	בניה	ניר ישראל	בן זכאי
נבטים	בצת	סתריה	בר גיורא
רמת רזיאל	גבע כרמל	עולש	ברכיה
תקומה	גיאה	עזריה	גבעת יערים
	גילת	עין אליה	גבעת כ"ח
	גן יאשיה	עלמה	גבעתי
	גנתון	עמקה	גורן
	דור	ערוגות	גמזו
	הודיה	ציפורי	גן שורק
	היוגב	צפריה	גני יוחנן
	חגור	צרופה	דלתון
	חוסן	קדרון	זבדיאל
	חצב	רינתיה	זיתן
	טירת יהודה	רמות מאיר	זכריה
	ירחיב	שדה אילן	זנוח
	כפר אחים	שומרה	זרחיה
	כפר הנגיד	שפיר	חדיד
	כפר חושן	תלמי יחיאל	חלץ
	כפר טרומן	תפרח	חמ"ד
			חניאל
			יגל
			יושיביה
			יכני
			ינוב
			יערה
			יציץ
			ישעי
			ישרש

1955-1964	1953-1954	1951-1952	1950
אביבים	אביטל	אורות	כוכב מיכאל
אביעזר	אשכול	אחיטוב	כפר זיתים
אבן מנחם	בית חלקיה	אלישמע	כפר מרדכי
אדירים	ברוש	בית הגדי	כפר שמואל
אדרת	גבעת ניל"י	בית זייד	מבטחים
איתן	גן הדרום	בית עריף	מחסיה
אלמגור	גנות	בן שמן	מטע
בית עוזיאל	דישון	בקוע	מישר
ברק	זרועה	ברקת	מסילת ציון
גבעת ישעיהו	יד נתן	גבעולים	מסלול
גבעת שפירא	מאור	יובל	מצליח
גדיש	מיטב	ינון	משגב דב
גפן	מלילות	ירדנה	נווה ימין
דבורה	מנוחה	ישע	נווה מבטח
דוב"ב	נחלה	כסלון	נחם
זוהר	ניר בנים	כפר אביב	נס הרים
זמרת	ניר משה	כפר בן נון	נתיב השיירה
יד רמב"ם	ניר עקיבא	מדרך עוז	עגור
כפר הרי"ף	ניר צבי	מרגליות	עדנים
כפר מימון	סגולה	נווה ירק	עוזה
לוזית	פעמי תש"ז	נחלים	עופר
לכיש	פרזון	ניצני עוז	עזריקם
מבוא מודיעים	קלחים	עבדון	עין יעקב
מי עמי	רווחה	עזריאל	עין שריד
מלאה	שדה צבי	פדיה	עמינדב
נאות גולן	שדמה	פתחיה	עמיקם
נאות הכיכר	שזור	רוויה	פדויים
נוגה	שער אפרים	רחוב	פורת
נווה מיכאל	תאשור	שדה אליעזר	פטיש
נועם	תדהר	שדה יצחק	צוריאל
ניר ח"ן	תלמי ביל"ו	שדי חמד	צלפון
עוצם		שדי תרומות	קוממיות
עין חצבה		שיבולים	רנן
עין יהב		שלווה	שדה עוזיהו
עמיעוז		שרשרת	שואבה
פקיעין החדשה		תלמי אליעזר	שובה
צפרירים		תנובות	שפר
רם און			שתולים
שדה דוד			תלמים
שדה משה			תעוז
שדות מיכה			תרום
שוקדה			
שחר			
תירוש			

המושבים שהוקמו על ידי יוצאי צפון אפריקה (אלג'יריה, לוב, מצרים, מרוקו, תוניס)

1956	1951	1950	1945
אדירים	אלישמע	אחוזם	רמות נפתלי.
בית עוזיאל	ניצני עז	אחיסמך	
ברק	כפר אביב	אמונים	1948
גדיש	פתחיה	בית שקמה	צרופה
דבורה	רחוב	בר גיורא	
מלאה	שרשרת	ברכיה	1949
ניר יפה		גורן	אליפלט
כפר הרי"ף	1952	גמזו	בית-הגדי
	כסלון	דלתון	בן זכאי
1957	רויה	זיתן	גילת
זמרת	שלוה	זנוח	חוסן
ישע		יגל	חצב
עמי- עוז	1953	יושיביה	מגדים
שוקדה	ברוש	ינוב	משמר הירדן
	גבעת ניל"י	יערה	ספסופה
1958	זרועה	יציץ	עולש
אביבים	שדה צבי	ישרש	עזריה
אדרת	תאשור	מבטחים	עלמה
	תדהר	מחסיה	רמות מאיר
1960		מטע	שומרה
אבן מנחם	1954	עוזה	תפרח
	קלחים	עזרי קם	
1963		צוריאל	
דישון	1955	שדה עוזיהו	
	איתן	שובה	
1966	גפן	שפר	
נטועה	זהר	תלמים	
	יד רמב"ם		
1967	לוזית		
זרעית	נעם		
	עוצם		
1969	שדה דוד		
אוהד	שדות מיכה		
חזון	שחר		
	תירוש		

מקור : מאיר בר-אשר, "היישובים הכפריים של יוצאי צפון אפריקה בישראל", שלום בר-אשר ואהרן ממון, עורכים, יהודי צפון אפריקה וארץ ישראל, מעליית ר' חיים בן עטר עד ימינו (1981-1741) ציונות עלייה התיישבות, 150, 174 (ביחד).

מבחר שכוונות בערים

עכו בורלא בן גוריון	חולון ג'סי כהן תל גיבורים	אשדוד רובע ג', רובע ו'
עפולה גבעת המורה	חיפה תל עמל	אשקלון גבעת ציון שמשון
פתח תקווה אחדות שעריה	טבריה שכונת בן גוריון שיכון א' שיכון ב' שיכון ג' שיכון ד' שכונת רבי עקיבא	באר שבע שיכון דרום שכונה ג' שכונה ד'
צפת דרום כנען שכונה מערבית	ירושלים ברזיל עיר גנים ג' קטמון ח' קטמון ט' שיכון פת שיכוני תלפיות	בני ברק
ראשון לציון רמת אליהו שיכון מזרח		פרדס כץ שיכון ה
רחובות אושיות קרית משה	נהריה טרומפלדור כצנלסון	בת ים ניצנה עמידר רמת יוסף
תל אביב יפו יפו ג' יפו ד' נווה אליעזר נווה עופר עג'מי - לב יפו שכונת התקווה שכונת עזרא והארגזים שכונת שפירא	נתניה דורה נאות שקד (אזורים)	הרצליה נווה ישראל נווה עמל
		חדרה גבעת אולגה גזית גני אלון יוספטל הפועל המזרחי

קיבוצים שהוקמו אחרי 1964

1985 שומריה	1977 מצפה שלם נערן סופה מגדל עוז	1966 שדה יואב עלומים
1986 בית הערבה נווה חריף	1978 אורטל מורן	1967 מרום גולן שניר כפר עציון
1987 אשבל תמוז מירב	1979 אלמוג ראשית בית רימון	1968 אלומות כרם שלום מבוא חמה עין זיוון
1989 מגוון	1980 הרדוף טללים כרמים צבעון קדרים	1969 ראש צורים
1992 יחד	1981 מיצר נאות סמדר פלך תובל	1971 אל-רום
1993 בית ישראל	1982 חולית רביד	1972 אפיק
2003 משעול	1983 אליפז לוטן	1973 קטורה גלגל
	1984 חנתון	1974 גזר כפר חרוב קליה
		1976 קליה גשור יהל כישור סמר

תמצית פרויקט אות החלוצים - האיגוד הספרדי העולמי

פרויקט אות החלוצים הוא מיזם עצמאי של האיגוד הספרדי העולמי ביוזמת נשיא האיגוד, פרופ' שמעון שטרית.

הפרויקט נועד להעניק "אות החלוצים" על שותפות במפעל החלוציות של הקמת המדינה וביססה בכל תקופות החלוציות, על שותפות ביישוב הארץ ישראל בתקופה שקדמה להקמת המדינה בעידן החלוצים הראשונים (עד 1946), וכן בעידן החלוצים החדשים של הקמת ערי הפיתוח, שכונות הערים, המושבים והקיבוצים בשנים המכוננות של המדינה (עד 1964) ובהמשך על שותפות במפעל החלוציות המתמשך בתקופת החלוצים הממשיכים.

האיגוד הספרדי העולמי מעניק את אות החלוצים בשיתוף פעולה עם גורמים ציבוריים וממלכתיים, השרה לשוויון חברתי הגב' מרב כהן, שרת החינוך ד"ר יפעת שאשא ביטון ויו"ר ההסתדרות הציונית העולמית מר יעקב חגואל.

האות מוענק על יסוד תפיסה שהגיעה השעה לתת כבוד ויוקרה לפרק חלוצי ומפואר זה של המפעל הציוני שמגשימו עשו את הבלתי ייאמן ובמאמץ של דורות רבים הביאו להקמת מדינת ישראל ולאחר הקמתה הביאו ליישובה על ידי הקמת ערי הפיתוח, השכונות בערים, המושבים והקיבוצים, לביסוסה ולשגשוגה כמדינה בעלת משטר דמוקרטי השומרת על ציונה היהודי והפורחת בתחומי המדע, הטכנולוגיה היזמות והחדשנות.

חלוצים אלו שחלמו והתקדמו לעבר החלום הציוני, עברו את תלאות הקליטה, עבדו בסלילת כבישים, פיתוח היישובים, חקלאות ובניין ובהמשך היוו חוד החנית להתפתחות הטכנולוגיה, ההייטק והסטארטפים בעולם כולו.

דורות שהניחו תשתית להתפתחות וקידום הכלכלה, החברה והמדינה וראוי עתה להוקיר לו תודה, לציין את תרומתו הגדולה לפתיוח הארץ ולהשיגיה של הציונות. מפעל זה מתקן את העוול ההיסטורי לגיבורי העלייה, ההתיישבות, הפתיוח והקדמה המסמלים את צמיחת המדינה והתפתחותה. בשנה שעברה הוענקו כשבעים אותות. בנוסף לחתום מטה, חתמו על האותות גם שר התרבות והספורט מר חילי טרופר, יו"ר קק"ל ובעבר יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית מר אברהם דובדבני, ופרופ' אהרן ממון, יו"ר ועדת השיפוט וחתן פרס ישראל.

השנה חותמים על אות החלוצים בנוסף לפרופסור שטרית, נשיא האיגוד, ופרופ' ממון, יו"ר ועדת השיפוט, שרת החינוך, ד"ר יפעת שאשא ביטון, השרה לשוויון חברתי, הגב' מירב כהן ויו"ר ההסתדרות הציונית העולמית, מר יעקב חגואל.

ועדת השיפוט וצוות הפרויקט אות החלוצים

ועדת השיפוט:

1. פרופ' אהרן ממון, פרופ' באוניברסיטה העברית, יו"ר הועדה - חתן פרס ישראל לשנת תשע"ט בלשונות היהודים ובספרויותיהם, סגן נשיא האקדמיה ללשון עברית.
2. פרופ' יוסף אדרעי - לשעבר דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה.
3. ד"ר שלומית גלר - מרצה ומומחית לממשל תאגידי, לרגולציה ולביקורת פנימית. כיהנה ומכהנת כיו"ר דירקטוריון, כדירקטורית, וכיו"ר ועדת הביקורת בתאגידים. כיהנה (10 שנים) כמבקרת הפנימית של חברת רפאל. כיהנה (20 שנה) כסגנית נשיא לשכת המבקרים הפנימיים בישראל. כיהנה ב"וועדות המכרזים העליונות של משרד הביטחון", מכהנת כחברה ב"וועדה לפטורים ולמיזוגים, רשות התחרות".
4. פרופ' שמעון שטרית - שר לשעבר, פרופ' למשפטים באוניברסיטה העברית ונשיא האיגוד הספרדי העולמי.

צוות הפרויקט:

1. עו"ד ענת לוי קפלן- מנכ"לית האיגוד הספרדי העולמי
2. אני שטייר- האיגוד הספרדי העולמי

תודות

אנו מודים מעומק הלב ליו"ר ההסתדרות הציונית העולמית, מר יעקב חגואל, ולצוותו בראשות הגב' נורית דרי על ארגון האירוע ועל מתן החסות. אנו מבקשים להודות לשרת החינוך ד"ר יפעת שאשא ביטון ולשרה לשוויון חברתי הגב' מירב כהן על סיועם לפרויקט היסטורי זה. תודה והערכה לכל וועדת השיפוט, ליו"ר פרופ' אהרן ממון, ולחבריה פרופ' יוסף אדרעי, ד"ר שלומית גלר ופרופ' שמעון שטרית. כמו כן, תודתנו נתונה לצוות הנאמן שהכין את התשתית להחלטת וועדת השיפוט, עו"ד ענת לוי קפלן מנכ"לית האיגוד, ולאני שטייר מצוות הפרויקט.

מקבלי האות לשנת 2021

(מסודר ע"פ שמות המשפחה בסדר הא-ב)

31. חסן רועי 32. חשאי יהודה, ח"כ לשעבר 33. ידגר דוד 34. יפרח עמית 35. כהן ז'נט 36. כהן יעקב 37. כהן מאור 38. כץ אוולין 39. לוי אבנר 40. לוי הרצל 41. לוי ז'קי, סגן שר לשעבר 42. לוק ניקול 43. למלשטריך-לטר רבקה, שופטת בדימוס 44. מואטי אמילי, ח"כ 45. סבתו חיים, רב 46. קבילו אופיר 47. קוטלר שלום 48. קורן נורית, ח"כ לשעבר 49. קלדרון שלמה 50. שלום שמחון, השר לשעבר 51. שנבל מרדכי (מוטי) 52. חיים שפרן 53. מישי שרייבר	1. אבוטבול משה, ח"כ 2. אבקסיס יעל 3. אברמוב משה 4. אדלר מלכה 5. אדרי רפי, השר לשעבר 6. אוזון קרן 7. אלאל קורין 8. בן אבו אלברט 9. אלדר עדי 10. אליהו אורגד 11. אלפסי סימון 12. אפרים בת שבע 13. אשור חיים, ד"ר 14. בזיז אורנא, ד"ר 15. ביבי יגאל, סגן שר לשעבר 16. ביטון ארז 17. ביתן ניסים לוסיאן אנדרי 18. בן ברק רם, ח"כ 19. בן זהבה 20. בצלאל צרפתי 21. בר שלמה 22. גולברי יצחק 23. גולן מרים 24. גלבוש דב 25. גמליאל גילה, ח"כ 26. גרמה ניסים 27. דיכטר אבי, ח"כ 28. ויג שושנה 29. זליכה ירון, פרופ' 30. חליווה פנחס, ד"ר

מקבלי האות לשנת 2022

(מסודר ע"פ שמות המשפחה בסדר הא-ב)

31. סער אלי 32. סקופ אריה 33. עטיה עזרא 34. עקירב אוסנת, פרופ' 35. ערוסי דרורה, ד"ר 36. פדיה חביבה, פרופ' 37. פרי ישי 38. פרידמן חלי 39. פרס ריצ'רד 40. פרקש משה 41. צמרת צבי, ד"ר 42. קבלו פיני 43. קול שלמה 44. קינן ציון 45. ראובני מאיר 46. רובין שלום 47. רוזן יוסי, ח"כ 48. רומני מוריס משה, פרופ' 49. רז מוסי, ח"כ 50. שטרית מאיר, השר לשעבר 51. שטרית רפאל 52. שמש ליטל 53. דהן מומי, פרופ' 54. בלפור חקק 55. הרצל חקק	1. אביבי מיכל 2. אברמוביץ עפרה 3. אפרים איצקוביץ 4. אזולאי הספרי חנה 5. איבגי אמיר 6. אנג'ל יוסף אבי יאיר ג'וחה 7. בן דהן אלי, רב, סגן שר לשעבר 8. בן דוד יפה 9. רחל שליי 10. בן רון משה יעל, ח"כ 11. גבאי גל 12. גמליאלי שבי 13. דבורי (מנצ'ר) אברהם 14. דקל אליהו חרות 15. הוכמן רמי 16. השכל שרון, ח"כ 17. טוויטו ישראל 18. ידיד רחל, ד"ר 19. כלפון יום טוב, ח"כ לשעבר 20. לב-רון משה 21. ליאור גד 22. מולא שלמה, ח"כ 23. מורד אילנה 24. מחלון מרסל, פרופ' 25. מלכיאור מיכאל, רב 26. מנשה כרמלה 27. מצליח רינה 28. מרום עופר 29. מרציאנו אלברט 30. סנדלר יעקב

ביוגרפיות מקבלי אות החלוצים לשנת 2021

אבוטבול משה, ח"כ

ביוגרפיה

משה אבוטבול הוא ח"כ מטעם ש"ס. הוא כיהן בשנים 2008-2018 כראש עיריית בית שמש אחרי כהונה כחבר מועצת העיר. בתפקידו כראש עיר פעל לפיתוח ולקידומה של בית שמש בין השאר ע"י גיוס משקיעים שבנו ופיתחו את העיר. ח"כ אבוטבול נולד בשכונה ד' בבאר שבע ובצעירותו למד לימודים תורניים בירושלים. כחבר כנסת מילא תפקידים מגוונים ובין השאר הקים את השדולה למען שמירת השבת.

אבקסיס יעל

ביוגרפיה

יעל אבקסיס נולדה ב-19 ביולי 1967 באשקלון וגדלה בבת-ים. כיום חיה ברשפון. היא בתם של מוריס ז"ל וריימונד תיבדל"א אבקסיס שעלו ארצה ממרוקו. אמה היא הזמרת והשחקנית ריימונד אבקסיס. אביה נהרג בתאונת דרכים כשאבקסיס הייתה בת 10. היא שחקנית, דוגמנית, במאית, מפיקה ומנחת טלוויזיה ישראלית. זוכת פרס מסך הזהב ופרס האקדמיה הישראלית לטלוויזיה. בשנת 2008 ייסדה ביחד עם מכי חכם נאמן את "פורום נשות העסקים" של עמותת "רוח נשית" כדי לתמוך בפעילות למען נשים נפגעות אלימות. אבקסיס כיהנה כיו"ר הפורום בין השנים 2008-2010 וכנשיאת העמותה בין השנים 2010-2015.

אברמוב משה

ביוגרפיה

נולד בבולגריה עלה לארץ עם משפחתו בשנת 1948 וגדל בטבריה. רופא מומחה בגניקולוגיה. סבא של משה אברמוב היה יהודי תורקי ששמו המקורי משה בן חיים. סבו חצה את הגבול לבולגריה ונישא לרחל אשכנזי. עם עליית הנאצים שוכנע סבו לשנות את שם המשפחה לאברמוב אבא של משה אברמוב סיים לימודי רפואה בבולגריה. בתקופת הכיבוש הנאצי של בולגריה נשלח למחנה עבודה למשך קרוב לשנה. עם תום מלחמת העולם השנייה נשלח ע"י הממשלה הבולגרית לעבוד כרופא ספר למשך שנתיים בכפר ששמו היה גורנוצ'רקוביטשה.

ב-1948 סיים את עבודתו בכפר והחליט, כציוני, לעלות ארצה עם משפחתו, האם, משה ואח שזה רק נולד וגילו היה 3 חודשים.

עלו באוניה בולגריה שיצאה מורנה ב-12.12.1948 והגיעו לנמל חיפה ב-17.12.1948. נלקחו למחנה עולים ליד חיפה ומיד עם הגעתם ניסה מטוס סורי להפציץ את המחנה והחטיא. לצבא ההגנה לישראל נודע מיד עם הגעתם שהאב הוא רופא ובקשו ממנו להתגייס כרופא צבאי בעיר טבריה. האב, שראה בכך כבוד גדול, הסכים אבל התנאי היה שהאם תסכים. למחרת היום הסיעו את הוריו לטבריה. החודש, חודש דצמבר. מזג אוויר מצוין (לא קר ומושלג כמו בולגריה באותה התקופה). המכונית חנתה על ההר לפני הירידה לטבריה. האם ראתה את הכנרת ומרחוק את החרמון המושלג ומיד אמרה "כאן אני רוצה לגור". לא ידעה שעם בא הקיץ החום הטבריאני יעיק מאוד. כך הגיעו לטבריה ונשארו. האב היה רופא צבאי במשך כמה שנים וכעבור זמן הפך לאחד מרופאי המשפחה בטבריה והאזור כולו ולימים היה רופאו של דוד בן גוריון כשהאחרון היה מגיע להתארח במלון גלי כנרת בטבריה.

את ילדותו משה העביר בטבריה שבאותה התקופה הייתה עיר תיירות מקסימה ומלאה חיים. שרות צבאי עשה בחיל המודיעין. השתתף במלחמות ישראל מששת הימים, מלחמת ההתשה ומלחמת יום הכיפורים, אותה עשה כרופא מעבר לתעלת סני. משה התמחה ברפואת נשים בבתי החולים שערי צדק והדסה בירושלים. עם סיום ההתמחות פתח מכון אבחון מהגדולים בארץ. הוא סייע בהקמתו המחודשת של ביה"ח משגב לדך בירושלים וניהל אותו במשך 8 שנים. השתתף, כיועץ, בהקמת 2 בתי חולים בחו"ל והקים מרפאה גדולה לטיפול אנטי-אייג'ינג באיסטנבול שבתורכיה ומרפאה דומה במזרח אירופה. כיום גימלאי כ-10 שנים. עדיין עוסק בטיפול אנטי אייג'ינג והורמונים זהים ביולוגית.

אדלר מלכה

ביוגרפיה

מטפלת זוגית ומשפחתית, סופרת, מנחת מועדוני קריאה. אמה דורה נולדה בורנה שבבולגריה ואביה יצחק מטרני נולד קומוטיני שביוון. שניהם עלו ארצה והכירו בכפר חיטים בשנת 1935. דורה בת לרב דוד אשכנזי ולאסתר אשכנזי, אשר אירחו בביתם בורנה פעילי עלייה מארץ ישראל - היתה תלמידה מצטיינת. בתום לימודי התיכון, רשם אותה אביה ללימודי רפואה באיסטנבול. היא התקבלה ללימודים. אבל התעקשה להיות חלוצה ולעלות עם חבריה לארץ ישראל. באוניה לארץ היא התאהבה בחלוץ, הם הגיעו לקיבוץ, עברו לחיפה, התחתנו, אבל אז בעלה נרצח על ידי צלף בטיול שעשו בכרמל. היא שבה לבולגריה, אך לא היתה מוכנה לוותר על החלום, תוך מספר חודשים חזרה לארץ, ובביקור שעשתה בכפר חיטים, פגשה את יצחק מטרני. הם התאהבו ונישאו ושם הקימו את ביתם. יצחק מטרני - נולד בקומוטיני ביוון. המשפחה המורחבת שלו חיה שם. בשנת 1925 כשהיה בן 10, עברה משפחתו לחסכוּבו בבולגריה בגלל בעיות פרנסה. יצחק חלם מגיל צעיר להיות חלוץ בארץ ישראל ואף הכשיר עצמו בחווה חקלאית בבולגריה להיות חקלאי. ב-1935 הוא עלה לארץ ובדצמבר 1936 היה בין עשרת החלוצים הבולגרים הראשונים שהקימו את כפר חיטים - מושב שיתופי ראשון של "חומה ומגדל".

כשנתיים לאחר הגעתו הוא דאג להעלות לארץ את הוריו ושני אחיו לכפר חיטים. ב-1943 יהודי קומוטיני נשלחו לטרבלינקה.

מלכה אדלר (לבית מטרני) נולדה בכפר חיטים למשפחה יוצאת בולגריה. בעלת תואר ראשון בחינוך ובפסיכולוגיה ותואר שני בייצור חינוכי. עוסקת בהנחיה בתחומי הפסיכולוגיה והחינוך ובכתיבת סיפורי חיים. הִיְתָה בַּעֲבֶרָה יוֹעֶצֶת חֲנוּכִית וְלִמְדָה יַעֲנֵץ בְּבֵית הַסֵּפֶר לְחִנּוּךְ פְּאֻנִיבֶרְסִיטֵת בֶּר-אֵילָן. פְּתָבָה עַד הַיּוֹם שְׂבָעָה סִפְרִים. ספרה הראשון בואי דודה, נרקוד (משכל, 2001) מתאר בגוף ראשון ובשפה אותנטית את סיפור חייה ואת חשבון הנפש של מריקה, אישה יוצאת בולגריה בת שבעים וחמש, שעלתה לארץ בגיל שבע עשרה. הספר זכה לשבחי הביקורת על הצלחתו לתעד את חוויותיהם של עולי בולגריה בארץ מבלי לייצר תחושה של פטרונות או קולוניאליזם ספרותי.

אדרי רפאל, השר לשעבר

ביוגרפיה

רפאל אדרי הוא חבר כנסת ושר לשעבר ואיש עסקים. רפאל אדרי בן סוליקה ויוסף אדרי עלו לארץ מקזבלנקה, מרוקו בשנת 1956.

הם הגיעו למעברת חצור אשר מאוחר יותר היתה לחצור הגלילית. העיירה היתה בראשיתה בלי חשמל, בלי כביש ורק עם דרך כורכר, צריפי העץ. מאוחר יותר נבנו צריפי אבזסט. בראשית דרכו היה פועל במוביל הארצי. בהמשך כיהן כגזבר המועצה המקומית, כראש המועצה המקומית חצור, מנהל החברה לפיתוח הגליל. לאחר מכן התמנה למנכ"ל שיכון עובדים ויו"ר מועצת המנהלים. בהמשך כיהן כחבר כנסת כ-19 שנה וכן כשר בממשלות ישראל. כמו כן כיהן כיו"ר מועצת המנהלים של חברה להשקעות.

אוזן קרן

ביוגרפיה

אשת תקשורת, עיתונאית ופעילה חברתית המתגוררת בנגב.

לאורך השנים הגישה תוכניות אקטואליה ברדיו ובטלוויזיה.

מגישה תכניות רדיו וטלוויזיה וכותבת טור שבועי ב"מעריב סופהשבוע" העוסק בנושאים חברתיים, אוכלוסיות מוחלשות וצמצום פערים.

בעבר ניהלה גופי תקשורת ובהם תחנות רדיו ומערכת עיתון ודיגיטל ואף נבחרה לכהן בתפקיד יו"ר הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו.

קרן פעילה חברתית המזוהה עם מאבקים לקידום הפריפריה וחברת דירקטוריון במסל"ן - מרכז סיוע לנשים נפגעות.

אלאל קורין

ביוגרפיה

נולדה בשנת 1955 בתוניס שבתוניסיה, במשפחה עשירה להורים אברהם הוברט אלאל וקלודין ברבי-ברמי.

נשלחה ללמוד במנזר.

לארץ עלתה בשנת 1953 כאשר היתה בת 8 ומשפחתה הגיעה לאולפן בן יהודה בנתניה תחילה, ובהמשך עברו להרצליה.

התגייסה לצבא, ללהקה צבאית. המוסיקה היא חייה. החלה להופיע בגיל 13 וכיום מופיעה בכל הארץ.

זוכרת מילדותה הרבה חול, ואת העובדה שאמה התקשתה ללכת עם נעלי העקב שלה. אוהבת ללמוד וללמד.

בשנים האחרונות עושה פעולות כדי לחשוף את ספר קהלת לאנשים. (הלחינה את כל מגילת קהלת).

פה בארץ, לפני 2000 שנה, הוא היה מלך, שלמה המלך. תובנותיו בשפה העברית שלנו. מובנות. ומה שכתב. יכול לשנות לנו את המחר.

בן אבו אלברט

ביוגרפיה

דיפלומט, נולד בשנת 1946 בקזבלנקה לחנה ויצחק בן אבו ז"ל. עלה לארץ בשנת 1962. עסק במגוון משימות לאומיות. ביצע שליחויות ארוכות וקצרות טווח בצפון אמריקה ובאירופה. השתתף כחבר בצוות ההיגוי אשר עיצב הקונצפט של שיקום השכונות. גופים ממשלתיים, עירוניים, בינלאומיים, פרטיים וציבוריים השתתפו במשימה לאומית זו אשר הפיקה תוכניות בתחומי חברה, כלכלה, תשתיות ובנייה. בפרויקט שיקום השכונות, קשר עם גורמים בארץ ובחו"ל. כמו כן, משך כ-10 שנים, הוטל עליו הטיפול בנושאי חוץ ועניינים בינלאומיים אחרים בהם עסק השר דוד לוי במעמדו כסגן ראש הממשלה. מאוחר יותר, הקים כמנהל במשרד המדע, את האגף לשיתוף פעולה אזורי שבהמשך הפך למשרד ממשלתי.

בשנים האחרונות יוזם ומנהל במסגרות ציבוריות ופרטיות פיתוח פרויקטים בהודו, במרוקו, בארה"ב ובקנדה.

בעברו כיהן כמנהל לשכת התיירות של ישראל בצרפת. יזם וארגן כנס ראשון של ה-OECD בארץ. אחראי על חידוש קשרי מדע בין צרפת לבין ישראל בתחום הגרעין. יזם וארגן קשרים עם העולם הערבי. שימש כיועץ לשר החוק דאז מר דוד לוי במבצע עליית יהודי אתיופיה וכיהן כנציב לאקספו בספרד בשנת 1992.

שימש כישראלי הראשון ששירת כדיפלומט בכוחות השלום של האו"ם וכעד מרכזי נגד פושעי מלחמה בהאג.

נשוי ללטיסיה ואב לאיתמר (ז"ל) שנהרג כאשר הוא בן 46 כשבא להציל אדם מלינץ, ולאביגיל שתבדל לחיים ארוכים. חי כיום במבשרת ציון.

אלדר עדי

ביוגרפיה

נולד ב-24 במאי 1944 להוריו ויקטוריה ונחום דלאל ז"ל בעיראק, עלה לישראל עם משפחתו מבגדאד בשנת 1951, וגר ברעננה.

הוא למד בתיכון בכפר הירוק, ובמקביל שימש כיושב ראש ועד משק ורכז משק בכפר. אלדר היה חניך בתנועת הנוער "מחנות העולים", וארגן אתם גרעין נח"ל שעלה לקיבוץ משגב עם בגליל העליון. ב-1962 החל אלדר את שירותו הצבאי בנח"ל. עם שחרורו נשאר בקיבוץ משגב עם, ומילא תפקידים שונים בתחום החינוך - רכז חינוך של חברת הנוער, ארגון גרעיני נוער והדרכתם ויו"ר ועדת התרבות במשק.

אלדר למד באוניברסיטת חיפה לתואר ראשון בהיסטוריה כללית והיסטוריה של עם ישראל. בנוסף הוא בעל תעודת הוראה.

עבר עם משפחתו לכרמיאל ב-1973, בה עבד כ-13 שנים כמנהל המחלקה לחינוך. במקביל לתפקידו, שימש במשך שלוש שנים כמנהל המתנ"ס בעיר.

בין תפקידיו המרכזיים: ראש עיריית כרמיאל ה-2 בין השנים 1989-2018.

ראש עיריית כרמיאל לשעבר. ב-1994 נבחר לראשונה ליו"ר השלטון המקומי ומאז נבחר פעמיים נוספות.

נשוי לסוניה עובדת סוציאלית, אב ל-3 בנים וסב ל-5 נכדים, בעל תואר BA בהיסטוריה של עם ישראל.

בשנת 2011 קיבל מנשיא צרפת את אות אביר המסדר הלאומי הצרפתי למעשים ראויים לציון על פעילותו לקידום היחסים בין ישראל לצרפת ועל תפקודו במלחמת לבנון השנייה.

עוסק כל השנים בקידום תחומי הרווחה והחברה וקידום הגליל.

אורגד אליהו

ביוגרפיה

אליהו אורגד הוא בעליה של קבוצת אורגד אחזקות בע"מ ואיש עסקים מוביל. אליהו אורגד הוא בן של יהודית ושלמה מכלוף אורגד ז"ל. המשפחה עלתה מלוב בשנת 1949. ר' שלמה מכלוף אורגד ז"ל יליד 1928 גדל בלוב. לאחר עלייתו ארצה בשנת 1949 היה איש ציבור וחינוך. הוא היה יקיר העיר נתניה וממייסדיה של ישיבת בני עקיבא בעיר. כמו כן היה איש ציבור מראשי הציונות הדתית ומראשי קהילת יהודי לוב בישראל.

בנוסף לכל שלמה מכלוף זצ"ל היה פעיל בחיי הדת בנתניה, פעל להקמת בתי כנסת ברחבי העיר והיה ממייסדי בית הכנסת "אבות בנים" ו"דקר". לאורך כל השנים עסק בפעילות גמילות חסדים והכל בצנעה ובאמונה. כאשר היה בן 14 אביו ר' גאדו מכלוף זצ"ל כתב את העדות הספרותית בזמן שהיה במחנה שליטה פאשיסטית איטלקית, שהיתה מחוברת בתעבורה למטה הנאצי. הביוגרפיה שנכתבה על ידי אביו ותורגמה על ידי הבן שלמה מגוללת ומתעדת את תלאות יהודי לוב, שנלקחו למחנות עבודה כפיה בתקופת מלחמת העולם השנייה. שלמה מכלוף, בהיותו בלוב, סייע להעלאת יהודים לארץ. הוא היה הראשון שעלה ארצה בקרב בני משפחתו. לאחר מכן העלה את בני משפחתו וסייע רבות גם מהארץ בעלייתם של רבים מקהילת יהודי לוב. כל בני משפחתו הענפה שירתו בצבא, מרביתם כלוחמים. אחיו נפל בשבי הסורי והוחזר לאחר תקופה לחיק משפחתו. יהודית מכלוף אורגד ז"ל עלתה ארצה מלוב עם בעלה. היא הייתה אשת חסד. יד ימינו והכוח המניע בכל עשייתו ופועלו של בעלה זכר צדיק לברכה.

אלפסי סימון

ביוגרפיה

סימון אלפסי נולד בשנת 1945 בעיירה אוריקה שבמרוקו לניסים וחסיה אלפסי. מכהן כראש עיריית יקנעם עלית מאז שנת 1989. במרוקו למד בבית הספר "אליאנס", ועל אף גילו הצעיר נאלץ לעבוד על מנת לסייע בכלכלת המשפחה. כילד וכנער חלם לעלות לארץ ישראל. בשנת 1962 עלתה משפחת אלפסי בעלייה לא חוקית לישראל. סימון, אז בן 16, הוביל את המשפחה שסירבה בהוראתו להתפנות ממרכז הקליטה עד שישלחו אותה ליישוב בו מתגורר חברו הטוב, הלל בוחבוט, שאמר לו ל"הגיע ליישוב שנמצא 22 קילומטר מחיפה". לאחר מספר ימי המתנה הגיעה המשפחה ליקנעם עילית. אלפסי שירת בצה"ל, לחם במלחמות ישראל, ואף נפצע במלחמת יום הכיפורים בקרב על גבעת חמוטל. במהלך המלחמה נולד בנו צחי, וברית המילה נדחתה בכחודש ימים על מנת שיוכל להשתתף בה. תפקידיו הבולטים לאורך השנים: ראש עיריית יקנעם עלית ה-6 משנת 1989 ועד היום. מ"מ יו"ר האספה הכללית של השלטון המקומי, יו"ר סיעת העבודה בשלטון המקומי, יו"ר דירקטוריון פארק תעשייה "מבוא כרמל", דירקטור בחברה למשק וכלכלה.

אפרים בת שבע

ביוגרפיה

הבת הראשונה שנולדה במושב נבטים למרים אברהם ודוד אברהם. פעילה ציבורית ופעילה פוליטית בנושאי מעמד האישה. לובה אליאב ז"ל העניק לה את שמה בת שבע, 7 שנים לפירוק הפלמ"ח. אליאב היה המדריך הראשון מהסוכנות בנבטים והוא שהסיע את אמה לבית החולים בבאר שבע. הוריה עלו מקוצ'ין שבהודו בשנת 1954 והיו חודשיים בשער העלייה. לאחר מכן הגיעו לנבטים בלילה במשאית והפכו לחקלאים מצליחים אף על פי שלא עסקו בקוצ'ין בחקלאות. היתה עתודאית בירושלים ולמדה "הוראת התזונה וכלכלת בית" ותואר שני בממשל ושלטון מקומי. לאחר נישואיה התגייסה לצה"ל. בין הנשים המעטות שהתגייסו לצה"ל בעודה נשואה.

בת שבע עודנה חברת מזכירות תנועת המושבים. כיהנה כדירקטורית בבנק "דקסיה ישראל", בוועדת הביקורת ובוועדת האשראי. כיהנה כחברת הנהלה ב"סינפונייטה" באר שבע. כיהנה כחברת ועידה, מרכז ולשכה במפלגת העבודה. מגיל 17 התנדבה בנוער עבודה כדור ההמשך.

אשור חיים, ד"ר

ביוגרפיה

נולד בסאפי שבמרוקו להוריו מרים ושמעון. עלה לארץ בשנת 1952 בגיל 12 עם קבוצת ילדים במסגרת עליית הנוער.

רופא כירורג.

למד בפנימייה של עליית הנוער עד תום בחינות הבגרות.

שירת כקצין רפואה בשיריון במלחמת ההתשה, יום כיפור ומלחמת לבנון הראשונה, בדרגת רס"ן. את לימודי הרפואה למד בבית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה (בית הספר לרפואה היחיד בשנים אלו בארץ).

התמחה וקיבל התואר מומחה בכירורגיה פלסטית בבתי החולים שערי צדק והדסה ו-New South Wales בסידני אוסטרליה.

בהמשך קיבל התואר מומחה בכירורגיה של היד וד"ר אשור הוא אחד המייסדים של המקצוע בישראל. הוא הקים וניהל את היחידה במקצוע זה בהדסה כ-10 שנים. זאת לאחר שהביא את מקצוע המיקרוכירורגיה לארץ בהמשך להתמחותו בנושא באוסטרליה.

ביזי אורנא, ד"ר

ביוגרפיה

מרצה בכירה, חוקרת וסופרת, מורה דרך מוסמכת.
נולדה ב-1.8.1949 בעיר אגדיר, עיר מודרנית, שטופת שמש ואור, שהצפתים בנו בתחילת המאה העשרים. אביה, יעקב ריבו, ניהל את סניף הבנק הצרפתי היחיד בעיר. אמה, מסודי, טיפלה במשפחתה ובצרכי ציבור. היתה חברה באגודת נשים שהשתייכה לארגון הג'וינט העולמי ודאגה לעניים, בעיקר לילדים.
שתי אחיותיה ואחיה היו כל עולמה.
בראש חודש אדר תש"ך (29.2.1960) רעדה האדמה שתיים עשרה שניות. העיר חרבה והקהילה היהודית איבדה כאלף וחמש מאות מבניה (מתוך אלפיים ושלוש מאות).
אביה ואחותה האמצעית, סוליקה מוניק, נספו באסון ונקברו בקזבלנקה.
לאחר הרעש אמה עברה קורס מנהלים למעון ילדים במסגרת ה.J.o.i.n.t. גרו בעיר פס ואמא ניהלה מעון ילדים במשך שנתיים.
ב-1962 עלו לארץ ישראל באנייה "ירושלים". אמה למדה עברית תשעה חודשים באולפן בבת גלים. לאה, אחותה הבכורה, בת העשרים, השתלמה להוראה בגבעת וושינגטון. אחיה ואורנא למדו במסגרת עליית הנוער בפנימייות.
אורנא למדה בתיכון בחוות הנוער הציוני ובבית צעירות מזרחי בירושלים.
לשעבר מרצה בכירה במכללה אקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין, ירושלים.
חוקרת דתות ותרבויות, חוקרת את יהדות צפון אפריקה, בעיקר את מרוקו.
פרסמה ספרים בעברית ובצרפתית ופרסמה עשרות מאמרי ביקורת בספרות, תרבות וחברה.

ביבי יגאל, סגן שר לשעבר

ביוגרפיה

יגאל ביבי איש ציבור, ח"כ וסגן שר לשעבר וראש עיריית טבריה. הוא הבן בכור של ישראל ביבי ואסתר לבית שטרית, דור חמישי בארץ. מצד אמו בת למשפחת בן נאים. משפחתה עלתה להתיישב בחיפה בשנת 1860 והיו, עשרים המשפחות היהודיות הראשונות. סבו שלום שטרית עלה עם משפחתו מתאפילאלת בשנת 1880 בשיירה שארגן ר' יעקב אבוחצירה זצ"ל. הם התיישבו בטבריה. סבו חכר אדמות במנחמיה עוד בראשית היוסדה. מצד אביו, בן למשפחת ביבי. משפחתו עלו בשנת 1900 מארביל שבעיראק והתיישבו מאז בטבריה, תחילה בתוך החומות ובשנת 1922 היו בו מייסדי שכונת קרית שמואל. משפחתו של יגאל ביבי תרמה רבות לפיתוח הארץ ולהגנה עליה הן במחתרות והן בצה"ל. ליגאל ביבי היתה הזכות להיבחר בגיל צעיר כראש עיריית טבריה ולפתח את העיר בתחומים שונים, ובעיקר להפוך אותה לעיר התיירות הרביעית בגודלה בארץ. בכנסת הוא כיהן כארבע קדנציות, ומילא תפקידים שונים. וכן היה בין מקימי המשרד לאיכות הסביבה כסגן שר מחזיק תיק איכות הסביבה. כמו כן כיהן כסגן שר במשרד הדתות מחזיק תיק בפועל. במשך שלושים וחמש שנה יגאל ביבי היה נבחר ציבור מטעם המפד"ל ודבק בדרכה של הציונות הדתית.

ביוגרפיה

משורר ישראלי וחתן פרס ישראל לספרות ולשירה עברית לשנת 2015. נולד ב-4 ביוני 1941 בעיר אוראן שבאלג'יריה להורים ילידי מרוקו ועלה לישראל עם משפחתו בשנת 1949.

כמו עולים רבים בתקופה זו שוכנה משפחתו במעברה ברעננה ולאחר מכן עבר ללוד. הוא משורר ישראלי וחתן פרס ישראל לספרות ושירה עברית לשנת 2015. שימש בעבר כיושב ראש המרכז הים-תיכוני הבינלאומי בישראל, ערך את כתב העת הספרותי "אפיריון" ועבד כעיתונאי בעיתון מעריב. הוא נחשב לאחד היוצרים הראשונים שייצגו את "הקול המזרחי" - קולם של יוצאי עדות המזרח. שירתו מבטאת את שבר ההגירה ארצה, כמו גם את התרבות המזרחית הנאבקת למצוא את מקומה בתוך הפסיפס הישראלי. ב-1952 בגיל 11, נפצע מפיצוץ רימון יד שמצא, דבר שגרם לו לעיוורון ולקטיעת ידו השמאלית. בעקבות זאת עבר לבית חינוך עיוורים בירושלים. סיים לימודים לתעודת בגרות בבית הספר ליפשיץ בירושלים, ולאחר מכן המשיך ללימודי תואר ראשון בעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית ותואר שני בפסיכולוגיה שיקומית באוניברסיטת בר-אילן. בעברו עבד כעובד סוציאלי וכפסיכולוג. נשוי לרחל קלאהורה ואב לשניים. רחל מסייעת לו בעבודתו הספרותית.

ביתן ניסים לוסיאן אנדרי

ביוגרפיה

סיפורו של ניסים לוסיאן אנדרי ביתן בן רחל וגד הוא סיפורו של נער בן 14, שנולד ב-1936 בטוניס ועלה לבדו ארצה בשנת 1949 במסגרת הסוכנות היהודית להעלאת נוער מארצות צפון אפריקה, כחלק מפרויקט עליית הנוער. לאחר תקופת הסתגלות קצרה בקיבוץ אשדות יעקב, הגיע הנער בשנת 1951 למושב יושיביה שהוקם זה עתה בנגב הצפוני, כחלק ממדיניותו של בן גוריון להפרחת הנגב. את שנותיו הראשונות חי הנער עם אחותו הצעירה ממנו בארבע שנים, בצריף פח, כשבחורף הקר התכסו יחד בשמיכה אחת שהוקצתה להם על ידי הסוכנות היהודית, ובארוחותיהם חלקו יחד פת לחם בצל ומים. את ימיו בילה הנער על ספסל הלימודים בלימודי עברית, בערבים ובלילות מצא פרנסה כסבל כשפרק משאיות של שקי חיטה ושעורה שיובאו לצורך זריעתם באדמת הנגב החרבה. הנער שהיה נחוש להקים את משפחתו בארץ אבותיו, בלט ביוזמה ובחריצות שאפיינו אותו מאז ועד היום. הוא נקלט לעבודה כטרקטוריסט בחוות טרקטורים שהוקמה בתקופה זו כקואופרטיב שיספק שירותים לכלל החקלאים בחבל ארץ זה. הנער עבד במרץ רב. פעילותו והתנהלותו בתקופה זו, בה חרש את התלמים הראשונים של אדמת המדבר שלא נחרשה מזה כ-2,000 שנים, הפכו לנכסי צאן ברזל בקרב חקלאי הנגב. העבודה הממושכת אשר ארכה לעיתים 36 שעות ויותר ברציפות, תחת השמש הקופחת בקיץ והקור העז בחורף והנגישות הלוגיסטית המסורבלת לשטחים, הובילו למצבים בהם נאלצו העובדים להרוות צמאונם לעיתים ממים מתוך צמיגי הטרקטורים ולאלתר פתרונות טכניים כדי להשלים את משימתם עד התלם האחרון. דבקות במטרה שימשה השראה לדורות הבאים למהותה של נחישות, התמדה והישרדות בתנאי מדבר.

הנער בגר והפך לעלם, התגייס לצבא הגנה לישראל בשנת 1955, שירת בחיל השריון ולחם בכל מלחמות ישראל כולל מלחמת שלום הגליל בה לחם עם שני בניו בלבנון.

בשנת 1956 נישא לזוגתו, שותפתו לעשייה, ויחדיו עברו להתגורר בבית הקבע במושב יושיביה, בית בן חדר וחצי.

במשך כל תקופת שירותו הצבאי המשיך לעבוד הן כטרקטוריסט והן כסבל, על מנת לפרנס את הקן המשפחתי שהקים זה עתה.

עם סיום שירותו הצבאי, שב לחוות הטרקטורים (קואופרטיב אזורי) ובתוך תקופה קצרה מונה למנהל העבודה במקום בשל מנהיגותו ומקצועיותו.

עם התפרקות הקואופרטיב בשנת 1968, ניתן לו כפיצוי פרישה, טרקטור וחל קטן מסוג "קאטרפילר" וקומביין ישן מסוג "ג'ונדיר" שעזרו למעשה הקים את חברת "ביתן ניסים ובניו".

מאז ועד היום עוסקים העלם שבגר ומשפחתו בחריש, זריעה וקציר של שטחי הנגב בעודם אווזים ביד אחת מגל ובשניה בחרב, שטחים שתקופות ארוכות היו בבחינת סכנת חיים של ממש לעבדם בשל מציאות בטחונית קשה, החל מהתקפות ה"פדיון" בשנות החמישים ועד ה"קסמים" והפצמ"רים שמלווים אותנו עד היום. במערכה האחרונה, "צוק איתן" נפגעו מספר כלים חקלאיים של החברה מפצמ"רים שנורו על שטחים אותם עיבדו בצמוד לגדר הרצועה. בנחישות ובחריצות הוא מעבד שנה אחר שנה כל דונם בנגב כולל השדות לאורך גדר רצועת עזה ולאורך גבול ישראל-מצרים.

כיום, חברת "ביתן ניסים ובניו" מגדלת עשרות אלפי דונמים של חיטה, שעורה וגידולי שדה נוספים בכל רחבי הנגב. עד היום נגאלים אזורים שלמים בנגב התיכון שלא נזרעו אלפי שנים ומניבים חיטה ושעורה משבעת מיני הארץ. בנוסף החברה מפעילה צי גדול של כלים חקלאיים מהחדשים והמשוכללים ביותר בעולם ומספקת את כל מכלול שירותי החקלאות לכלל אגודות הפלחה, משקים וקיבוצים בנגב ובמרכז הארץ. לחברה שטחי אחסון עצומים בנגב במרכז ובצפון המאחסנים תבואות עבור תחנות הקמח ועבור מלאי החירום של מדינת ישראל.

הנער שבגר מאז, הינו איש כפיים עד ליום זה, כשגופו צרוב מהשמש המדברית הקופחת וכשכוחותיו עדיין במונתיו, מוביל בעצמו קבוצות של טרקטורים מפלצתיים המסתערים כל שנה בדיוק באותה תקופה, על אדמות הנגב. חורש וזורע בנחישות אין קץ ובאהבה רבה את אדמת מולדתו ההיסטורית אליה חזר לאחר 2000 שנה.

הוא מתפלל כל שנה לבורא עולם שייתן את גשמיו על פני הארץ בכדי שהוא בעצמו יגיע באביב עם קבוצת הקומביינים על מנת לקצור את התבואה.

המשפט שנכתב על ידי קהלת לפני כשלושת אלפי שנה, "הזורעים בדמעה ברינה יקצורו", כמו נכתב עבור הנער שעלה מטוניס לפני 65 שנים. הוא חרש, זרע וקצר כל סנטימטר באדמת הנגב אלפי פעמים. היסטוריית גאולת אדמות הנגב נכתבו לא בירושלים או בתל אביב אלא על כיסא פח של טרקטור זחל הישן שהחדיר את מחרשתו עמוק בתוך אדמת הלס המדברית עד התלם האחרון.

מעולם בהיסטוריה היהודית בארץ ישראל לא היה אדם שנפלה הזכות בידו להיות עולה חדש, חלוץ, איכר יום ואיש חזון, ללא ספק הנער שהפך להיות לגבר חרש זרע וקצר הכי הרבה דונמים בארץ ישראל מאז ומעולם.

שם הנער שבגר והיום הוא בן 86 היום הינו ניסים ביתן. לרעייתו רוזה ולו, 8 ילדים, למעלה מ-30 נכדים ו-45 נינים. רובם הגדול גרים בנגב עובדים ומתפרנסים מהעסק שהקים במו ידיו הנער מטוניס. פעילותו היחודית רבת השנים בחבל ארץ זה, מציגה את החלוציות והתגשמות הציונות במלא הדרה. חייו מהווים דוגמה ומופת לתקומת עם ישראל בארצו בכלל ובפרט בנגב, באזור בו נדד אברהם אבינו לפני כ-4,000 שנים.

בן ברק רם, ח"כ

ביוגרפיה

ח"כ ויו"ר ועדת החוץ והביטחון. בנם של פנינה ומנחם. נולד וחי בנהלל. נכד לבן העלייה השנייה אהרן בן-ברק, ממייסדי נהלל, שבא לתל חי כחודשיים לפני נפילתה. שירת בסיירת מטכ"ל ובין היתר השתתף הפעולות ההשתלטות בפיגוע משגב עם. בעברו היה איש מערכת הביטחון, כיהן בתפקידי שטח ופיקוד מבצעיים, ראש אגף "קשת", סגן ומשנה לראש המוסד וכמנכ"ל המשרד לענייני מודיעין והמשרד לנושאים אסטרטגיים. לאחר סיום שירותו במוסד הושאל לצה"ל וכיהן כמתאם ומבצעים מיוחדים. שימש כעמית מחקר בכיר במרכז סבן למדיניות המזרח התיכון במכון ברוקינגס, בושינגטון. מונה לנשיא חברת הסטארט-אפ הישראלית "המימד החמישי" בנוסף, שימש כנשיא חברת הייעוץ "פורטיפיי דיפנס" וייעץ לדירקטוריון חברת המודיעין העסקי "שיבומי". במקביל שימש כיו"ר הדירקטוריון בחברת הסטארט-אפ "איימינדרס". את פעילותו הפוליטית החל בשנת 2018: הצטרף למפלגת יש עתיד וב-2019 הושבע כחבר כנסת. בכנסת ה-23 היה חבר בוועדת הכספים וועדת הפנים והגנת הסביבה לצד חברותו במשלחת הכנסת לאספה הפרלמנטרית לארגון לשיתוף פעולה וביטחון באירופה - אבש"א (OSCE). נוסף לכך, החל לכהן כיושב ראש השדולות למען החקלאות וביטחון מדינת ישראל. בכנסת ה-24 מונה ליו"ר ועדת החוץ והביטחון.

בן זהבה

ביוגרפיה

זהבה בן היא זמרת ישראלית מובילה. ששיריה היו ללהיטים במשך שנים רבות. זהבה בן היא בתם של שמעון ועזיזה בניסטי. המשפחה עלתה מקזבלנקה, מרוקו בשנות ה-50. בהמשך עברו לבאר שבע לשכונת ד'.

שירים רבים שלה היו ללהיטים. ביניהם: "טיפת מזל" ו"חיים שלי" ושניים מאלבומיה נכנסו לרשימת האלבומים הישראליים הנמכרים ביותר. זהבה בן היא מחלוצות המוזיקה המזרחית והמוזיקה הים תיכונית בישראל.

זהבה בן השתתפה בעונה ה-11 של תוכנית המציאות "האח הגדול" וזכתה בסופה במקום הראשון.

בצלאל צרפתי

ביוגרפיה

נולד להורים יאקוט ורבי אלישע צרפתי.

פעיל ציבור, רנטגנאי במקצועו. פעל רבות למען אחרים בבג"צים שהגיש. במיוחד יש להזכיר את העתירה שהגיש, בתמיכת ח"כ פרופ' שמעון שטרית, בדרישה לפרסום דו"ח החקירה אודות טביעת ספינת המעפילים "אגוז" שטבעה בדרכה ממרוקו לגיברלטר בשנת 1961 בתקופת העלייה הבלתי לגאלית.

בין תפקידיו המרכזיים: כיהן בתפקיד "רנטגנאי מחוזי במחוז ירושלים" מטעם שירותי בריאות כללית, שימש כיו"ר ועד העובדים בבית חולים יוספטל באילת, סגן ראש המועצה הדתית וכיו"ר ועד של פרויקט שיקום שכונות.

בצלאל הגיש בג"צ נגד שר הבריאות בעניין רישיון להפעלת סורק רפואי ממחושב. (בג"צ 28/94). אחיו חיים צרפתי נספה, בעת שירותו במוסד, בספינת המעפילים "אגוז" שטבעה בדרכה ממרוקו לגיברלטר בשנת 1961. הוא נאבק למען פרסום דו"ח ועדת החקירה על הטביעה של הספינה, והגיש בג"צ בעניין זה בתמיכת ח"כ פרופ' שמעון שטרית נגד ראש הממשלה יצחק שמיר בעניין זה. בסוף שנות ה-80 גם נסע לארצות הברית ביחד עם פרופ' שמעון שטרית להחתים חברי קונגרס על עצומה בנושא העלאת עצמות טבועי "אגוז", שהוגשה למלך מרוקו במהלך ביקורו בארה"ב. דו"ח ועדת החקירה פורסם על פי החלטת ראש הממשלה יצחק רבין בשנת 1994, והעצמות של טבועי אגוז הועלו לישראל בתקופת כהונתו של ראש הממשלה רבין.

ביוגרפיה

שלמה בר בן גוזי הוא מוסיקאי ויוצר מוביל בתרבות העברית. שלמה נולד ברבאט, מרוקו, בשנת 1943. הוא בנם של אסתר ומשה. הוא עלה לארץ בשנת 1949 למעברת באר יעקב. שלמה הוא מייסד "הברירה הטבעית", הוא המוזיקאי הראשון בתרבות הישראלית ששילב בין כלים מזרחיים למערביים, ובכך יצר סגנון חדש עוד לפני שהמושג "מוזיקת עולם" היה קיים. בכך היה פורץ דרך גם בתהליך קירוב הלבבות בחברה הישראלית על קטביה. על הישגיו ביצירה המוזיקלית ותרומתו לתרבות הישראלית זכה שלמה בר בפרס אמ"י ובפרס אקו"ם למפעל חיים ופרסים ואותות כבוד רבים וביניהם דוקטור לשם כבוד ממכון ויצמן ומאוניברסיטת בן גוריון.

בתחילת דרכו הופיע בהרכבים מוזיקליים כזמר ומתופף עם דודו אלהרר ובצמד טל ומטר עם יונתן כרמון. שלמה החל לבלוט כמבצע ייחודי ב-1976 כשהשתתף במחזה המחאה "קריזה" של המחזאי יהושע סובול, שעסק בנושאים חברתיים. שם הלחין את הקלאסיקות "ילדים זה שמחה", "אצלנו בכפר טודרא", ועוד. המחזה "קריזה" עורר הדים עצומים בתקשורת והצלחתו עוררה את שלמה להקים הרכב עצמאי. מפעלו המוזיקלי והתרבותי הניב עד כה 13 אלבומים. מאז שנות השמונים הופיע עם להקות בעשרות פסטיבלים ברחבי העולם, וייצג את ישראל מטעם משרד החוץ בבית הלבן ובמופעים בחו"ל. במשך שנות פעילותו עבד שלמה עם בני נוער וסטודנטים בשיתוף פעולה של מכללת אורנים, פרויקט מיכאל למצוינות ועוד. הוא מנחה סדנאות מוזיקה ופועל לחיזוק הזהות היהודית - ישראלית באמצעות המוזיקה.

כיום בגיל 79, ממשיך שלמה בר את פועלו ומשרת את השפה העברית ותרבותה, בלחנים מקוריים של טקסטים יהודיים עתיקים ועכשוויים כאחד, ומופיע עם להקת "הברירה הטבעית" שמלווה אותו שנים רבות. במשך כל שנות פעילותו שילב שלמה ביצירתו לחנים וביצועים לשירה יהודית מסורתית ולשירה ארץ ישראלית קלאסית.

גולברי יצחק

ביוגרפיה

יליד המעברה ביישוב קדימה, ישראל. כיהן כראש המועצה קדימה צורן וכיום משמש כסגן ראש המועצה.

הוריו, יוחנן ורבקה ז"ל, אחיותיו מרים ואחיו אברהם, עלו ארצה בשנת 1950 מאיראן דרך הסוכנות לעלייה והגיעו לשער העלייה בפרדס-חנה.

לאחר מספר חודשים הגיעו לישוב קדימה למעברת האוהלים, שם יצחק נולד בשנת 1951. במהלך השנים נולדו עוד חמישה אחים ושתי אחיות, כאשר האחות שנולדה בשנת 1952 נעלמה בבית החולים לילדים במעברת פרדסיה (העלמות ילדי תימן והמזרח).

בשנים הראשונות בישראל אימו הייתה עקרת בית וגידלה את הילדים, אביו עבד ביערנות במשרד החקלאות ולאחר מכן בקרן קיימת לישראל כמנהל אזור עד לגיל פרישה.

משנות ה-70 ואילך, שימש כפעיל ציבור. החל כרכז ספורט ב"הפועל קדימה" ולימים מזכיר מועצת הפועלים של קדימה ויישובי השרון. פיתח פעילות ענפה של ספורט ותרבות ביישוב.

בשנת 2003, משהחליטה הממשלה על איחוד רשויות ובהן קדימה עם צורן, החליט להתמודד על ראשות המועצה ולהרים את האתגר הגדול, ונבחר ברוב קולות.

משימת האיחוד הייתה לא קלה, וקיום איחוד הרשויות של קדימה צורן נחשב לסיפור הצלחה וכדוגמא לאיגום משאבים מוצלח.

כראש מועצה, הוביל את תחום החינוך בקידום בניית בית ספר תיכון (עד אז תלמידי קדימה נסעו לתיכון מחוץ ליישוב) מתן דגש על תכניות לימודיות להעלאת זכאי תעודות הבגרות, ובתקופת כהונתו היו בעשירייה המובילה בהישגי הבגרות בישראל. הוביל בניית מועדוני נוער, ונתן דגש למתן פתרון לילדי החינוך המיוחד בכל שכבות הגיל, ונתן מענה לילדים על הספקטרום האוטיסטי בבניית גנים מותאמים לצרכיהם.

כמו כן, פעל לבניית תחנת מד"א, כיבוי אש ומשטרה ביישוב, בניית בתי כנסת. בנוסף, בעקבות תאונות דרכים קשות שגבו, לדאבוננו, הרוגים, הקים טיילת לאורך כביש 562 המחבר את קדימה עם צורן ובו מסלול הליכה ורכיבה על אופניים ובכך ניצלו נפשות רבות בישראל. במקביל לאלה, משמש כנשיא העמותה הארצית לניתוחי עמוד שדרה בבית חולים "מאיר" כפר סבא, פרויקט שהובל ונתמך ע"י ראש הממשלה המנוח, יצחק רבין. כיום נשוי לתמר, אב לשירלי, ליאור ואורון וסב לריף וליה. כמו כן ממשיך לשרת בשירות מילואים פעיל כקצין נפגעים בזירת מרכז בדרגת רב סרן.

מרים גולן

ביוגרפיה

מרים (מירי) גולן היא משוררת ומוזיקאית ישראלית, זוכת פרסים. נולדה בירושלים להורים ילידי הארץ במשפחה ששורשיה במרוקו, אלג'יר רוסיה ועיראק. שירתה בצה"ל בחיל השריון בתפקידי מחשוב.

מרים היא דור ראשון להשכלה במשפחתה. היא בוגרת האוניברסיטה העברית בירושלים בחוגים לספרות אנגלית ולספרות כללית והשוואתית. כמו כן, למדה תסריטאות בבית הספר לקולנוע ולטלוויזיה 'מעלה', והוראת ספרות במכון כרם.

מרים גולן החלה לכתוב שירים וסיפורים בילדותה. שירה הראשון בדפוס, "ימים שלמים חייתי מאהבה" פורסם בגיליון 14 של כתב העת חדרים, ומאז היא מפרסמת שירה בקבוצות בכתבי עת ובמוספים הספרותיים של העיתונות היומית.

בשנת 2014 מרים הקימה את "כנרית", הוצאת ספרים ולייבל מוזיקלי, שנה לאחר מכן ראה אור ספרה "ללה מרי" בהוצאת כנרית. הספר הוא ניסיון לתת קול לנשים שקולן לא נשמע בתרבות הישראלית ומופיעים בו בין היתר שירים על סבתה שחותנה בנישואי ילדות בצפון אפריקה.

מרים גולן כתבה יחד עם בעלה לשעבר עמיר בניון שירים שביצע בשלושה מאלבומיו. כתבה והלחינה את אלבום הבכורה שלה "מים בתוך אש". בנוסף כתבה שירים למירי מסיקה, ישי לוי ומורן אהרוני.

בשנים 2017-2018 מרים הגישה בכאן מורשת תוכנית רדיו אישית בנושא ספרות, יהדות ותרבות. בשנת 2020 ראה אור בהוצאת כנרית ספרה השני של מרים "אל העיר - קינה".

במהלך הקריירה שלה זכתה מרים במגוון פרסים וביניהם: פרס שרת התרבות למשוררים, פרס רחל נגב לשירה, פרס פסטיבל המשוררים במטולה ופרס הרי הרשון.

ביוגרפיה

נולד בשנת 1949 לודג' לפייבל גלברט ולגילה לבית ליפשיץ ז"ל. עו"ד אל"מ במילואים פעילי כשופט בית המשפט הצבאי באזור יהודה ושומרון.

הוריו התגוררו בעיירות קרובות ללודז'. במלחמת העולם השנייה, משפחות הוריו נשלחו למחנות ההשמדה אושוויץ וטרבלינקה. הוריו נשלחו לגטאות ולעבודות כפיים. אמו חוותה שנים אכזריות באושוויץ בירקנאו ויממה לפני שהוכנסה לתאי הגזים שוחררה במטאון ע"י הצבא האמריקאי. אביו הוכרח בכידוני הנאצים בגבו לקבור יהודים בעודם בחיים.

הוריו נפגשו בלודז' לאחר המלחמה. הוריו חוו אנטישמיות קשה בפולין אחרי השואה ועלו לארץ בקיץ 1950 דרך איטליה במסע של שבועות שכלל הפלגה. הוריו השאירו הכל- בית, חנויות וכסף. הגיע יחד משפחתו לשער העלייה ליד עתלית ומשם נשלחו לאשקלון.

חי עד היום באשקלון.

בחצי שנה הראשונה חי עם משפחתו במעברת אוהלים בקור ובגשם. היה קושי בהשגת אוכל למשפחה. תנאי המחייה היו קשים מאוד. חלה יחד עם אחותו בדיזנטריה, שהו בבית החולים "אסף הרופא" מס' חודשים.

אביו עבד במפעל יובל והתקדם בזכות כישוריו למנהל שטח שאחראי על מאות עובדים בייצור צינורות למוביל הארצי.

משפחתו עברה לצריף בגודל 25 מ"ר עם שירותים בחוף ובהמשך לדירה 45 מ"ר.

את ילדותו העביר כתלמיד מצטיין וספורטאי המצוין בריצות קצרות ובינוניות.

בגיל 14 החליט לתרום למדינה שנתנה לו ולמשפחתו מקום מבטחים. תחילה למד בפנימיה צבאית, שירת בשריון כמפקד טנק. השתתף במבצע כארמה, במלחמת ההתשה בגזרת סיני, בגזרה הירדנית וגם הסורית כטנקיסט.

למד משפטים ומונה לשופט צבאי - משפטי בבתי משפט צבאיים באזור עזה וביהודה ושומרון בהתנדבות.

פעיל חברתי במגוון תחומי חיים ותרומתו לישראל רבה במישורים רבים כדוגמת: חבר אסיפת הנבחרים של גמלאי צה"ל - צוות, חבר אסיפת נבחרים של האגודה למען החייל, סגן ראש לשכת עו"ד בישראל, חבר המועצה הארצית וחבר הוועד המרכזי, יו"ר ועדת ביקורת של מכון הייצוא הישראלי, חבר הוועד המנהל של עמותת ידידי המרכז הרפואי ברזילאי.

כיהן כחבר הוועדה הקרואה של איגוד ערים לכיבוי להצלה במרחב לכיש במינוי של שר לבטחון פנים. הקים את "הקתדרה בשישי" במכללה האקדמית אשקלון על מנת להדק את הקשר בין המכללה לקהילה.

גמליאל גילה, ח"כ

ביוגרפיה

בת לעליזה גמליאל ז"ל וליוסף גמליאל יבל"א. מכהנת כח"כ וכיהנה כשרה להגנת הסביבה וכשרה לשוויון חברתי.

עליזה גמליאל ז"ל - ילידת לוב, שרדה את זוועות השואה ואיבדה את סבה ואחותה במחנה הריכוז ג'אדו. עלתה לארץ ישראל בשנת 1949 יחד עם הוריה שהצליחו לשרוד את התופת, וגרה במעברה בקרית מלאכי. בשלב מאוחר יותר הגיעה לגדרה יחד עם משפחתה, וכאחות גדולה לעוד 11 אחים נאלצה לעזוב את הלימודים בגיל צעיר כדי לעבוד בקטיף ולסייע לפרנסת המשפחה. לימים הכירה בגדרה את יוסף יבל"א. השניים התחתנו והקימו משפחה, ובין ששת ילדיהם נמנים ראש מועצת גדרה כיום יואל גמליאל, והשרה לשעבר ח"כ גילה גמליאל.

יוסף גמליאל יבל"א - נולד בתימן ועלה לארץ ישראל בגיל 10, כשמשפחתו נותרה מאחור וליווה אותו אחד ממנהיגי הקהילה. נסע במשאיות מעיירה לעיירה בתימן, עד שהגיע למחנה העולים ומשם למטוס בדרך לישראל. כשהגיע לארץ בשנת 1949 גר אצל משפחת אומנה בירושלים, ועזב כעבור שנתיים משום שרצה להצטרף למשפחתו שהגיעה. כילד וכנער, למד בבית הספר העממי בגדרה ובבית הספר החקלאי מקווה ישראל, עד לגיוסו לחיל השריון בצה"ל. כשהשתחרר, השתכן בגדרה בסמוך למשפחתו.

ח"כ גילה גמליאל מכהנת כ-20 שנה בכנסת ובממשלות ישראל מטעם מפלגת הליכוד, וכיהנה בעבר כשרה להגנת הסביבה וכשרה לשוויון חברתי. את דרכה הציבורית החלה כיושבת ראש התאחדות הסטודנטים הארצית, האישה הראשונה והיחידה בתפקיד עד היום. הובילה את מיזם אומדן היקף הרכוש שהותירו מאחור יהודי ערב ואיראן שעלו ארצה, יזמה את התוכנית לתיעוד מורשת יהודי ארצות ערב, יזמה את הקמת מאגר התמונות הלאומי הכולל מגוון אוכלוסיות ומסייע להעשרת הייצוג בפרסומות מטעם הממשלה, הובילה את האירוע המרכזי לציון יציאת היהודים מארצות ערב ואיראן ועסקה בנושאים נוספים לקידום קהילות יוצאי ספרד והמזרח.

גרמה ניסים

ביוגרפיה

הוא זמר ישראלי. נולד ב-21 בינואר 1950 בראש העין, במחנה א', למשפחה שעלתה לישראל מתימן. הוא בנם של צאלח סאלם וורדה גרמה. הוא מרבה לכתוב עליה בשיריו ולהזכיר את ילדותו בעיר. אביו היה ירקן במחנה א' וגרמה נהג לעזור לו בבסטה. בנעוריו נהג גרמה לשיר ולרקוד בחתונות תימניות בראש העין, ולרכוב בקטנוע למועדונים ביישוב מגדיאל ובעיר רמלה. בשנת 1971 הצטרף ללהקת ענבל.

התפרסם כזמר בסוף שנות ה-70, כאשר בפסטיבל הזמר המזרחי 1977 ביצע לצד עליזה עזיקרי את השיר "כי רב להושיע". היה נשוי לשושנה שרעבי מאוגוסט 1980 ועד למותה בערב יום כיפור בספטמבר 2012, ואב לשלושה ילדים. מתגורר בראש העין.

במסגרת הדיון הציבורי בפרשת ילדי תימן סיפר: "הייתה לי אחות בשם שושי (חיסן). היא נעלמה לנו, וכשזה קרה ההורים שלי ודודי מאוד פחדו שיחטפו אותי".

גרמה מספר: "אבא שלי היו אורג השטיחים של המלך בתימן, הוא התייתם בגיל צעיר ומי שגידלו אותו היו הערבים, כתוב ממצוקה יוצאת ישועה כך כתבתי בשיר שהוצאתי לכבוד אבי. כשעלינו ארצה את כל התנ"ך הכיר בעל פה, היה לנו טרנזיסטור קטן שכל הרחוב היו באים אלינו לשמוע, אולי 200 איש, ואבי באוזן אחת לא שמע היה עונה לפני הרב יחיא אלשיך, זוכה חידון התנ"ך העולמי, עוד לפני שהוא ענה על השאלה. אבי היה קורא פרקים שלמים וידע תשובות. אף פעם הוא לא היה מוכן שיקראו לו רב, הוא עבד אצל האשכנזים בפרדסים. אני הלכתי לבית הספר, הייתי בא הביתה ועוזר לו לארוג את השטיחים. אני הייתי הולך עד סוף המגרש, בחום ובחורף, ונותן לו את החוט. כך ממש אריגת שטיחים ביד. כשאני יושב היום בסלון תמיד יש לי מזכרת ממנו.

פעם בחודש רות דיין היתה מסתובבת בישובים התימנים וקונה את תכשיטים ואת כל האריגים, אז היה לה את משכית. באותה תקופה הייתי גם בשכונה, גם בבית הנוער, בחוגים תמיד שר ומשחק, בשנת 73 הצטרפתי ללהקת ענבל, ליוו אותי להופעה לנתב"ג בדרך להופעה בחו"ל אולי 1000 איש,

הם הגיעו על חמורים כי לא היה אז רכבים לשדה תעופה. אנחנו מגיעים לניו יורק ועושים סיבוב
ונכנסים לגלריה ואני מזהה את האריגה של אבי, זה תפס לי את העין ואני מכיר את צורת הצבעים
והאריגה שלו. איך שראיתי איבדתי חום. מחירו של האריג היה 1,500 דולר בעוד שאבי קיבל רק 30
שקל על כל אריגה. זה פגע בי מה שעשו לאבי."

דיכטר אבי, ח"כ

ביוגרפיה

יליד 1952 בנם של יהושע ז"ל ומלכה ז"ל. מכהן כח"כ, כיהן כשר בממשלות ישראל. שני הוריו ניצולי שואה שאיבדו את משפחתם במהלך ההוצאה להורג של קרוב ל 4,000 יהודים בתאריך י' אלול 23 אוג' 1942 כשהובלו בידי שומרים אוקראינים לגיא הריגה בפאתי העיירה רוזישץ בפולין/אוקראינה ושם נורו למוות בידי מרצחי הגסטאפו הגרמנים.

הוריו ואחותו עלו ארצה בשנת 1949. משפחתו ביחד עם דוד יחיד ששרד את השואה (אח אימו שהיה חייל בחזית הרוסית בסטלינגרד ואיבד את אשתו ושני ילדיהם בטבח הנ"ל בעיירה) התיישבו באשקלון - תחילה בעיר הערבית מג'דל ובהמשך עברו לשכונת שמשון.

אבי נולד באשקלון ב-14 דצמ 1952, נר שלישי של חנוכה, ומאז נשאר תושב העיר גם בשנים בהן עבד בשב"כ הרחק מאשקלון וכך גם ב-16 שנותיו בפוליטיקה כח"כ או כשר. את שירותו הצבאי עשה בסיירת מטכ"ל, כולל לחימה במלחמת יום הכיפורים בחזית הסורית ובעומק מצרים עד לפאתי אסמאעיליה.

עם שחרורו מצה"ל בשנת 1974 הוכשר להיות מאבטח מטוסים ושימש בתפקיד זה בטיסות אל על במשך שנה (זו השנה שבה יצא לראשונה לחו"ל, בה גם הוציא לראשונה דרכון ובה גם ירד לראשונה במדרגות המטוס לאחר טיסה - עד אז תמיד ירד מטיסה בצניחה. בהמשך למד ערבית והתחיל לעבוד בשב"כ כאיש שטח בעזה ובלבנון. עם השנים התקדם עד לתפקיד ראש המרחב הדרומי של השב"כ שכלל את רצועת עזה, הנגב וסיני. לאחר רצח ראש הממשלה יצחק רבין הי"ד, מונה לראש אגף האבטחה על מנת לשקמו לאחר האסון.

במקביל לעבודתו בשב"כ, השתתף במבצעים של סיירת מטכ"ל בעומק מדינות האויב, לצידם של לוחמי היחידה הסדירים.

בשנת 2000 התמנה לעמוד בראש השב"כ, תפקיד אותו מילא עד 2005, לכל אורך האינתפאדה השנייה על פיגועי המתאבדים ושאר אתגרים שהציבה למדינה, לשירות הביטחון הכללי ולו באופן

אישי.

בשנת 2006 נבחר לכנסת, בה כיהן בין היתר כיו"ר ועדת החוץ והביטחון וכיום מכהן כראש משלחת הכנסת לאיגוד הפרלמנטים העולמי (IPU) בממשלה כיהן גם כשר לביטחון הפנים, כשר להגנת העורף וכן כסגן שר הביטחון. בשנתיים שלא כיהן בכנסת (2013-2015) שימש כיו"ר הקרן לרווחת נפגעי השואה בישראל, תפקיד אותו מילא בהתנדבות מלאה.

ויג שושנה

ביוגרפיה

בתם של אונרייט רבקה ז"ל לבית טהר שעלתה ארצה בשנת 1950 מטוניס וליצחק פיינוגלד שעלה ארצה בשנת 1951 מפולין. סופרת, משוררת ועורכת ספרותית ישראלית. אמה ז"ל עלתה לארץ ישראל בעליית הנוער, היא התחנכה בטוניס באליאנס כשעלתה שהתה תקופה קצרה בקבוצת כינרת ואחר כך עברה להתגורר עם הוריה באשקלון, שם נישאה בגיל צעיר בת 17. אביה גם עלה בעליית הנוער לאחר השואה דרך בית ילדים במרסיי, זה היה אותו בית ילדים שבו עברו ילדי העולים מצפון אפריקה.

הוריה היו בין מייסדי העיר אשקלון, התגוררו במגדל אשקלון ואחר כך בשיכון דרום, גם בשכונת רסקו. גידלו את הילדים בימי הצנע כשהם עובדי עבודות כפיים. האמא עבדה בקטיף תפוזים, הייתה עובדת בבית הבראה שנים רבות וטיפלה בחיילים במלחמת יום הכיפורים. כמו כן ההורים היו ניצולי שואה וגם הורים שכולים שאיבדו את בנם הבכור טוביה בעת שירותו הצבאי.

שושנה נולדה ב־24 במרץ 1957 וגדלה באשקלון עד שנת 1976. סיימה לימודיה במגמה הביולוגית בבית הספר התיכון ע"ש תגר באפרידר שבאשקלון. את לימודיה במסגרת תואר שני במחלקה ל"ספרות עם ישראל", סיימה באוניברסיטת בר-אילן, אותו קיבלה על עבודת התזה "ביוגרפיה ופואטיקה בשירת יונה וולך", בהנחיית פרופ' הלל ברזל בשנת 1994.

ויג פרסמה מאמרים על יוצרים חדשים באינטרנט ורשימות בכתבי העת "מאזנים" ו"אפיריון" כותבת שירים וסיפורים ומספרת את סיפורה כאחות שכולה ומלווה כותבים בתהליכי כתיבה. עורכת ומלווה יוצרים בתהליכי יצירה.

בעלת תואר שני מהמחלקה ל"ספרות עם ישראל" הקימה את הוצאת ספרים פיוטית בשנת 2009 ערכה והוציאה לאור מעל 120 ספרים לאורך השנים. פרסמה עד כה 17 ספרים ביניהם פרוזה, שירה וספרי ילדים. ספריה זכו למלגת בית הנשיא ספר שיריה הראשון "תבואת השיגעון" והספר העצובים מלגת קרן קק"ל. מלגה מאקו"ם עבור ספר הילדים קופיף מעצבן. ויג נשואה ואם לחמישה, ומתגוררת בנתניה.

זליכה ירון, פרופ'

ביוגרפיה

נולד ב-20 ביולי 1970, להורים יוצאי עיראק, שלמה ואידה זליכה שעלו ארצה בשנת 1951. גדל ברמת גן והתחנך בבית הספר התיכון "אהל שם". כלכלן במקצועו.

כילד התלווה לעבודת אביו, שלמה זליכה, שהיה מנהל סניף בנק לאומי ברחובות, שם פיתח עניין ראשוני בתחום הכלכלה.

כיהן כחשב הכללי במשרד האוצר, פרופסור וראש החוג לחשבונאות בקריה האקדמית אונו. בבחירות לכנסת ה-24 הכריז על כניסתו לחיים הפוליטיים והקמת המפלגה הכלכלית החדשה, שבראשה הוא עומד.

במהלך עשרים וחמש שנות הקריירה שילב בין ארבעה תחומים:

ראשית, התחום האקדמי שבמסגרתו הכשיר אלפי בוגרים במנהל עסקים ומאות רבות של רואי חשבון, חלקם הגדול בני הדור השני והשלישי לעלייה תוך שימת דגש על אוכלוסיות מוחלשות: בני ובנות הפריפריה שרובם ממוצא ספרדי, המגזר הערבי והמגזר החרדי. זאת, מתוך אמונה כי שבירת הפערים במדינה מחייבת את שילובן של האוכלוסיות המוחלשות בצמרת העסקית ובראש סולמות השכר במשק.

שנית, התחום המחקרי שעיקרו חקר יסודי של הכלכלה והחברה בישראל ושל הגורמים המדכאים את יכולה לפרוח ולשבור פערים חברתיים. מרבית המחקרים שלו עוסקים בשאלות מדיניות ספציפיות ובהן לדוגמא השפעות השחיתות הגבוהה הקיימת בישראל על יכולתה לשגשג, אי השוויון בהקצאת אשראי לספרדים, לנשים ולערבים או תופעות הגילנות והפער המגדרי ביזמות הישראלית.

שלישית, פעילות ציבורית רב שנתית המיועדת לשינוי פני המדיניות הכלכלית בישראל כך שתפעל להגדלת הצמיחה, הקטנת הפערים החברתיים ושבירת מנגנוני ההעדפה הקיימים במשק בתחומי המיסים, הריבית, התחרות והתקציב. במסגרת זו פעל רבות במאבק נגד השחיתות התורמת ישירות לדיכוי הצמיחה ולהגדלת הפערים החברתיים. על מאמציו זכה הן באות אביר איכות השלטון והן

באות המופת של תנועת אומ"ץ.
רביעית, פעילות עסקית עצמאית שאפשרה לו עצמאות כלכלית שהיא חיונית ליכולת לשמור על
עצמאות המחשבה וחופש הפעולה במאבקים הציבוריים בהם עסק.
זליכה נשוי לאורלי ולהם שלושה ילדים.

חליווה פנחס, ד"ר

ביוגרפיה

בנם של יקוט יהודית מתנוגיט שבמרוקו ושל שלמה חליווה ממרקש. משפחתו עלתה ארצה בשנת 1964. מכהן כמנכ"ל המכללה האקדמית אשקלון.

משפחתו עזבה את העיירות ועברה למראקש למס' שנים עד לעלייה בשנת 1964.

אביו לימד בישיבות במראקש ובקזבלנקה כולל ישיבת חב"ד ואוצר התורה הידועה.

כאשר עלו ארצה, הקליטה בארץ לא הייתה קלה בפרט שמדובר במשפחה שעלתה עם שישה ילדים וסבתא. בארץ נולדו עוד ארבעה, סה"כ להוריו נולדו עשרה ילדים.

אביו התקשה להשתלב בהוראה בשל הבדלי גישה מהותיים ולאחר כשנתיים השתלב בעבודה כמנהל סניף פועלי אגודת ישראל באשקלון. אמו נותרה עקרת בית וגידלה יחד עם אביו עשרה ילדים. כולם למדו במסגרות חינוך באשקלון וכיום שמונה מהם אקדמאים שעוסקים בניהול והוראה.

המשפחה התיישבה באשקלון בעקבות הסבא שעלה שנה קודם ובני המשפחה נשארו בה עד היום.

משפחתו התגוררה בדירה של עמיגור בגודל 72 מ"ר ולאחר 8 שנים עברו לדירה גדולה יותר כ-90 מ"ר.

חלק גדול מאחיו התנדב בפעילות חברתית וחינוכית בשכונה והאב ניהל בהתנדבות כולל לימוד לפנסיונרים. המשפחה חוותה משבר גדול עם נפילתו של הדוד אחי יחיד לאב במלחמת יום הכיפורים.

מותו השפיע מאוד על המשך ההתנהלות של המשפחה.

את כל מסלול לימודיו פנחס עשה בעיר ואת לימודיו האקדמיים באוניברסיטת בר אילן. החשיפה

למצוקות הרבות בשכונות השיקום בעיר, הפשע והאבטלה, הובילו אותו להחלטה לפעול למען עתיד

טוב יותר לצעירי העיר. כבר בגיל צעיר מאוד הוא הבין שהפתרון טמון בהשכלה גבוהה וברכישת

מקצוע שבאמצעותו תתבצע נייודות חברתית. בצעירותו, התנדב ד"ר חליווה בסיוע לתלמידים נזקקים

בשכונות השיקום, התנדב לפעילות בתנועה החברתית - עודד, ויחד עם חברים קיים קייטנות לימוד

לילדי השכונות שמטרתן לצמצם את הפערים הלימודיים בין הרמה בתיכון לבין הרמה בבתי הספר

היסודיים. בתקופת לימודיו האקדמיים היה פעיל בתכנית "פעילי ציבור" ושותף לארגון סטודנטים

שאיחד את כל הסטודנטים תושבי העיר שלמדו בכל הארץ. מטרתו של הארגון הייתה להגביר את הפעילות לסטודנטים בעיר כדי שלא ייאלצו להגר ממנה לאחר לימודיהם והגדלת הסיוע הכלכלי. כבר אז, נבחר ד"ר חליווה לסגן יו"ר הארגון. המכללה האקדמית אשקלון הוא מפעל אקדמי חברתי ממדרגה ראשונה שכולו פרי יוזמה מקומית ודבקות בחזון ובמטרה של צעיר בן העיר שראה בהשכלה גבוהה את קרש הקפיצה לצעירים משכונות השיקום לעתיד טוב יותר בארץ.

חסן רועי

ביוגרפיה

רועי חסן הוא משורר, סופר ועורך ישראלי. נולד בשנת 1983 בשיכון סלע בחדרה ועדיין מתגורר בעיר. בנם של אהרון ודליה. אביו נולד למשפחה ברוכת ילדים ממוצא טריפוליטאי במעברת אגרובנק לפני שעברו להתגורר בגבעת אולגה. אימו נולדה בקזבלנקה שבמרוקו ועלתה לישראל בשנת 1963. יש לו אחות ואח, רויטל ושי. בנערותו משפחתו סבלה ממחסור והוא עבד עם אביו בחנות ירקות לפרנסת הבית. הוא נמשך לכתיבת שירה כבר בנערותו.

בנובמבר 2014 זכה להכרה עם פרסום שירו "מדינת אשכנז" במוסף "תרבות וספרות" של עיתון הארץ. במרץ 2015 פורסם ספרו הראשון "הכלבים שנבחו בילדותנו היו חסומי פה" וב-2017 ראה אור ספרו השני "זהב אריות". באוגוסט 2018 ראה אור ספר הפרוזה הראשון שלו "אין זיכרון אחר" שהגיע לשלישייה האחרונה בפרס ספיר עבור ספר ביכורים.

ביולי 2015 זכה בפרס ברנשטיין לשירה ובשנת 2016 זכה בפרס משרד התרבות. שיריו תורגמו לשפות שונות, כגון: ערבית, אנגלית, גרמנית ופולנית. היה בעל טור אישי שבועי במקומוני ידיעות תקשורת. בין השנים 2017-2019 הוא לימד במסלול לכתיבה יוצרת, בחוג לספרות של אוניברסיטת תל אביב. בשנים האחרונות כתב שירים לזמרים/יוצרים: שלמה ארצי, מיכה שטרית, אתי אנקרי, חנן בן ארי, אמיר דדון, נועם בנאי וארז לב ארי. במאי 2017 החל לשדר יחד עם שלומי חתוכה תוכנית תרבות שבועית, וכיום מגיש את התוכנית "נגד הזרם" ברשת כאן תרבות (רשת א') של תאגיד השידור הישראלי.

חשאי יהודה, ח"כ לשעבר

ביוגרפיה

יהודה חשאי הוא ח"כ לשעבר, איש ציבור ופוליטיקאי. בתקופות כהונתו בכנסת יזם מיזמים רבים וכיהן בתפקידים רבים ובין השאר נציג המפלגה בוועדת הבחירות. משנות ה-60 המוקדמות ועד היום הוא פעיל בהתנדבות בעמותה "תיאטרון ומחול ענבל" מיסודה של שרה לוי תנאי והוא חבר בהנהלתה ובמועצתה עד היום.

כמו כן כיהן בהתנדבות כיו"ר העמותה ל"אמנות הצילום תל אביב-יפו" וכיו"ר העמותה הארצית לאמנות הצילום' כ-12 שנים רצופות, המסונפת לארגון הצלמים באירופה הנקרא FIAP והמאגד כ-100 מדינות מאירופה ומהמזרח הקרוב והרחוק ומסונף ל-UNESCO (אונסקו.9 ליד האו"ם). השתתף בעשרות תערוכות.

יהודה חשאי, בנם של שושנה (כאד'יה) ושולם (סאלם סעיד) חשאי. בן כפר-עיזלא, מחוז ד'אלע, דרום תימן. הוא עלה לארץ ב-1934 כתינוק בן שנה.

הוריו החליטו לבחור ביום שישי כיום שהם מתחילים את מסעם לארץ הקודש-ארץ ישראל. הם לא מכרו דבר גם מחשש שיוודע לשלטונות עניין יציאתם לארץ.

כשהיה נישא בזרועותיה של אימו, תינוק כבן שנה, ודרך המדבריות הצחיחים של תימן, נסעו עד שהגיעו למחוז אחר שם גרה אחותו של אביו - סלאמה. מכאן, המשיכו בדרך חתחתים ותהפוכות עד שהגיעו לעדן. גם בעדן לא ראו נחת אך לבסוף קיבלו את הסרטיפיקטים.

מנמל עדן המשיכו לארץ דרך פורט סעיד, שם אחותו נולדה ב-2.12.1934 בדרכם ארצה. בהגיעם סוף סוף לנמל עדן חיכו להם בעיות נוספות הן בגלל גילו שלא נתנו לתינוקות בני פחות משנה אפשרות לקבל רשיון עליה ורק אחרי שגילו "הוסדר" הם קיבלו את הרשות לעלות ארצה. מעדן הפליגו באוניית סוחר אנגלית דרך הנמל בפורט סעיד וכאן תקפו את אימו צירי הלידה וכך נולדה ב-2.12.1934 אחותו "נגמה"- יוכבד. עם תינוקת שזה נולדה ויחד עם תינוק כבן שנה הגיעו

לנמל יפו למחלקת העלייה ביפו, משנת 1937-1934 בשנים הראשונות לעלייתם ארצה אחות אימו שולמית ובעלה אהרון שמחי, שעלו ארצה כמה שנים לפני כן והתיישבו במחנה יהודה-פתח תקוה בצריף עם בעיות קשות.

אביו עבד כפועל בפרדסים שסבבו את פתח תקוה.

"התאחדות התימנים" שעסקה בין היתר בישובם של יוצאי תימן ברחבי הארץ, בראשותו של אברהם טביב שהיה אביו של הסופר מרכזי טביב, הקימו בשנת 1933 את מושב אלישיב ליד כפר ויתקין ובמקביל נבנתה בשנת 1937 שכונה שניקראה ע"ש המשורר רבי שלום שבזי "נוה שלום" ליד המושבה נתניה. הוריו, היו בין 20 המשפחות שזכו בהגרלה והיו ממקומות שונים ומנהגים שונים בכפריהם במשך מאות ואלפי שנים בכפרי תימן שגודלה פי 25 מארץ ישראל.

בשנת 1937 משפחתו בין 20 המשפחות שזכו בהגרלה של "התאחדות התימנים" שעסקה בין היתר בעידוד התיישבות של עולי תימן וכמה שנים קודם לכן, ב-1933 הוקם המושב "אלישיב" שליד "כפר ויתקין", שרוב תושביו היו בני משפחתו.

היישוב נוה שלום, הוקם כמשק עזר, שגבולותיו נשקו למושבה- נתניה, ולמושבים מסביב לה, אביחיל, -ממזרח, חבצלת השרון, כפר ויתקין מצפון, וקיבוץ "מצפה הים" ממערב ממש על צוקי הים. שעיסוקו העיקרי היה בקליטת עולים שהגיעו בדרך לא דרך. מדרום לנווה שלום, היה מחנה צבאי בריטי מהגדולים שהיו בארץ.

אימו שעבדה ככובסת ועובדת במשק בית עבדה אצל אחד מראשי ההגנה תושב אביחיל. מושב אביחיל הוקם ב-1932 על ידי חיילים, שלחמו במלחמת העולם הראשונה. במסגרת "הגדודים העבריים.

בין השנים 1953-1961 שירת בצה"ל כ-9 שנים, בתחילה בגדנ"ע כחניך וכמדריך ומיד זומן לקורס קצינים והתקבל לאחר ונשלח ב-1954 לקורס קציני חי"ר במחנה 80 בפרדס חנה. עם סיום הקורס שובץ כמפקד סיירים-פיקודי, בגדנ"ע ואח"כ בשנת 1956 התנדב לחטיבת צנחנים מפקדה היה סא"ל אריק שרון וסגנו יצחק חופי, שם עבר הכשרה מתאימה לרבות צניחות ובשנת 1961 החליט להשתחרר מצה"ל.

עם שחרורו מצה"ל פנו אליו מהמחלקה לקשרי חוץ במפא"י באמצעות ראשת המחלקה לקשרי חוץ במפא"י, באמצעות אסתר הרליץ, והמנהל אברהם חביליו, והציעו לו להצטרף למשלחת של צעירים מכל העולם ליוגוסלביה לשם סלילת "כביש השלום".

לאחר שחזרו, כל אחד מהם קיבל מדליה "אודרניק" (הצטיינות), הוא החליט לאחר התלבטויות רבות - להיכנס לפוליטיקה, כדי לנסות ולעזור לקבוצות החלשות בחברה הישראלית.

ידגר דוד

ביוגרפיה

בנם של עודד ז"ל מעיראק וחנה ממרוקו. מנהל רכש בחברה "נמל חיפה".
אמא של דוד, חנה עלתה בשנת 1950 בגיל 13 ממרוקו במסגרת עליית הנוער הנרייטה סאלד והועברה לקיבוץ רגבים לתקופה של 3 שנים להתחנכות בחברת שדה.
האב עודד ז"ל עלה מעירק בשנת 1951 הגיע למעברה בנס ציונה ולאחר הכשרתו כמדריך נוער הגיע לקרית אתא לשמש הקומונר הראשון של הנוער העובד והלומד. בקרית אתא חנה ועודד הכירו ונישאו.

חבר בוועדות ציבוריות בענייני מקרקעין, תכנון ובניה ומשמש יו"ר פורום התיישבות ורשות מקרקעי ישראל בלשכת עורכי הדין.
ביוני 2021 מונה ליו"ר התאחדות חקלאי ישראל, נוסף על תפקידו כמזכ"ל תנועת המושבים.
נשוי למרסל ואב לארבע בנות. מתגורר במושב ערוגות.

ביוגרפיה

ז'נט כהן היא ביתם של חנניה ודימנטה חנן. אביה הגיע לארץ ללא הוריו במסגרת עליית הנוער מהעיר גאבס בטוניס ולאחר 3 שנים הצטרף להוריו ששוכנו במעברה בצפת. המשפחה של אימו הגיעו מהאי ג'רבא שבטוניס הישר למעברה בצפת. הוריה הכירו במעברה והתחתנו. משפחותיהם של הוריה שרו בעוני ומצוקה כמציאות המתאימה לתקופה זו עבדו בעבודת דחק, סביב עבד ביעור אבי כפועל בניין ואימי ומשפחתה בניקיון בתים בישול תפירה ועוד. לז'נט 6 אחים ואחיות המשפחה גרה יחד עם סבה, הדודה והדוד החולה בדירה קטנה בצפת בה חדר הורים וחדר אחר לכל השאר. גם כשגדלו והלכו ללמוד הוריה לוו מהבנק, ובני המשפחה התפללו כל העת שיהיו זכאים למלגות לימודים. באופן כללי במבט לאחור מצב סוציו אקונומי נמוך אך עם תמיכה משפחתית גבוהה. ילדי המשפחה למדו, השכילו וכיום נמצאים במציאות כלכלית אחרת. כמי שנולדה וגדלה בעיר צפת, הנחשבת לפריפריה חברתית וכלכלית, ולאחר קריירה של מספר שנים במסגרת פרויקט שיקום שכונות בצפת, ז'נט מצאה לנכון לפנות למחקר ולהוראה אקדמית. בהיותה מונעת מתחושת שליחות להעביר ידע ופרקטיקה ליצור שינוי ולתרום לקהילה. מרכז הכובד של מחקריה עוסק בחקר קהילות, יחסי מרכז-פריפריה, התיישבות אידאולוגית בפריפריה - גרעינים תורניים בישראל. פרויקט "מקומי" של המשרד לפיתוח נגב גליל, קהילות החרדים בישראל.

עבודת הדוקטורט עסקה בהשפעות ההגירה הפנימית של קהילות הגרעינים התורניים על הציבור הרחב בערי הפיתוח. ממחקר זה הפיקה שני מאמרים, אחד מהם התפרסם בכתב עת בינלאומי. תרומתו של מחקר זה היא בנתינת במה לתושבי הפריפריה להשמעת קולם שלרוב מושקע, ולתת כלים להנהגה המקומית להתנהלות שתטיב עם התושבים הוותיקים במצב של הגירה פנימית. תוצרי המחקר הוצגו, במספר כנסים בארץ וכנסים בינלאומיים.

הרקע האישי שלה מקבל ביטוי בקורס הבחירה: "פריפריה לאן?", הדגש הוא על הגשת מטלה "משנה אזור", בו נדרש הסטודנט יחד עם הקהילה ליצר שינוי במקום. כל שנה מארגנת כנס שעיסוקו יחסי מרכז פריפריה שבו מוצגים מחקרים ופרויקטים שנעשים באזור.

כהן יעקב

ביוגרפיה

יעקב כהן הוא שחקן תיאטרון משנת 1984. הוא זכה בפסטיבל עכו, שיחק בתפקידים קלאסיים ושיקספיריים, ביניהם "הסוחר מוונציה", בתיאטרון הגלוב בלונדון. מחלוצי הסטנדאפ בארץ. במשך הקריירה כתב שלושה מופעי סטנד אפ שונים. הופיע בלהקת המחול "קול ודממה". כמו כן שיחק באופרה הישראלית, ובנוסף גם בטלוויזיה ובקולנוע.

יעקב כהן הוא בנם של משה וחנה מהעיר מקנס שבמרוקו. האב היה סוחר והאם הייתה עקרת בית, ולהם היו שמונה ילדים. האמא הייתה יתומה. ההורים של האבא אימצו אותה וחיתנו אותה. המשפחה עלתה בשנת 1965 בהתחלה לניס שבצרפת. לאחר שהייה של חודש ימים בניס, עלו לארץ באוניה "מולדת" לנמל חיפה, והתיישבו במגדל העמק.

יעקב כהן הגיע למגדל העמק בגיל שבע. אחותו הקטנה נולדה בארץ. הוא למד 12 שנות לימוד בתיכון, ולמד תיאטרון באוניברסיטת חיפה. בהמשך התגייס לצה"ל, ולאחר שחררו למד בבית צבי.

כהן מאור

ביוגרפיה

מאור כהן הוא קצין בצה"ל - בימים אלו בפרישה ומתחיל לימודי הסבה לסיעוד. הוא נולד ביבנה. הוא בנם של יעקב ז"ל ופאני תבדל"א כהן ילידי מרוקו. הוא הבן הצעיר מבין ארבעת האחים במשפחה. מאור למד בבית ספר ממלכתי דתי "עציון" ובהמשך, בתיכון אמי"ת. בנעוריו היה מדריך בתנועת "בני עקיבא" ובין מקימי סניף בני עקיבא לעולים חדשים. כנער התנדב אף במשמר אזרחי. כהן הוא בוגר אוניברסיטת אריאל במדעי המדינה ומזרח תיכון ומוסמך ביחסים בינלאומיים מטעם אוניברסיטת בר-אילן. בשנת 2021 נבחר להשיא משואה בטקס הדלקת המשואות ביום העצמאות. כהן נשוי לענת, סגן אלוף במילואים במחלקת נפגעים. הם מתגוררים בתל אביב והורים לשלוש בנות.

מאור כהן החל את שירותו בצבא הגנה לישראל בחיל השריון, לאחר מכן עבר לכוח תומך לחימה. בגיל 25 יצא לקורס קצינים ומאז הוא משרת בחיל משאבי האנוש. כיום הוא משרת בצבא קבע בדרגת רס"ן כראש מדור שרות ייחודי ביחידת מיטב. במסגרת תפקידו בצה"ל, הוא אחראי על גיוס אוכלוסיות ייחודיות לצה"ל, ביניהן מתנדבים. הוא מלווה באופן אישי מלש"בים. בשנת 2016 זכה כהן בתעודת מצטיין שר הביטחון.

מזה 12 שנים מתנדב במסגרת בית אורנית של עזר מציון ומלווה ילדים חולי סרטן ובני משפחות חולי סרטן באמצעות הפעלת חוג הלגו. מאור מגיע לבתי החולים בין 4-5 פעמים בשבוע מבקר את הילדים מביא להם לגו ובונה איתם מתוך ההבנה שהלגו מאפשר להם להתנתק מהקושי ועוזר בהתמודדות עם הקושי. פעם בשבוע מפעיל את החוג בבית אורנית לילדים חולים וילדים שאחד מההורים או בני המשפחה חולה. מייצר זמן איכות של הורים וילדים, אחים וכיוצא בזה של בניה משותפת בימים לא פשוטים.

כץ אוולין

ביוגרפיה

בתם של מוריס חדד ולאמא ארל חדד לבית סלמה ז"ל. אחות במקצועה, משוררת וציירת. נולדה בשנת 1941 בתוניסיה שנייה מתוך 7 ילדים. מצבה הכלכלי של המשפחה בתוניסיה היה טוב. התרבות פרוחה ואף ההשכלה.

אביה נולד בג'רבה צאצא מצד אביו ואמו למשפחת הכוהנים שהגיעו לאי ג'רבה לאחר חורבן הבית הראשון.

סבא רבא של אוולין, יוסף חדד, כיהן כגביר הקהילה היהודית בג'רבה והתנגד נמרצות להקמת בית ספר ממלכתי צרפתי מחשש להתבוללות הקהילה היהודית, לפגיעה באורח חייהם המסורתיים הדתיים המחמירים ביותר כפי שנשתמרו לאורך שהותם באי.

אביה היה בעל מפעל קטן לרהיטים במרכז העיר בשותפות עם אביו ואמה עקרת בית. בהיותה בת 14, בדצמבר 1955, עלתה לישראל עם "עליית הנוער", עם שני אחיה הצעירים. אחת הסיבות שהאיצו את הוריה לשלוח אותה במהרה ארצה הייתה פניית נציג משפחת הביי של תוניס לחתן את אוולין עם אחד מיורשיו, הצעה שעוררה חרדה רבה להוריה.

לאחר שהייה של חודשיים במחנה נוער ארעי בדרומה של צרפת במקום הידוע בשם Cambous ליד Montpellier עיר עתיקה ומדהימה ביופיה. את חג החנוכה חגגו באנייה "ירושלים" בתנאים נוחים עד מאד. הוטל עליה התפקיד לאייר את התפאורה עבור החג, משימה שהעניקה לה בטחון והקלה ולו לזמן מה על הגעגועים העזים.

אוולין זוכרת כי הפרידה מן ההורים, המשפחה, הבית, החברות לכיתה לא היו קלה. הקרע ממסגרת הלימודים התווסף לחרדה אל הלא נודע שצופן להם העתיד בארץ רחוקה.

לאחר שהגיעו ארצה, שהתה חודשיים במחנה נוער "רמת-הדסה" ליד טבעון, ובהמשך שובצה למסגרת לבית הספר החקלאי "מקווה ישראל". שני אחיה הצעירים הועברו למוסד "ביתנו" ליד רעננה ותקופה

ארוכה כמעט ולא היה לה כל קשר עימם. כתלמידה הייתה אוולין בעלת הישגים טובים ורכשה ידע רב לאחר שישה חודשים ההורים שהגיעו ארצה בעקבותיהם הועברו למעברת תרשיחא. בארץ, מצבה הכלכלי של המשפחה ברוכת הילדים התדרדר במהרה והיה בכי רע. לאחר המעבר ממעברת תרשיחא בצפון הארץ לשכונה של נתניה, נאלצה להפסיק את לימודיה על מנת לסייע לאבי בפרנסת המשפחה. כישרון האומנות התבלט כבר בטרם עלייתי ארצה. בגיל 15 התקבלה ללימודי אומנות ב"בצלאל", בהמלצת ההחמה של שולמית כצנלסון (כלת פרס ישראל) - תכנית שלא יצאה אל הפועל בשל הצורך להשתלב מיד בעבודה ולעזור בפרנסת המשפחה. בסיועו של מנהל לשכת "הנוער העובד והלומד", יהושע, השתלבה כמאיירת במפעל קטן לקרמיקה בנתניה.

בהגיעה לגיל 17, השתלבה במסגרת לימודי אחיות מוסמכות בבית החולים "קפלן" בתנאי פנימייה למשך שלוש שנים. תוך כדי עבודה בבית חולים השלימה לימודים לקבלת תעודת בגרות ובהמשך לאוניברסיטה לחוג סיעוד.

בחיייה המקצועיים ועד לצאתה לגמלאות, עבדה כאחות בכירה בתחנה לבריאות המשפחה וכאחות במחלקה נפרולוגיה בביה"ח "וולפסון" בחולון.

בשני ספרי שירה שהוציאה לאור, אוולין כותבת בעוצמה ובצירופי לשון מיוחדים על קשיי החיים, אהבה, נוף, מלחמה, זעקה, מחאה ועל אירועים טראומטיים שונים שהתרחשו בארץ (רצח הילדה רוז פיזאם ז"ל ועוד) - הכול נכתב בלשון עזה ובאמצעות צבעים.

את העלייה לארץ היא מבטאה מזווית ראייתה של נערה צעירה העוזבת את עיר הולדתה, נוף מכורתה שנותר חקוק בליבה.

ספרה השלישי "דם ואור, שירה צרפתית לוחמת" הוא פרויקט שיזמה אוולין, ובו אוסף תרגומי שירים שנכתבו על ידי משוררים צרפתים בתקופת מלחמת העולם השנייה בצרפת. בין הסיבות שעמדו מאחורי יוזמה מבורכת זו, עומדת סיבה אישית ומשפחתית הקשורה לדודה, אחיה של האם, ויקטור סלמה ז"ל אשר הוגלה לאושוויץ ונספה בשנת 1943. מלאכת התרגום והספר מוקדשים לזכרו.

אוולין למדה בקורסים שונים לספרות באוניברסיטת תל אביב ובבית אריאלה. הוציאה שניה ספרי שירה. שירה התפרסמו באנתולוגיות ובכתבי עת רבים. תקופה ארוכה ציירה אוולין בשחור לבן, לרוב פורטרטים בעלי קמטים עמוקים, סמל לַצִּלְלִיָּהם של הסבל והעוני. הציורים בוצעו בעיפרון שחור על גבי נייר פשוט (אם הנייר לא היה בנמצא, ציירה על עטיפות של מחברות בית ספר). מאוחר יותר פיתחה טכניקות שונות בצבעי שמן, גואש, אקריליק ואקוורל, תוך כדי לימוד עצמי בניסוי וטעייה. לאחרונה עברה לציור חופשי מופשט יותר, אם כי תמיד עם מבע ריאליסטי מובהק. יצירותיה השתתפו בתערוכות משותפות, התפרסמו בכתבי עת, חלקן לצד שירה. בקרוב תופיע בתערוכת יחיד ב"בית מאירוב", המשכן לאמנות בחולון.

אוולין כץ מתגוררת בחולון משנת 1988.

היא אם לשני ילדים וסבתא לארבעה נכדים.

יקירת העיר חולון לשנת 2018.

ביוגרפיה

אבנר לוי הוא בעלים של בתים ויזמות שהקימה פרויקטים ברחבי הארץ. אבנר לוי כיהן במשך 11 שנים כיו"ר ארגון קבלני ת"א-יפו-בת-ים וכמ"מ נשיא התאחדות בוני הארץ. את דרכו המקצועית החל לוי בתחום הארכיאולוגיה. אחרי מלחמת ששת הימים הקים חברה שסיפקה שירותים למשלחות הארכיאולוגיות ברובע היהודי ובכותל, וביצעה חפירות ניסיון יחד עם כמה מהארכיאולוגים המפורסמים של אותם ימים. באותן חפירות נמצאו ממצאים מימי בית ראשון ובית שני.

בשנת 1978 התקבל כחבר בהנהלת ארגון הקבלנים בירושלים והתאחדות בוני הארץ. בין התפקידים בהן כיהן בארגון היו: יו"ר ועדת הביקורת, גזבר וסגן יו"ר התאחדות הקבלנים. בהמשך דרכו רכש לוי קרקעות בירושלים. ב-1982 בנה בית מלון בנווה אילן, שנמכר בהמשך ליורם גלובוס ולמנחם גולן, ומשמש כיום כאולפנים ומרכז תקשורת. בהמשך בנה את מלון מרקיור ברחוב בן יהודה בתל אביב, ולאחרונה גם את מלון בנג'מין, מלון עסקים בן 120 חדרים בהרצליה פיתוח. כמו כן, מחזיק אבנר לוי במגדל בהר החוצבים שמושכר כולו למובילאיי.

לוי הרצל

ביוגרפיה

בן למרדכי ולגאולה לוי. יו"ר התאחדות הכורדים בישראל.
משפחתו עלתה לארץ בשנת 1951 מכורדיסטאן והתיישבה במעברת תלפיות שבירושלים.
משפחת לוי היא משפחה שעובדת בבנייה ומקדישה את זמנה בבניית ירושלים ובשגשוגה.

לוי ז'קי, סגן שר לשעבר

ביוגרפיה

בן לרחל ולדוד לוי, ראש עיריית בית שאן.
אביו, דוד לוי, נולד להוריו משה וסימי למשפחה בת 7 נפשות בעיר רבאט שבמרוקו. אביו ומשפחתו עלו בשנת 1957 בעלייה בלתי לגאלית עם דרכונים מזויפים בערב ליל הסדר. בדרכו ארצה פגש את אימו רחל, ביתם של הרב יוסף דרעי והרבנית זוהרה, שהיו הורים ל-13 ילדים. לאחר הכרותם המקרית על סיפון האונייה, הוריו נפרדו במחנה עולים שבמרסיי, צרפת, דרכם הצטלבה שוב במקריות במעברת בית שאן הסמוכה לגבול ירדן והם התחתנו בשנת 1958.
הוריו התחתנו בגינה של סבו וסבתו בבית שאן בשנת 1958 והביאו לעולם 12 ילדים.
תוך שאביו עבד בתור בעבודות דחק על מנת לפרנס את משפחתו תוך קשיים רבים. עד מהרה אביו התבלט כמנהיג פועלים טבעי וייצג אותם מול מנהלי העבודה והרשויות תוך שאמו עובדת בעבודות כפיים ובמקביל מגדלת משפחה למופת. כאשר נתקל באטימות ובדלתות סגורות, לא היסס לנקוט בפעולות מחאה לטובת חברי העולים החדשים העובדים.
את דרכו הציבורית החל אביו כאשר ריכז מאחוריו כוח גדול שבחר בו לכהן כחבר מליאת וסגן ראש המועצה המקומית ולאחר מכן, בשנת 1964, הקים את סיעת תכלת לבן של תנועת החירות בהסתדרות. בשנת 1969 אביו נבחר להיות חבר כנסת מטעם תנועת החירות היה שותף מוביל במהפך הפוליטי בשנת 1977, מונה לשר הקליטה ולאחר מכן לשר השיכון, שר החוץ וסגן ראש ממשלה. ככה, הוא הפך לסמל עבור רבים אשר ראו בו מנהיג עממי פורץ דרך אשר פילס את הדרך לרבים נוספים אחריו. בתפקידיו השונים בממשלות ישראל חיסל את המעברות בישראל, פתר את מצוקות הדיור של למעלה ממיליון אנשים הקים יישובים רבים בישראל, ביטול החלטת האו"ם המשווה את הצינונות לגזענות וכינון יחסים דיפלומטיים עם עשרות מדינות ובתוכם סין, ברה"מ לשעבר והודו. כל חייו ז'קי ראה בו מודל לחיקוי ומושא להערצה ובעקבותיו נכנס גם לעשייה ציבורית כראש עיר ולאחר מכן כחבר כנסת וסגן שר השיכון.

כראש העיר בית שאן ובן להורים יוצאי מרוקו ואב שהפך לאחד מסמלי העלייה הגדולים ביותר בתולדות עם ישראל, ז'קי רואה חשיבות רבה בשימור המורשת של העולים האמיצים מארצות ערב וסיפור עלייתם ארצה. אותם עולים סבלו מקשיי קליטה בלתי רגילים ויכלו להם, הקימו משפחות לתפארת מדינת ישראל והעם היהודי, הגנו בגופם על גבולות הארץ וביטחונה, היו חלוצים ביישוב הארץ ובמיוחד בעיירות הפיתוח הסמוכות לגבולות ישראל.

מתוקף היותו ראש העיר וסגן שר השינוי והשיכון לשעבר, פעל למען אוכלוסיות אלו, בייחוד בנושא שיקום שכונות חברתי ופיזי. הבין כי סביבה נראה מרחביה דעתו של אדם, אולם לא פחות מכך- גם הסביבה החברתית והעצמת הדורות הבאים. כראש עיר פעל ופועל בימים אלו להנצחת סיפורי העלייה של תושבי בית שאן ומייסדיה והקימו מוזיאון מיוחד שעוסק בהתיישבות ובסיפורי החלוצים. את סיפורי החלוצים שילבו גם במערך הלימוד במוסדות החינוך בעיר, על מנת שגם הדורות הבאים ילמדו את סיפור המתיישבים בדגש על ארצות ערב.

ניקול לוק

ביוגרפיה

ניקול לוק היא אלמנת עמרם לוק ז"ל.

ניקול לוק התיישבה ביחד עם בעלה המנוח עמרם לוק ז"ל בבית שמש.

עמרם לוק היה ראש מועצת בית שמש בשנים 1967-1979.

עמרם לוק נולד בטנג'יר שבמרוקו. עמרם היה בנם של, רחל לבית אלמליח וניסים. עמרם נקרא על שם רבי עמרם בן דיוואן. בתחילת שנות ה-50 היה פעיל בתנועת הנוער הציוני בטנג'יר. עמרם סיים את לימודיו התיכוניים בגמנסיה צרפתית. לוק היה שחקן ובמאי בתיאטרון היהודי בעיר. נטל חלק פעיל בחיים התרבותיים והחברתיים בקרב 3 הקהילות היהודיות, הצרפתיות והספרדיות, בעירו במסגרת תחנת הרדיו "קול טנג'יר" ובמסגרת התיאטרון היהודי בטנג'יר שהעלה הצגות באופן קבוע באותן שנים. עמרם עלה לישראל עם משפחתו באוגוסט 1956, לאחר שהות של חודשיים במחנה עולים במרסיי, כשהוא בן 24.

עמרם לוק עלה לארץ ישראל בשנת 1956 באונייה "נגבה" והגיע עם משפחתו למעברת הרטוב, שם התגורר עם משפחתו כשנה. על אף פניה מיוחדת מהקונסוליה הישראלית בגיברלטר אל הסוכנות היהודית בדרישה להעבירו לריכוז עירוני, התעקש עמרם לוק להשתקע במקום. בשנים 1956-1975 עבד עמרם כמורה ללימודי השפה העברית, כעובד בנק הפועלים וכפקיד ראשי ומנהל חשבונות במפעל לסריגה. בשנת 1958 הקים רשימה עצמאית שהתמודדה למועצת העיר בית שמש והחל בפעילות ציבורית ארוכת שנים. בשנת 1959 מונה לסגן ראש מועצת בית שמש והחזיק את החינוך והתרבות. בשנת 1962 נשא לאשה את ניקול לבית נקש.

בין השנים 1967-1979 כיהן כראש מועצת בית שמש ולאחר מכן מילא תפקידים שונים במפלגת העבודה. בשנים 1990-1994 שימש כראש שליחי הסוכנות היהודית בדרום אמריקה. בתקופה זו גם אירע פיגוע הטרור בשגרירות ישראל בבואנוס איירס, בו נפצעה אשתו ניקול. עמרם לוק הלך לעולמו בשנת 2012, בגיל 80.

למלשטריך-לטר רבקה, שופטת בדימוס

ביוגרפיה

בתם של יגאל חיון ואידה דנון חיון. שופטת בית המשפט המחוזי בחיפה (בדימוס). נולדה בישראל. שירתה כקצינה בצה"ל, ועם סיום לימודי המשפטים באוניברסיטת תל אביב שמשה כעורכת דין בשוק הפרטי תקופה של 18 שנים. לאחר מכן התמנתה לשפיטה, והשלימה 24 שנות שיפוט בבית המשפט המחוזי בחיפה, במהלכן סיימה תואר שני במשפט ציבורי באוניברסיטת תל אביב ובאוניברסיטת Northwestern בשיקגו.

בסוף שנת 2021 פרשה משיפוט בפרישה מוקדמת והשלימה תואר שני במסלול מדיניות חינוך לשינוי חברתי באוניברסיטת תל אביב, על מנת לקדם שינוי חברתי, בעשייה. כיום חברה בוועד המנהל של אוניברסיטת חיפה.

החלוציות הראשונית שמורה להוריה ולמשפחתם. אביה, יגאל חיון, יליד פתח תקווה, בן לדוד חיון ולרבקה מויאל, ילידת הארץ, בת לאברהם מויאל.

אברהם מויאל עלה לארץ מבראט שבמרוקו בשנת 1852 בהיותו בן 3. תחילה התיישבה משפחתו בחיפה ולאחר מכן עברה ליפו. אברהם מויאל היה סוחר עשיר, מבכירי קהילת יהודי יפו ופעיל ציוני. אברהם מויאל לקח חלק בהקמת המושבות הראשונות בסוף המאה ה-19 ועמד בראש תנועת חובבי ציון בישראל. כמו כן, בין פועלי הרבים שימש גם כנציג כלכלי של חב' כ"ח וכבא כוחו של הברון רוטשילד בישראל. אברהם מויאל תיווך את המציאות הישראלית ליהודים המזרחיים ולממשל העות'מאני והיווה המנהיג המזרחי הראשון במובנים רבים.

דוד חיון, סבה של רבקה, הינו יליד דמשק, עלה לארץ בשנת 1904 לאחר סיום לימודי פדגוגיה באוניברסיטת סורבון בפריז, וייסד בפתח תקווה את בית ספר פיק"א, אותו ניהל עד שנת 1947.

אביה, בוגר הטכניון בשנת 1940, התגייס לצבא הבריטי ונמנה עם ראשוני הבריגדה היהודית, לחם בחזית באיטליה, היה בין משחררי הניצולים ממחנות ההשמדה, והשתחרר בשנת 1946. אביה

השתתף בכל מלחמות ישראל, ושימש כמשנה למהנדס העיר תל אביב. אמה עלתה לארץ מבולגריה בגיל חצי שנה בשנת 1924, למדה רפואה בג'נבה, ושמשה כרופאת ילדים מומחית, תחילה בבית חולים הדסה ולאחר מכן במרפאה קהילתית, והכשירה דורות של רופאים באוניברסיטה ברפואת המשפחה. הוריה, ד"ר משה דנון וד"ר רגינה דנון אשר כאמור עלו לארץ מבולגריה בשנת 1924 לאחר סיום לימודי רפואה בג'נבה, התיישבו ביפו, והיו שני הרופאים הראשונים במקום. ד"ר משה דנון שימש כרופא לקהילה ביפו וכן כרופא המחתרת, וד"ר רגינה דנון היתה גניקולוגית, המתמחה בטיפולי עקרות, אשר פתחה את הקליניקה שלה בכיכר השעון ביפו. שמה יצא למרחוק, ונשים עלו אליה לרגל מרחבי המזרח התיכון. אלו היו החלוצים הראשונים.

מואטי אמילי, ח"כ

ביוגרפיה

בתם של אליהו ומונה. חברת כנסת, אשת תקשורת ישראלית וסופרת. כיום מכהנת כסגנית יו"ר הכנסת בנוסף לכהונתה כראש משלחת הכנסת למועצת אירופה. כלת פרס שרת התרבות לספרי ביכורים 2018.

מואטי נולדה וגדלה בשכונת אזורים בנתניה, הבכורה מבין שישה אחים, בת לאלהו, עולה מתוניס, ולמונה, ילידת ישראל ממוצא תוניסאי. אביה הגיעה למעברה בנצרת, אמה נולדה במושב עולש. אמילי גדלה בבית דתי, למדה בבית הספר הממלכתי-דתי רמב"ם בנתניה, ובתיכון הדסה נעורים. בסוף כיתה י' עזבה את התיכון והחלה לעבוד.

למואטי תואר ראשון במדעי החברה מהאוניברסיטה הפתוחה. בהמשך עברה לפריז לצורך לימודים. מבחינה מקצועית פתחה משרד יחסי ציבור, בהמשך ניהלה את תחום הדיגיטל במפלגת תנועה ושימשה כיועצת תקשורת של ראובן ריבלין בקמפיין הנשיאות שערך בשנת 2014.

מואטי היתה פרשנית פוליטית בתוכניות שונות כדוגמת יומן הערוץ הראשון. בשנת 2011 החלה את דרכה הפוליטית תחילה במפלגת קדימה, בהמשך במפלגת "התנועה" וכיום במפלגת העבודה.

נשואה לדניאל ולה 2 בנות.

סבתו חיים, רב

ביוגרפיה

בנם של דוד ומרסל. נולד בתשי"ב, 1952 בקהיר שבמצרים למשפחה מיוצאי חלב, צפון סוריה. סבו היה הרב אהרון שויקה (שוויכה), שהיה ראש ישיבה במצרים.

ממייסדי ישיבת ההסדר ברכת משה במעלה אדומים, וראש ישיבה בה מאז ה'תשע"ה.

אביו היה בעל השכלה תורנית ואמו בעלת השכלה כללית רחבה. משפחתו עלתה לישראל בהיותו בן חמש, בשנת 1957, לאחר שאביו נעצר בגין פעילות ציונית. הוא גדל ב"שיכון העולים" ב"בית מזמיל" בירושלים במצוקה כלכלית קשה, ולמד בשכונה הסמוכה, בית וגן, בתלמוד-תורה "לויכטר" ובישיבה התיכונית "נתיב מאיר".

מחבר ספרים תורניים וספרות יפה. הרב סבתו היה הזוכה הראשון בפרס ספיר.

על המעברה כתב את ספרים כדוגמת: "בואי הרוח", "אמת מארץ תצמח".

הרב סבתו למד בישיבת הכותל בעיר העתיקה בירושלים, מפי הרב ישעיהו הדרי, הרב אביגדר נבנצל ועוד.

הוא שירת במסגרת ההסדר כלוחם בחיל השריון.

קבילו אופיר

ביוגרפיה

יליד 1975, בנם של יצחק וטובה קבילו שעלו לארץ ממרוקו לחצור הגלילית. משרת בצה"ל בדרגת אלוף משנה, בוגר תואר ראשון במנהל עסקים, תואר שני בדיפלומטיה וביטחון וכיום דוקטורנט באוניברסיטת בר-אילן.

אביו יצחק קבילו הוא ממייסדי חצור.

הסיפור של משפחת קבילו מגולם בספר שכתב אופיר קבילו "קבילו - סיפורה של משפחה". הספר הוא תיעוד אנושי של הדברים הפשוטים של החיים במרוקו. הגיבורים של הספר הם סבא משה וסבתא רחל, שכל אחד מהם עיצב בדרכו את חיי המשפחה - דרך המעשים שלהם, החינוך והדמויות המופת שהיו. הספר מוקדש למסע שלהם ושל המשפחה מגולמימא במרוקו לישראל של שנות ה-60, שנים בהם גידלו בחצור הגלילית את ילדיהם ואותם חינוכו לאהבת הארץ, לתרומה למדינה ולעשייה משמעותית.

נשוי לשגית, ולהם שלושה בנים, עומר, טל ושחר.

קוטלר שלום

ביוגרפיה

בנה של חנה קוטלר. עלה יחד עם משפחתו ארצה מאושמיאנה מביילארוס בשנת 1960. גמלאי תעשיה אווירית בעבר.

עלו דרך ליטא ופולין כיוון שסירבו להם לעליה ישירה לארץ ישראל מבריה"מ רבתי. בתחילה התיישבו בת"א רבתי לפי הזמנת הדוד של אמא של שלום, מהבנאים הראשונים של ת"א (שלום בבית הספר טשרנחובסקי) אח"כ עברו לפתח תיקווה לשכונת פועלים נווה עוז ושם למד בבית הספר. לאחר שנה נרשם לפנימיה חוות הנוער הציוני ע"מ להקל על כלכלת הבית של אימו. היה בחוות הנוער עד לגיוסו הצבאי לח"א. אחד המקומות שקסמו אותו מבחינה ציונית זה היותו בחוות הנוער הציוני. לימים שירת בצי הסוחר.

בתפקידו המקצועי עבד בתעשייה האווירית ושימש מבקר ראשי לאבטחת איכות וביקורת. כמו כן כיהן במשך שלוש קדנציות במועצת העיר פ"ת.

במסגרת פעילותו במועצה פעל רבות לטובת עולים חדשים, במיוחד לעולי בריה"מ לשעבר ועולים יוצאי אתיופיה.

עמד בראש כל הועדות העירוניות והעיקריות מהן היום יו"ר מוקד קליטה עירוני במיוחד בנושא האתיופי.

לימים הקים קיר זיכרון לאנשים שמקום קבורתם לא ידוע או מקום קבורתם בחו"ל. שלום טיפל וערך אירוע רב רושם של יוצאי אתיופיה. הקים גן ציבורי לטובת הניספים של 4000 יוצאי אתיופיה בעליה לארץ.

כיום ממלא פונקציה של יו"ר גמלאי פ"ת.

קיבל את המינוי מראש העיר ופועל לטובת הגמלאים, כולל גמלאים בודדים ויוצאי שואה (כדור שני לשואה), פועל יום יום לטובת הגמלאים כמו עשיית טיולים וטיפול במיעוטי יכולת.

קורן נורית, ח"כ לשעבר

ביוגרפיה

עורכת דין, חברת כנסת לשעבר, בת שלמה ז"ל ופנינה מנצורה תבל"א. הוריה עלו מהעיר צנעא תימן. משפחת אביה, סבה שלום מנצורה ורעייתו יונה ועשרת ילדיו ניהלו חיים טובים מאוד בתימן והיו בעלי רכוש רב, המשפחה היתה ידועה מאוד וידועים כאנשי ספר. תמיד חלמו להגיע לישראל וברגע שמחנה חאשד-גאולה נפתח המשפחה סגרה את החנויות שניהלו, ארזו את המיטלטלין וספרי התורה והגיעו למחנה המעבר בחאשד. המשפחה נאלצה להשאיר את רוב המיטלטלין שלה במחנה מכיוון שנאמר להם שהמטוס לא יעלה לאוויר, עם מזוודה אחת הגיעו ארצה. משפ' אימה, משפחה גדולה ומסועפת של רבנים ודיינים. סבה הרב שלמה זביב נשא את סבתה שמעה אישה שלישית, הוא היה מבוגר ממנה וביחד ילדו 3 בנות אמה פנינה הבכורה, נעמי וצביה. סבה נפטר בשיבם-תימן ולא זכה לעלות ארצה. באותם ימים האיים נתן הוראה לקחת את כל הילדים היתומים ולאסלם אותם, לכן חיתנו את הבנות ושמו עליהן לבל יאסלמו אותן עקב "גזרת היתומים". לצערה של סבתה, הבת נעמי נלקחה לבית הקאדי ואוסלמה. המשפחה המורחבת התארגנה לעליה עם האחים הגדולים ובני משפחותיהם כשהם צועדים בדרך וחמורים נושאים את המשאות. כשנה לפני העלייה, היתה מלחמה בישראל ולא היה ניתן להכנס בערי המדינה, המשפחה חזרה על עקבותיה לשיבם. סבתה ואחד הדודים עושים הכול על מנת לשחרר את הקטנה, הקאדי הסכים לשחרר את נעמי הקטנה בתנאי שהיא תזוהא את אימה ואכן זה מה שהתרחש ונעמי הוחזרה לחיק סבתה. למרבה הצער צביה הקטנה לא החזיקה מעמד בתלאות הדרך לעליה לארץ ונפטרה בתימן. לאחר שנה כשנפתחו שערי העלייה, המשפחה המורחבת עלתה ארצה במבצע מרבד הקסמים ומשפחת דודה חיים שלמה זביב צולמה כשהם צועדים עם ספר תורה בחול ובלי נעלים, התמונה הפכה לאייקון ואף שמשה כמודל לאנדרטה המנציחה את העלייה מארצות האסלאם המוצבת בטיילת ברח' ארמון הנציב בירושלים. משפחותיהן של הוריה התיישבו בירושלים והתגוררו בקטמונים ושם הוריה הכירו. אביה שירת בצה"ל בחיל תובלה כנהג, גם אימה שרתה צה"ל, אימה שמשה כמורה חיילת במעברות ועניין זה התגלה לה

בשנת 2018 כשחיפשה מסמכים בארכיון צה"ל על המעברות והתנהלותן, שמה של אימה קפץ מבין המסמכים שצינו את שמות המורות החיילות באחת המעברות. הוריה הולידו 4 בנים ואותה, הם התגוררו בשכונת מחניים הקרובה לבית העלמין סנהדריה, אשר משם נפתחה מלחמת ששת הימים. בקיץ של שנת 1971 עברו לחברון והיו מבין עשרת המשפחות הראשונות בישוב הקבע של קריית-ארבע, מתוך אידיאולוגיה של בניין הארץ וחזרה לארץ האבות. אביה לקח חלק פעיל בבניית הארץ ויישובה והעביר זאת לילדיו כערך עליון, כיום אחיה מתגוררים בקריית-ארבע, בת עין, רמות, אחיה ואימה בגילה.

נורית קורן, כיהנה כחברת כנסת מטעם הליכוד בכנסת ה-20. היא פעלה למען הציבור בנושאים שונים, כמו הכרה באנשים עם מוגבלות, העלאת המודעות לחינוך המיוחד, הנגשת מערת המכפלה, הכרה בנכי צה"ל, העסקת אנשים עם מוגבלות, סיוע לחיילים בסגירת תיקים בהוצאה לפועל ועוד. נושאים שהגיעו מהציבור. היתה חברה בוועדה לבחירת שופטים, פעלה רבות לפתיחת שערי ביהמ"ש לייצוג הולם לכל חלקי החברה בישראל ובדגש על בני עדות המזרח ובני העדה האתיופית. בנוסף, פעלה בנושא פרשת ילדי תימן המזרח והבלקן, פעלה יחד עם רוח"מ לשעבר ח"כ בנימין נתניהו להסרת החיסיון על חומרי החקירה של "ועדת כהן קדמי" והם נפתחו לעיון הציבור בתאריך 28.12.2016. היא הקימה את הוועדה המיוחדת לפרשת היעלמותם של ילדי תימן המזרח והבלקן בכנסת בתאריך 2017/2 וניסתה לסייע לבני המשפחות בחקר האמת וחשיפת העוול הנורא שילדים נעלמו בעשור הראשון למדינה), לדעתה אפילו עד שנות ה-70, פרשת בי"ח השרון בפ"ת (הפרשה נודעה לציבור כאשר הילדים קבלו צווי גיוס בהגיעם לגיל 18, בשנים 1967/8. הוקמו שלוש ועדות שבדקו 1053 מקרים שטייחו את היעלמותם, למרות שנמצאו חמישה ילדים מאומצים נטען כי הילדים נפטרו ו-69 ילדים, ועדת החקירה ציינה כי "אינה יודעת מה עלה בגורלם". יש לציין שילדים אלו עדיין מופיעים במרשם התושבים וכיום חלקם עדיין מקבלים הזמנה להגיע לבחור לכנסת ומקבלים כרטיס אזרח ותיק. לשם כך חוקקה שני חוקים, פתיחת קברים על מנת לבצע בדיקות ד.נ.א, על מנת לדעת מי קבור בקברים שהועדה קבעה שבהם הילדים קבורים. החוק השני מאפשר למשפחת הנעלם לברר האם יש תיק אימוץ ולפתוח את תיק האימוץ על מנת לדעת מה עלה בגורל ילדם או האח. עם סיום כהונתה בכנסת המשיכה לפעול בפרשה בהתנדבות וליישם את החוקים שחוקקה ובימים אלה נעשית היסטוריה עת נפתחים ויפתחו קברים נוספים תוך ניסיון לבצע התאמה גנטית עם המשפחות על מנת לפתור את תעלומת היעלמותם.

כיום היא חברה במועצה המייעצת לשר המשפטים בנושא אפליה וגזענות. חברת הנהלת איגוד העיתונאים האקדמאים.

קלדרון שלמה

ביוגרפיה

בנם של חיים וויקטוריה קלדרון. המשפחה הינה ממגורשי ספרד שהיגרו לעיר מונסטיר שבמקדוניה ועלו משם לירושלים לפני כמה מאות שנים. שלמה כיהן כנשיא לשכת המבקרים הפנימיים. אחראי על קידום ענייני לשכת המבקרים ועל גידול בפעילותה. פעל להחלת הביקורת הציבורית והפנימית על כל הגופים הציבוריים במדינה. היה מועמד לתפקיד מבקר המדינה.

שלום שמחון, השר לשעבר

ביוגרפיה

שלום שמחון היה ח"כ שני עשורים ושר לשעבר בממשלות ישראל. כיום יו"ר ניר שיתופי, יו"ר קיבוץ גינוסר, בעלים של חברת גאיה הולדינג, ושותף פעיל בחברת מ.א.י. למיחזור מוצרי אלקטרוניקה.

שלום שמחון הוא בנם של סוזן ומסעוד שמחון. הוריו עלו ממרוקו. שלום נולד בישראל בעיר כפר סבא. המשפחה עלתה לארץ בשנת 1955 מהעיר דמאנת למרסיי באונייה ומשם לנמל חיפה באניה "ירושלים". משפחת שמחון הגיעה לארץ ישראל ממרוקו דרך מרסיי ישר לשער העלייה בחיפה, לאחר שבועיים עברו לשדה תרומות בעמק בית שאן, מושב של הפועל המזרחי. בשל המצב הבטחוני הבעייתי, תקופת הפאדיונים וההיריון המתקדם של האם סוזן, החליטה המשפחה לעבור לעיר כפר סבא, לשיכון מזרחי, בסיוע של הפועל המזרחי.

בשנים שהמשפחה גרה בכפר סבא נולדו אורי 1955 ושלום ב-1956.

האב מסעוד התחיל לעבוד במכון תערוכות בכניסה לכפר סבא, העבודה במכון יצרה למסעוד זיקה וקשר להתיישבות, שם הוצע לו לעבור לגור בגליל באחד מכפרי העבודה שהוקמו בגליל על ידי תנועת המושבים. שם גם נוצר קשר למשפחת בר ששת ושתי המשפחות החליטו לעבור למושב אבן מנחם, גרו בשכנות, זה היה בשנת 1960.

מושב אבן מנחם הוקם, כאמור, בשנת 1960 על פי התכנית של הסוכנות היהודית מן העיר אל הכפר, שאלה הצטרפו גם בני מושבים ותיקים מהסביבה. בתחילה היו כפרי עבודה, צורת ישוב שבמסגרתה המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית, שלחה קבוצות עולים לעבד קרקע באזורי ספר. רוב המתישבים היו יוצאי מדינות ערב.

תחילת ההתיישבות הייתה מלווה בעבודת כפיים קשה ותנאי מגורים קשים ללא חשמל, מים וביוב ותחבורה ציבורית והמצב בטחוני מורכב מאוד. המתישבים באבן מנחם היו חלוצים שהקימו מושב לתפארת, חינוכו את ילדיהם לעבודה להגנה, ולהשכלה.

בתחילת ההתיישבות במושב האב מסעוד לקח חלק בעבודות הקק"ל שכללו הכשרת שטחים ופיתוח המושב. מסעוד היה משכיל, ניהל קואופרטיב של חברה צרפתית במרוקו ובשל כך הוחלט שהוא ינהל את הצרכנייה השיתופית במושב.

למשפחת שמחון יש 5 בנים ולמשפחה היה משק מעורב של תרנגולות לביצים ועצי פירות קיץ נשירים. 5 הילדים גדלו, השכילו, הצליחו, ובנם שלום שמחון הגיע עד תפקיד רם של שר בממשלות ישראל. המתישבים, ביניהם משפחת שמחון, הפכו את אבן מנחם למושב פורח הכולל חקלאות מתקדמת וענפה, תיירות כפרית אירוח כפרי ועסקים קטנים הקשורים לכפר. שלום נשוי לאורנה והוא כבן ממשיך, ממשיך את דרכם של ההורים, גר במושב אבן מנחם עם בנו גל כבן ממשיך שלו, דור שלישי, ממשיכים את המסורת של ההתיישבות, מגדלים גפן ליין ומטילות בלולי מעוף.

שלום שמחון מילא תפקידים ממלכתיים וציבוריים רבים. היה ח"כ ושר בממשלות ישראל וכיהן כמזכיר תנועת המושבים, שר החקלאות ושר המסחר והתעשייה. והשר לאיכות הסביבה. בכל שנות פעילותו המשיך לגור במושב אבן מנחם אשר בגליל. בגבול לבנון. ממשיך להיות מנהיג מרכזי בתנועת המושבים ובמגזר החקלאי.

שנבל מרדכי (מוטי), עו"ד

ביוגרפיה

מרדכי שנבל הוא עורך דין מוביל שכיהן כנשיא לשכת המבקרים הפנימיים. הוא בנם של אטקה ילידת טרנופול, גליציה כיום פולין ויונה יליד וינה, אוסטריה. אביו היה חובב כדורגל ושיחק בקבוצה יהודית לכדורגל שנקראה "הכח וינה". שני סביו שירתו בצבאו של הקייזר האוסטרי פרנץ יוזף במלחמת העולם הראשונה. האבא ברח מאוסטריה שלושה חודשים לאחר האיחוד עם גרמניה ב-1938. האב לא קיבל אישור מממשלת המנדט להיכנס לארץ, ונכנס לארץ באופן לא חוקי בחוף נתניה ומשם הובא להרצליה. האחות הגדולה של אביו נשארה עם סבתו בווינה. הסבתא נרצחה על ידי הנאצים. דודתו לאחר שברחה למרחבי יוגוסלביה. דודתו עלתה לארץ ב-1949. בפולין, גליציה הרגישו את האנטישמיות עוד לפני מלחמת העולם הראשונה ולבטח לאחריה. משפחת אימו ברחה מהמקום עוד לפני כן מפולין. אח אחד של האמא ברח לארגנטינה. האח הגדול של האמא נשאר גם הוא עם הסבתא בפולין. סבתו נרצחה על ידי האינזצגרופן ודודו שרד עם הפרטיזנים והגיע לארץ ב-1949. אחות נוספת של אימו נרצחה על ידי הנאצים ביחד עם בעלה ושני ילדיהם. נכון להיום רוב המשפחה נמצאת בארץ, משפחת בילגורי. האם הגיעה גם היא ב-1938. היא קיבלה אישור מממשלת המנדט הבריטי להיכנס לארץ לאחר תקופת הכשרה בחו"ל. לאחר נחיתה בנמל חיפה הגיעה להרצליה, שם מרדכי חי עד היום. הוריו היו בשלב ראשון בקיבוץ ששכן בגבעה מול הכפר הפלשתינאי ג'ליל. (נכון להיום צומת גלילות). הגרעין התפרק והוריו התיישבו בהרצליה ב' בתנאים קשים. כאמור עם עזיבתם של הוריו את הקיבוץ, אביו עבד כפועל בניין אצל קבלנים שונים שהיו במקום. בנוסף האבא עבד בימי שישי ושבת בבית קפה שהיה ברחוב נורדאו.

חיים שפרן, עו"ד

ביוגרפיה

חיים שפרן הוא בעליו של משרד עורכי דין בתל אביב. חיים שפרן הוא בנם של יוסף מאיר שפרן ז"ל, פרלה ליבוביץ ז"ל. האב יליד פולין (לובלין) והאמא ילידת טורקיה (איסטנבול). האבא היה חבר בית"ר בוורשה (אליה עברה המשפחה בהיותו בן 10 שנים מלובלין) גמלה בליבו ההחלטה בגיל 21 לעלות לפלשתינה יחד עם חברי בית"ר וביניהם מנחם בגין ז"ל שהיה ראש בית"ר בפולין. מבית עשיר (אביו יצחק ז"ל היה סוחר עצים שזה היה המקצוע של העשירים) והגיע לפלשתינה ללא רכוש. בחולות החמים של תל אביב היה עובד בחברת טלפונים ומקים עמודי טלפון. לאחר מכן בשנות הארבעים של המאה הקודמת פתח מסעדה "אל רזון" ברחוב אלנבי פינת סמטת בית השואבה בת"א. לאחר קום המדינה היה שוטר בכניסה של בית בן גוריון בתל אביב ובגיל 43 סיים לימודי משפטים. האבא שירת בצה"ל כחודשיים ימים בשל שירותו במשטרה.

האמא למדה באיסטנבול בבי"ס של בנות, בת יחידה להורים. בהיותה בת 18 הכיר הוריו בעת ביקור קצר ומיוחד מפלשתינה לקושטא (שמה הקודם של איסטנבול), אביו חזר לפלשתינה והבטיח לאימו כי היא זו שהוא רוצה (אימו היתה בחורה יפה, רקדנית ופסנתרנית שידעה 9 שפות על בורין) ושתעשה עליה לפלשתינה. אימו וסבתו נסעו ביולי 1942 ברכבת מקושטא לפלשתינה דרך החוף הדרומי של טורקיה ולאורך חופי סוריה ולבנון במשך 3 ימים כאשר גונבה לאזני אימו וסבתו כי רומל מגיע לאל עלמיין ובכוונתו ליהכנס לפלשתינה ומדוע הן ברכבת לארץ שעלולה להכבש ע"י הגרמנים? סבתו ניחמה את אימו, תוך נסיעה ברכבת כי אין מה לחשוש שהרי הבריטים ינצחו. וכך היה. הן נחתו בחיפה ואביו הביא אותן לת"א. מיד בהגיען נשא אביו את אימו לאשה והשתקעו בתל אביב. אימו עזרה לאביו במסעדה בה ארחו חיילים בריטיים אוסטרליים ונוי-זילנדים. הם אלה שסידרו לאבא אשרת כניסה לפלשתינה אך כשצלצל אביו לאמו בוורשה וביקש שיגיעו היא, אחים ושאר המשפחה בהיותו

אוחז באשרה, השיבה אמו (סבתו): "יוזק, אל תדאג מהאיומים של היטלר. הוא לא יגיע לפולין" ומיד ולכן זה מוקדם להגיע לפלשתינ. רק ב-1945 נודע לאביו כי כל משפחתו נרצחה בטרבלינקה.

הוריו היו חברים בארגונים כגון: ויצו, בני ברית, בנים חופשיים ועוד אחרים והיו מאמצים עולים חדשים, נערים יתומים וחסרי בית. אביו היה מארח עולים וחסרי בית במסעדתו והיה נותן להם ארוחות חינם. אימו היתה יד ימינו של אביו והיתה משתתפת בעצמה בחלוקת מזון ובגדים לעולים ולחסרי בית במיוחד שורדי שואה.

ביוגרפיה

מישי שרייבר הוא בנם של מרדכי שרייבר וטובה פרוזנסקי. האבא מברלין, גרמניה, האמא מביטאן רוסיה הלבנה.

האבא בן למשפחה דתית חרדית מורנית ששיחק כדורגל בקבוצת הגיהור ברלין ואף היה מתאגרף. עלה לארץ. היה חבר קיבוץ רמת רחל, ועבד במפעלי ים המלח תחת ניהולו של נובמיסקי.

האמא הגיע בעליה לא לגלית, ולאחר הירידה מהאוניה נשלחה לקבוץ, ושם נפגשה בחלוץ ששמר כשומר לילה. האם ירשה בלילה, לאחר שהגיעה לקיבוץ בחדר האוכל, ושם פגש בה אבא. זאת הייתה הפגישה שהובילה לנישואין. האבא עלה לארץ בשנת 1935 והאמא כמה חודשים אחריו בשנת 1935. בשנת 1948 האמא עוזבת את הקיבוץ, האבא נצור בים המלח. עם שובו הוא מצטרף אליה בשכונת מחניים בירושלים. המשפחה מפונה משכונת מחניים, כשהאבא לוחם והאמא עם הילדים מפונה לשכונת גאולה ויושבת עם מישי, חולה באדמת, ועם אחותו.

איש לא היה מוכן לקחת אותנו בגלל מחלת האדמת בה חלה מישי. לאחר מספר שעות של ישיבה על המדרכה ברחוב בשכונת גאולה, מגיע פלמחניק ושואל מה מעשיה של האמא ולוקח את המשפחה לבית ספר בשכונת קטמון.

למחרת האמא יוצאת לחפש מקום לגור, ומקבלת חדר בדירת שלושה חדרים, בה בכל חדר משוכנת משפחה. האבא חוזר מים המלח, ומתחיל לעבוד בתנובה. לאחר כשנתיים שתי המשפחות שגרו בדירה עזבו. ומשפחת שרייבר נותרה בדירת שלושה חדרים ברח' הגדוד העברי שם גדלו ילדי המשפחה.

כיום מישי שרייבר הוא מנהל ויועץ ארגוני.

מקבלי אות החלוצים לשנת 2022

אביבי מיכל

ביוגרפיה

ילידת 1951 תל אביב, מורה לאנגלית.

בת ללאה קולבי (לבית שפיגלר), ילידת העיר ברוד ביוגוסלביה עלתה לארץ בשנת 1941, ממקימי המושבים "תל דן" ו"רמת הדר" בשרון. האם עבדה כגנת בשיטת מונטסורי וכמורה מיתולוגית לאנגלית, מתנדבת בצה"ל וביע"ל, בבתי חולים בירושלים.

בת לד"ר שאול (פאולו) קולבי, יליד העיר טריאסטה באיטליה. עו"ד ומרצה למשפטים. פעיל ציוני ופעיל בקרן הקיימת בעיר רומא. עלה לארץ בשנת 1939 על האונייה "ירושלים". ממייסדי המושבים "תל דן" ו"רמת הדר". היה פעיל ברפת, לול, חקלאות, סלילת כבישים ונוטרות. עם קום המדינה כיהן כמייסד ומנהל המחלקה לעדות הנוצריות במשרד הדתות ובהמשך יועץ לענייני הנוצרים בממשלת ישראל. כתב ספרים בנושא הנצרות והמקומות הקדושים לנוצרים בישראל. בעל עיטור כבוד מטעם הרפובליקה האיטלקית ועיטור מטעם הוותיקן (COMMENDATORE).

סבה מצד האם, ד"ר אוסקר שפיגלר, היה עו"ד במקצועו וכיהן כיו"ר הקהילה היהודית בזגרב שביוגוסלביה. סבתה, חגית הלפרידה אל-רואי, כיהנה כיו"ר הנהלת ויצ"ו ביוגוסלביה.

משפחתה נצר למגורשי ספרד. משפחת לאמפר ונטי, איסטנבול (1580). נצר לד"ר יצחק לאמפרוטני, רופא תיאולוג (איסטנבול - פארה) (1679). הרב הראשי הספרדי של העיר פארה (איטליה) חזן וראש ישיבה. מחבר "פחד יצחק" אנציקלופדיה מונומנטלית בסדר אלפביתי למושגים ומונחים בספרות התלמוד, המדרש והספרות הרבנית.

מיכל עובדת כמורה לאנגלית למעלה מחמישים שנה. בעבר היתה מורה לבלט קלאסי בשיטת האקדמיה המלכותית של לונדון (RAD). עד היום מתנדבת כמורה לאנגלית בתיכון בוואר בירושלים. במסגרת התנדבויותיה, התנדבה גם בפרויקט "עושים זיכרון" לניצולי השואה, בארגון "יד שרה" בירושלים.

אברמוביץ עפרה

ביוגרפיה

נולדה בארץ להורים ילידי פרעפרה. מייסדת ליגת האמהות "מאמאנט", ארגון הנשי ספורטיבי חברתי קהילתי הגדול ביותר. במאמאנט יש אלפי שחקניות משתתפות בארץ ובעולם. עפרה מקדישה את חייה לקידום פילוסופיית החיים של מאמאנט, שבה אמהות העוסקות בספורט ומנהלות אורח חיים בריא ופעיל. ככאלה, אמהות אלה הופכות לדוגמה אישית ולמודל לחיקוי לילדיהן ולמשפחתן. אימהות שהשתתפו במאמאנט בונות קהילה חזקה שהופכת לפלטפורמה להדגשת "גאוות יחידה" בית הספרית, כושר גופני, תחרויות מקצועיות ובמקביל בניית הקהילה וסיוע הדדי. בחודש מאי 2017 ארגון ליגת הנשים העניק לעופרה את הפרס היוקרתי "אשת העשור במנהיגות קהילתית". טקס הענקת הפרסים התקיים בפורום הכלכלי לנשים (WEF), שהתקיים בניו דלהי, הודו.

באוקטובר 2017 הוענק פרס ע"י התנועה האירופית למשחק הוגן לעופרה אברמוביץ' על רוח משחק הוגנת בליגת המאמאנט לחיזוק העידוד חיובי והכרטיס הירוק. ביוני 2019 הפדרציה האירופאית של ארגוני הספורט העניקה לעמותת מאמאנט את המקום הראשון בפעילות למען רבגוניות בספורט DIVERSITY על שילוב של פעילות ספורטיבית עם אחריות בריאותית והעברת מסרים דרך המגרש הספורטיבי על פרויקט "גם אני מודעת", טורניר המתקיים מדי שנה ומעודד אימהות ונשים להיבדק לגילוי מוקדם של סרטן השד.

"מאמאנט" הינה ליגת הנשים הגדולה ביותר בישראל. והענף השלישי בגודלו בארץ. והקימה עד היום בפריסה ארצית מעל 60 ליגות כ-900 קבוצות וכ-8,000 אמהות בארץ ובעוד 15 מדינות בעולם. קהילת מאמאנט פועלת בכל נימי החברה הישראלית, בכל המגזרים, ובכל שכבות החברה ובונה קהילה סובלנית, המקבלת את האחרות, מעודדת את כל מי שמצטרפת אליה, ומעבירה, באמצעות הספורט, אחריות בריאותית וחברתית. ערכי מאמאנט שוויוניים ליצירת הגינות, סובלנות, מיגור אלימות, קבלת האחרות (מגזרים שונים, נשים ונערות בסיכון, צרכים מיוחדים, הגיל השלישי ועוד)

חברות "מאמאנט" בונות קהילה יישובית, ארצית ועולמית חזקה, תומכת ועם סולידריות וערבות הדדית תוך בניית שדרה מנהיגותית נשית מעצימה. עפרה מקדישה את רוב זמנה לקידום יוזמות ספורט ובניית קהילה ברחבי העולם. עופרה סיימה את שירותה הצבאי כקצינת חינוך וידיעת הארץ (סגן), בעלת תואר ראשון בפסיכולוגיה מקווינס קולג' ניו יורק, מתגוררת עם בעלה ושתי בנותיה בכפר סבא, שם היא משמשת גם כיו"ר מועדון הכדורעף לנשים הפועל כפר סבא, שהינו אחד המועדונים הגדולים והמובילים במדינה.

איצקוביץ אפרים

ביוגרפיה

אפרים איצקוביץ מנהל ויועץ כלכלי עסקי. בן אדלה ונחמן איצקוביץ ילידי רומניה, חניכי תנועת הנוער בית"ר, עלו לישראל בשנת 1947. האנייה "עצמאות" נתפסה על ידי הבריטים והמעפילים על סיפונה נשלחו למחנות המעצר בקפריסין. אפרים נולד במחנה המעצר ביוני 1948. הוא עלה עם האם לארץ בדצמבר 1948 ואביו לא הורשה לעלות עד פברואר 1949. לאחר מספר חודשי שהייה בבית עולים ברעננה עם הגעתו של אביו לארץ, המשפחה נשלחה להתיישב בבית מגורים ברמלה יחד עם משפחת עולים נוספת. אפרים גדל והתחנך ברמלה עד לגיוסו לצבא. לאחר שירות של שש שנים בחיל האוויר השתחרר בדרגת רס"ן והתחיל לעבוד במגדל הפיקוח בנתב"ג מטעם מנהל תעופה אזרחית. השלים תואר כלכלה ומנהל עסקים וכיהן כמנכ"ל בחברות ממשלתיות וציבוריות וכחבר דירקטוריון בחברות ציבוריות.

אזולאי הספרי חנה

ביוגרפיה

חנה אזולאי הספרי היא שחקנית, מחזאית, תסריטאית ובמאית קולנוע. היא בתם של תמו ושלמה אזולאי אשר עלו ממרוקו, קזבלנקה.

היא זוכת פרס אופיר לשחקנית הראשית הטובה ביותר ופרס תור הזהב 2018. אביה התדפק על דלתות משרד העלייה בקזבלנקה וביקש להעלות את משפחתו לישראל, כבר בשנת 1948 אך נענה בשלילה בשל עיוורונו. בשנת 1957, לאחר ששלטונות מרוקו לא אפשרו ליהודים לעלות יותר לישראל, משפחת אביה ואימה, נותרה ללא משפחות יהודיות נוספות ברחוב. אביה שהיה ציוני מבטן ומלידה, לא השלים עם זה. הוא החליט לעבור עם משפחתו לטאנג'יר אשר במרוקו הספרדית. שם חי עם אשתו וילדיו, תחת חסות הקהילה היהודית, במשך שנתיים. בשנת 1959 הוברחה כל המשפחה לספרד בעזרת המוסד, ומשם עלתה לישראל, שם גרה במעברת חצרים כשנה. ביוני 1960 חנה אזולאי נולדה והייתה לצברית היחידה לבית תמו ושלמה אזולאי.

אימה עבדה בעבודת הדחק כשנה ואח"כ עבדה כעוזרת בית, עד שכל המשפחה עברה לדירה בת שני חדרים בשיכון ד' בבאר שבע. אביה, למרות עיוורונו, עבד חצרן בבית חולים סורוקה מיום הקמתו במשך יותר מארבעים שנה, עד יציאתו לפנסיה.

איבגי אמיר

ביוגרפיה

נולד באילת ב-23 בינואר 1975 וגדל בה להורים מכלוף וליילאן אבגי ז"ל. עיתונאי, שדרן רדיו וטלוויזיה, ראש מחלקת החדשות של גלי צה"ל.

הוריו עלו לארץ בשנת 1962 ממרוקו היישר לשיכוני העולים בשכונה א' באילת. מכלוף עבד ככורה נחושת במכרות תמונע על לסגירת המכרות, ואח"כ כאזרח צה"ל בבסיס חימוש בדרום. לילאן עבדה כעקרת בית שגידלה 8 ילדים כאשר אמיר הוא בן הזקונים.

בצעירותו שימש ככתב נוער בעיתונות המקומית בעירו, וכן בשבועון הנוער "ראש 1" ובתוכנית רדיו לנוער בגלי צה"ל. הוא מגיש מהדורת החדשות המרכזית של ערוץ 20, שידר ברדיו דרום וברדיו קול הים האדום.

בעשור השני של המאה ה-21 הגיש חדשות ומשדרי אקטואליה בחטיבת החדשות של ערוץ 1, מהדורת "מבט", ו"חדשות השבת".

כיום מגיש יומן הצהריים בגלי צה"ל. לשעבר ראש מחלקת החדשות בגל"צ, מהדורת היום הזה" בערוץ 20, מגיש ועורך של מהדורת החדשות האזוריות בכבלים. בעשייתו העיתונאית בולט בקולו הייחודי בנושאי פריפריה, מסורת ישראל ופערים חברתיים. נשוי ואב לשניים.

אנג'ל יוסף אבי יאיר ג'וּחָה

ביוגרפיה

נולד בשנת 1946 לשרגא אנג'ל ולמלכה ויני נברו אנג'ל (מהקהילה הפורטוגזית בהולנד) ביקנעם. כיהן כיועץ נשיא המדינה ה-9 שמעון פרס וכיו"ר קיבוץ רמת רחל.

הוריו עלו לארץ מיד לאחר סיום מלחמת העולם השנייה בה אביו ניצל מצעדת מוות. אמו פעלה במחתרת ההולנדית עד סיום המלחמה. נולד חודשיים לאחר עלייתם ארצה.

גדל במשק חקלאי ביקנעם המושבה. למד חקלאות בכפר גלים ובהמשך התגייס לנח"ל במטרה להגיע לקיבוץ רמת רחל ולחזק את הקיבוץ שהיה במצב קשה ביותר. למד מלונאות.

חבר בקיבוץ מעל ל-50 שנה. כיהן כמנהל מלון רמת רחל, כיועץ לפיתוח תיירות כפרית לשר התיירות עוזי ברעם, מנהל אגף התיירות של החברה להגנת הטבע וניהל משרד לייעוץ בתחום התיירות. הניח את אבני היסוד לפיתוח התיירות בפריפריה. בשנים 1978-1981 יצא לשליחות תנועתית באמסטרדם.

התגייס כפרוייקטור למשרד לפיתוח הנגב והגליל לבקשתו של שמעון פרס. עם היבחרו של פרס לנשיאות המדינה התמנה כיועץ הנשיא לחברה הישראלית.

עם סיום כהונת הנשיא נבחר לשמש יו"ר קיבוץ רמת רחל. כיום פנסיונר המעורב בפעילות עמותות למען ספורט נכים והכשרת צעירים אתיופים להיי טק.

מנהל את המיזם שישה מיליון אחים וחובב צילום ומתעד את חייו וחיי הסובבים אותו במשך שנים. נשוי ליונית ואב לחמישה ילדים. בנו האמצעי יאיר נהרג בתאונת צלילה בעת שירותו בשייטת.

בן דהן אלי, רב

ביוגרפיה

נולד בשנת 1956 בקזבלנקה, להורים שלמה ורוזין. מכהן כיו"ר המועצה הדתית בירושלים. כאשר היה בן שנתיים וחצי, בשנת 1958, עלה לארץ עם משפחתו. אביו ז"ל היה פעיל עלייה וסייע בעלייה הבלתי לגלית לארץ. גדל בבאר שבע. היה פעיל בתנועת בני עקיבא. למד בישיבה התיכונית "נתיב מאיר" בירושלים ואח"כ בישיבת מרכז הרב. היה ראש הלשכה של הראשון לציון, הרב מרדכי אליהו זצ"ל. היה בין 11 המשפחות שהקימו את היישוב "חיספון" ברמת הגולן. במשך 6 שנים כיהן כיו"ר המזכירות של היישוב. הרב בן דהן היה שותף בהקמת הישיבה התיכונית ביישוב. לאחר מכן כיהן כמנהל בתי הדין הרבניים. בפעילותו הפוליטית כיהן כשר הדתות בפועל וסגן שר הבטחון - 7 שנים. הוסמך לרבנות בידי הרבנים שלום משאש, אברהם אלקנה כהנא שפירא ומרדכי אליהו. בעל תעודת הוראה, תואר ראשון במנהל עסקים ותואר שני במדיניות ציבורית מהאוניברסיטה העברית. מתנדב בזק"א. חי בירושלים ואב לתשעה.

בן דוד יפה

ביוגרפיה

מזכ"ל הסתדרות המורים. נולדה ב-1965 במושב נועם שבחבל לכיש ושם גם גדלה. הוריה, רחל ודוד יפרח עלו שניהם ממרוקו והיו בין מייסדי המושב. בן דוד היא השישית מבין שבעת ילדיהם. בן דוד עבדה כמורה לחינוך גופני בירוחם משנת 1993, ולאחר מכן בקריית גת. כיהנה כמייסדת ארגון כוח אדם, כמנהלת אגף הספורט בעיריית ירוחם וכיו"ר סניף הסתדרות המורים בירוחם. החל משנת 2005 כיהנה במגוון תפקידים בהסתדרות המורים ביניהם כסגנית מזכ"ל הארגון. מכהנת כ-6 שנים כמזכ"לית הארגון. בשנת 2008 התמודדה על ראשות עיריית קריית גת, אך לא נבחרה. בן דוד ייצגה את המורות והגננות כנגד עתירה לבג"ץ שהגישה חברת הכנסת איילת נחמיאס-ורבין, אשר קראה לשינוי לוח החופשות בבתי הספר היסודיים, וכן בוועדת המשנה לקיצור החופש הגדול בראשות חבר ועדת החינוך, חבר הכנסת עודד פורר. מובילה בשנים אלה את המאבק של המורים והגננות שהיא מייצגת, בין אם זה לעניין שעות העבודה של המורים בחופש הגדול, ובין אם זה במאבקה להעלאת השכר למורות ולגננות, שמתקיים בימים אלה.

בשנת 2020 נבחרה לאחת מ-10 הנשים המשפיעות בישראל של ירחון פורבס, ונכללה ברשימת 100 המשפיעים של עיתון כלכליסט. בשנת 2021 נבחרה לאחת מ-50 הנשים המשפיעות של עיתון גלובס. גרה כיום בירוחם, אם לארבעה ילדים וסבתא לארבעה נכדים.

רחל שלי

ביוגרפיה

רחל שלי היא בתם של ליאונה ומסעוד ז"ל.

ליאונה בן הרוש היתה בתם של יעקב ולאה שניאור. עקרת בית פעילה בקהילה ובחברה הקרובה. עלתה לישראל יחד עם בעלה, בחיר לבה, בשנת 1955. לאחר חודשים רבים על האוניה הגיעו לנמל חיפה והועברו לטבריה. בשלב זה החל תהליך קשה של כור היתוך בו המשפחה מספרת על איבוד העבר לחלוטין (שפות). למרות שהיתה עקרת בית, השתלבה מבחינה חברתית בצורה מהירה. טיפלה בילדים ודאגה לגידולם והצליחה בזאת למרות הקשיים הכלכליים. פעלה בחוגים החברתיים בשכונה הקרובה תוך מתן עזרה, ייעוץ וסיוע לשכנות ולילדיהם.

אביה של רחל שלי, בן הרוש מסעוד ז"ל, בן ליחיא ופריחה בן הרוש. עלה עם משפחתו מאלג'יר לאחר שהות קצרה במרסי שבצרפת בשנת 1955. תחילה הגיעו למעברה בצפון ולאחר מכן הגיע לטבריה עם משפחתו. מאחר שהשאיר מפעל נעליים קטן ומוצלח באלג'יר, התכתב במשך שנים עם שגרירות צרפת על מנת לקבל פיצוי. לשם קיום משפחתו בכבוד, מסעוד נרתם לכל עבודה שהוקצתה לו חקלאות, דואר וכיוצ"ב. החל את עבודתו בסולל בונה והגיע לדרגה גבוהה מאוד (א.א.). היה עובד חרוץ ומצטיין ועשה חיל בכל מקום אליו הגיע. השקיע בשבעת ילדיו וכולם בעלי מקצועות מבוקשים עם תארים אקדמיים גבוהים. המשפחה עברה תקופות קשות של מחסור שהעיבו על המציאות. היה בעל תכונות של מנהיג, חכם, ידען ומכובד. איש עבודת כפיים שתמיד נרתם לעבודות נגרות, ריצוף, צביעה וטכנאות מכשירים.

בן רון משה יעל, ח"כ

ביוגרפיה

בתם של ציפ ויאיר רון. נולדה בשנת 1978 בקיבוץ געתון שבגליל המערבי. חברת כנסת ויו"ר הועדה לפניות הציבור, ומוזכ"לית מפלגת כחול לבן. ילידת הארץ, בת לילידי הארץ נכדה לשורדי שואה שעלו ארצה לאחר השואה.

אמה ציפ, נולדה בקיבוץ שומרת, לעליסקה, עליזה לבית שיינפלד, וקובי, יעקב, מור (מורגנבסר) ז"ל, שורדי השואה שעלו ארצה ונמנו עם מייסדי קיבוץ שמרת.

אביה יאיר, נולד בקיבוץ געתון, לקיצי, שרה לבית הרמן ויקשי, יעקב, רון (רייס) ז"ל שורדי שואה, שנמנו עם מייסדי קיבוץ געתון בשנת 1948.

נשואה לדורון בן משה, בן קיבוץ נווה אור שבעמק המעינות (עמק בית שאן). חברי קיבוץ געתון ב-17 שנים האחרונות.

בוגרת תואר ראשון ושני במדע המדינה באוניברסיטת תל אביב.

למדה באוניברסיטת הרווארד במסגרת תוכנית המנהיגות הבכירה של קרן וקסנר. בעברה הייתה דירקטורית בארבע חברות.

ניהלה תוכניות תעסוקה בג'וינט ישראל וכן עבדה בשב"כ.

בפברואר 2015 מונתה לניהול שותפות אזורית באשכול רשויות גליל מערבי. במסגרת תפקידה ניהלה תקציב שנתי של כ-80 מיליון ש"ח, שהתחלק בין 13 ערים ורשויות מקומיות. בתפקיד זה כיהנה 6 שנים.

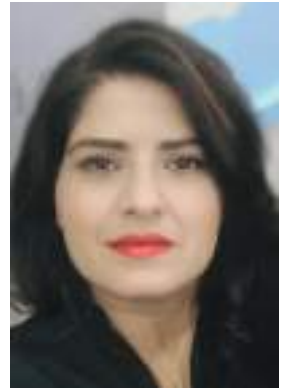
החל משנת 2020 משמשת כמנכ"לית מפלגת כחול לבן. כיום מפלגת המחנה הממלכתי.

מכהנת כחברת כנסת מטעם מפלגת כחול לבן בכנסת ה-23 ובכנסת ה-24.

בכנסת זו מכהנת כיו"ר הוועדה לפניות הציבור וכחברה בוועדת הכספים.

גבאי גל

ביוגרפיה

בתם של משה גבאי ופיה גבאי. הוריה עלו לארץ ממרוקו בשנות ה-50. עיתונאית, במאית, מגישה ברדיו ובטלוויזיה וממייסדי מיזם 929.

החלה את עבודתה העיתונאית במקומון בבאר שבע שם התמקדה בחשיפת שחיתויות במערכת המוניציפלית, חשיפות שהביאו לחקירה של היחידה לחקירות הונאה ולבסוף לכתב אישום. על כך זכתה בפרס אומץ. בהמשך גויסה לגלי צהל ככתבת בדרום והביאה לשידור את קולה של הפריפריה, היהודית והערבית. בין היתר חשפה את המאבק המתנהל בין זרועות הבטחון הישראלי לארגוני הטרור הפלשתיני על תודעת צעירי העדה הבדואית וגיוסם לשרותיהם. גבאי הביאה את קולם של אותם צעירים הנקרעים בין נאמנויות, והשמיעה עדויות יוצאות דופן בתוכניות המרכזיות בתחנה הצבאית. הדבר הוביל להתכנסות הגורמים המדינתיים המטפלים בניסיון לתת מענה למה שיהפוך לימים למשבר עמוק בדרום הארץ ובעיקר בנגב.

לערוצי הטלוויזיה הגיעה גבאי עם סרט באורך מלא, "מרים, מלכת הפשע באשקלון" והביאה אל המסך בשעת צפיית שיא את מערכת היחסים האכזרית בין המשטרה לפושעים בעיר. דרך סיפורן של שתי אחיות שניהלו תחנות סמים בעיר, חשפה את עומקן של שאלות מוסריות אנושיות בהן פועלת המשטרה כדי להשיג מידע, לחץ על אימהות בזנות שנאלצו לבחור בין סיכון חייהן למשמורת על ילדיהן, ושימוש בסוכנים פושעים שהורשו לפשוע בתמורה למידע על קרוביהם, משפחה וחברים. סרט זה הוביל את גבאי לחדשות ערוץ 22 ככתבת בדרום, כתבת פלילים ומשפט ומגישה בערוץ המסחרי. בשנים אלה הביאה גבאי גישה שונה בנושאים שהיו תחומים ומוגבלים באופן שנתפסו בדיווחים וחיברה בין חברתי, האנושי, הכלכלי, הפוליטי וההיסטורי.

כך טבעה כפי שמוזכר היום במחקרים את המונח חלוצי המעברות דרך מאבקם של תושבי כפר שלם על בתיהם, את המושג סחר בנשים הביאה לתודעה הישראלית וההתייחסות של המשטרה הפרקליטות והחקיקה. כך האופן שבו חשפה בתוכנית "אולפן שישי", את האופן שבו מייבאים

נשים חלשות ממדינות חלשות, כולאים, קונים ומוכרים ומשעבדים אותן כשפחות מין של הלקוח הישראלי. תיעוד מכירה פומבית של נשים, ראיונות עם קורבנות הסחר ועם הסוחרים עצמם חשפה את הזוועה המתרחשת מתחת לאפן של הרשויות. את הגישה הנהוגה במשטרה ובפרקליטות וכן העדר החקיקה חשפה באמצעות שוטר אמיץ שהעיד ודו"ח סודי של המטה הארצי של המשטרה שבו תוארה התופעה והסיבות לו ואקום היזום שהותירה המדינה בעניין זה.

החשיפה הזו הובילה 11 סיעות בכנסת, קואליציה ואופוזיציה, להגיש הצעה דחופה לסדר היום ובהובלת ח"כ זהבה גלאון נולדה החקיקה והוקמה וועדת החקירה בנושא ששינתה את גישת המדינה מהקצה אל הקצה בנושא. בסיכומה של עבודת וועדת החקירה נכתב "ללא עבודתה של גל גבאי כל זה לא היה קורה".

במשך 15 שנים הובילה גבאי תוכנית אקטואליה יומית אותה חלקה עם העיתונאי בן כספית, עושים סדר" התוכנית ששודרה בשעה חמש וחצי מטעם החינוכית על רצף השידורים של ערוץ 2, קשת ורשת, אפשרה להביא אל שידורי הברודקאסט נושאים ומראיינים שלו חצו את מסננות ה"פריים" המקובלות, בכך ניתנה הזדמנות לדיוני עומק בנושאים כלכליים חברתיים. נתוני הרייטינג של התוכנית עמדו בתחרות כך שהרייטינג לא יכול היה להיות תירוץ להסרת התוכנית מלוח השידורים. במקביל בשנים האלה יצרה גבאי סדרה תיעודית, "ואקום", שעסקה בתחקירי עומק החושפים תופעות חברתיות ואת הכוחות הפועלים או הנעדרים המאפשרים אותן. הסדרה כללה 3 עונות, 10 פרקים בכל עונה. באחד הפרקים שפרה גבאי את פרשת זריקות הדפו פרוורה לדילול ילודה שניתנו לעולות מאתיופיה עוד במחנות המעבר ובהמשך בארץ באופן שצמצם ילודה בקרב יהודי אתיופיה בשיעור של 50%. על פרק זה זכתה גבאי בפרס סוקולוב ובפרס פרימור של הרשות השנייה לתחקיר טלוויזיוני. בהמשך יצרה גבאי סרטים תיעודיים בתוכנית המערכת בערוץ 22, בנושא צמיחי משכנתאות שהוביל לחקירה של המפקח על הבנקים ולשינוי נהלים בעניין גביית ריביות פיגורים, סרט בנושא האנומליה הכלכלית הנוגעת לעצמאים הקטנים והבינוניים הישראלי, סרט שהוביל להקמת איגוד עצמאים חדש ולוחמני. הסרט, החשוד המייד, שעסק בסטראוטיפים בשיטור ושיפוט סייע בהקמת הוועדה למיגור הגזענות במשרד המשפטים, להודאת המפכ"ל וראש הממשלה דאז בנימין נתניהו בקיומה של תופעת שיטור יתר המסלילה גברים מקבוצות אתניות מסוימות לפשיעה. סרט זה נלמד בפקולטות למשפטים וסוציולוגיה באוניברסיטאות שונות. הסרט כלל ניסויים חברתיים מצולמים המוכיחים "שחור על גבי לבן" את התופעה. בעקבות הסרט יזמה גבאי את פרויקט "החנינה" ליוצאי אתיופיה על בסיס משפטי לפיו ניתנה חנינה לבנות גוש קטיף במהלך מבצע ההתנתקות וזאת מתוך הכרה באחריות החברה להובלתם למסלול הרסני זה. גבאי חיברה בין מנכ"לית משרד המשפטים דאז אמי פלמור והיועצת המשפטית של בית הנשיא וכך ניתנת האפשרות ליוצאי אתיופיה למחוק רישום פלילי כתוצאה משיטור יתר. היוזמה נתקלה בקשיים והמאמצים עדיין נמשכים לממש את היוזמה באופן מיטבי.

גבאי שימשה מפקדת קורס העיתונאים בגלי צה"ל, הגישה את יומן הצהריים ואת התוכנית "נפלא פה" עם הרב שי פירון בימי שישי.

כיומית חברתית, בנוסף לעבודתה העיתונאית, גל גבאי, היא ממייסדי מיזם התנ"ך 929 ושימשה ראשת המיזם בשיתוף עם הרב בני לאו.

גמליאלי שבי

ביוגרפיה

בנם של יוסף וצביה גמליאלי, חקלאי, בעל משק במושב עמינדב. משפחתו עלתה לארץ מהעיר דוהוק בצפון עיראק בשנת 1950.

בעברו מזכיר מחוז המושבים מטעם מפלגת העבודה ושנים רבות עבד בהוצאת הספרים "עם עובד". ראש משפחתו הרחבה, הרב בנימין גמליאלי היה חכם באשי פעיל בקהילה. המשפחה התפרנסה מכרמים וממסחר. אביו, יוסף גמליאלי נאסר באשמת סחר בסוכר ופעילות ציונית וחולץ מן הכלא בתמורה לכסף רב. עברו לבגדד על מנת להתפרנס.

בשנים אלה, ימי מלחמת העולם השנייה ובהמשך מלחמת השחרור החמיר מצבם של יהודי עיראק שסבלו סבל רב. בשנים 1949-1951 גורשו יהודי עיראק, בוטלה אזרחותם והוקפא רכושם מה שהוביל לעלייה של שבי גמליאלי יחד עם משפחתו ארצה.

בדרכם לשדה התעופה אמו, צביה, זרקה שלוש אבנים, כשבגר, הסבירה לשבי שכך מחקה שנים רבות של ישיבה בגלות, ואירועים של סבל ורדיפות. "אחת שתיים שלוש" אמרה כשזרקה את האבנים וכך שבי ומשפחתו החלו את חייהם החדשים בישראל.

בישראל, תחילה הגיעו לשער העלייה ומשם עברו למעברה בפרדס חנה ובהמשך לירושלים. משפחתו נדדה בשנים אלה אחר חיפוש מקום לפרנסה - החלו באורוות סוסים בשיח' באדר אותה הכשירו למגורים. משם עברו למושב אבן ספיר ובהמשך לליפתא העליונה בכניסה לירושלים. אביו, יוסף, נטע עצים וגידל גפנים, אך בצער רב פינו אותו ואת משפחתו לשיכון מפונים בתלפיות ובהמשך לדירה ברחוב נביאים. לא היתה יציבות ובקושי פרנסה עד שבשנת 1969 רכשו במאמץ גדול משק חקלאי במושב עמינדב וזהו ביתם עד היום.

לאור המחסור הכלכלי, שבי נאלץ לעזור למשפחתו, כך שכבר מגיל צעיר עבד בעבודות מגוונות על מנת להביא כסף לבית הוריו ולאפשר שאחיו יוכלו ללמוד ולהתקדם. שבי לא זכה ללמוד בבית הספר אך החינוך הבלתי פורמאלי שקיבל זוכה לו בתנועת הנוער בנה אותו. בתנועת הנוער היה פעיל ותרם

רבות. כחבר מזכירות הגרעין והגשים בקיבוץ נתיב הל"ה. בהמשך הדריך נוער בתנועת המחנות העולים ובתנועת הנוער העובד. בהמשך הדריך אף נוער שוליים. כיהן בעברו כחבר וועידת מפלגת העבודה, חבר מרכז, חבר לשכת המפלגה, בנוסף להיותו מזכיר מחוז המושבים. במקביל לעבודתו בהוצאת הספרים "עם עובד" כיהן כחבר וועד וחבר מועצת המנהלים בהוצאה. כיהן במושב עמינדב כחבר הנהלה וכיו"ר ההנהלה במשך שנים רבות בנוסף לכהונתו כחבר מליאת המועצה האזורית מטה יהודה. כמו כן שימש כחבר הוועד הפועל של ההסתדרות הציונית העולמית. שבי גמליאלי הוא ממקימי ארגון יוצאי כורדיסטאן בישראל וחבר הנהלה לשעבר. שירת בצנחנים והשתתף במלחמת ששת הימים, מלחמת יום כיפורים, במבצע ליטני בלבנון ובפעילויות אחרות בצבא. לאחרונה תעד את חייו בספרו "לא עוצר בעלייה". שבי מעיד על עצמו כי חינוך את אחיו וילדיו לאהבת הארץ הם שירתו בצבא בגאון ורובם המשיכו ללימודים אקדמיים והשתלבו בצורה הטובה. שבי התברך במשפחה יפה עם ילדים ונכדים. שבי מאושר במשפחתו ואוהב את ארצו.

דבורי (מנצ'ר) אברהם

ביוגרפיה

כיום פנסיונר.

בעבר עסק מלבד בניהול מוסך, בפעילות ציבורית במגוון רחב של תחומים, ביניהם: ריכוז סניף הנוער העובד בירושלים, מנהל בית ספר א-יב, מזכיר קיבוץ בארי 3 קדנציות, רכז הועדה הרעיונית פוליטית בתק"ם, מרכז ויזום פעילות התנדבותית של הקיבוצים בעיירות פיתוח. לימים הפרויקט אומץ על ידי ההסתדרות במחלקה לשילוב אזורי. בגין פעילות זו הדליק משואה בשם המתנדבים בעם. כיהן כיועץ השר שמעון שטרית להתיישבות ופיתוח הנגב, בתקופה זו הוכנסה לפעילות הרשות לפיתוח הנגב.

שימש כפרויקטור במפנה 97, והיה אחראי לשיקום ופיתוח ישובי חבל עדולם והמועצה האזורית מרחבים. כמו כן היה פרויקטור לשיקום מושב שורש לאחר השריפה בהרי ירושלים, וכיהן כראש המועצה האזורית אשכול.

אברהם דבורי הוא בנם של יצחק וחביבה ז"ל. נולד בעיר עמארה שבעיראק. עלה לארץ ב-1950 בעליה לגלית לאחר ששני אחיו, פעילי המחתרת החלוצית, עלו בעלייה בלתי לגלית.

נולד ב-1944, הגיעו לארץ למעברת עמישב, אחיו הבכור היה חבר קיבוץ בארי, והוא הצליח לשכנע את הוריו להעביר אותו לקיבוץ ולהשתלב במחזור הראשון של בני הקיבוץ. באותן השנים תנאי החיים בקיבוץ היו קשים מאוד, בעיות קשות של ביטחון שנמשכות ברמות שונות של מתח עד היום. בשנות ה-50 בילו במקלטים את רוב שעות היום והלילה. בין 3 הגרעינים שייסדו את קיבוץ בארי היה הגרעין של יוצאי המחתרת החלוצית בעיראק. קיבוץ בארי נוסד במסגרת עליית 11 הנקודות להתיישבות בנגב. הוא עדיין קיבוץ שיתופי, ונחשב לאחד הקיבוצים החזקים בתק"ם.

נולדו לו 5 בנים, 15 נכדים וכולם חיים יחד איתו בקיבוץ בארי שבעוטף עזה.

דקל אליהו חרות

ביוגרפיה

יליד 1950. בנם של יעקב ופנינה ילידי קוצ'ין. אליהו חרות הינו פעיל חברתי ואיש ציבור אשר פועל ללא לאות לחיזוק הקשר בין מדינת ישראל וממשלת קרלה בהודו, מקדם את העלייה מהודו לישראל, ודוגל בכך שנושא יהדות הודו צריכה להיכלל בתוכניות הלימודים של מערכת הלימוד.

אליהו חרות הוא הצאצא הראשון שנולד לעולים הראשונים שעלו לארץ מקוצ'ין. לפיכך, הוסיפו הוריו לשמו גם את השם חרות המסמל את היציאה מגלות לחרות. אביו יעקב-חי ארגן את הקבוצה הראשונה של יהודי קוצ'ין שעלתה לארץ בדצמבר 1949 ומנתה 17 נפשות. גדל במעברה בכפר חסידים עד שנת 1956 בה עבר עם משפחתו לגור בדירת עמידר בכפר אתא. שירת בגדוד 13 בגולני והשתחרר בדרגת סרן. למד באוניברסיטת בן גוריון כלכלה ולאחר מכן עבד כמזכיר אקדמי במכללת תל חי ותרם תרומה מכרעת לפרויקט התיכונה בתל חי.

מכהן כיום כדירקטור וחבר הנהלה של קופות הגמל בבנק הפועלים. משמש כיועץ כלכלי החל משנת 1991 ועד היום, פעיל בעמותות שונות וחבר בוועד היהודי האמריקאי (AJC). בעברו שימש כחשב וכסמנכ"ל כספים בחברות היי טק בצפון. כיהן כדירקטור בחברות ממשלתיות ופרטיות. במשך שנים רבות היה אליהו חרות פעיל כחבר ההסתדרות הציונית העולמית - במסגרת זו אף שימש בתפקיד יו"ר ועדת ביקורת. כמו כן, אליהו חרות היה פעיל בעצרת הכללית של הסוכנות היהודית במשך 3 קדנציות, חבר וועדות חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית במשך 2 קדנציות ופעל במשך שנים כחבר בוועדות ההתיישבות ובוועדת הנכסים וההתחייבויות.

כיום אליהו חרות עודו משרת בשירות מילואים פעיל בדרגת סגן אלוף בחמ"ל פיקוד הצפון. אליהו חרות יזם והקים שני גרעיני התיישבות בישראל - האחת בראש פינה בשם "הרחבה ג' - יוגבי ראש פנה" הכוללת כיום 40 משפחות, השניה - גרעין התיישבות ליישוב "מצפה אבי"ב" שבגוש שגב - המצפה כולל כיום 120 משפחות.

נשוי ליעל דקל ולו ארבעה ילדים ו-13 נכדים.

הוכמן רמי

ביוגרפיה

נולד ב-4 באוגוסט 1955, בהרצליה להורים סימה ופרץ הוכמן, מפולין ששרדו את השואה. הוא איש חינוך ויועץ אסטרטגי. ניהל בעבר מערכות חינוך עירוניות בערים הגדולות בישראל, עסק בפיתוח כוח האדם להוראה בישראל, ומקדם הנחלת מורשת השואה בישראל.

בין תפקידיו כיהן כמנהל אגף החינוך התרבות והספורט בעיריית הרצליה (1996-1990), כסמנכ"ל עיריית חולון ומנהל מינהל החינוך התרבות והספורט (2003-1996), שימש מנהל מינהל החינוך התרבות והספורט בעיריית תל אביב-יפו (2006-2003), וכיהן כמנכ"ל המכללה האקדמית לחינוך "אחוה" (2009-2008).

בתחום מורשת השואה הוכמן היה בין מקימי "לפיד- התנועה להנחלת לקחי השואה", כיהן כמנכ"ל מוזיאון בית לוחמי הגטאות ע"ש יצחק קצנלסון, משמש כחבר מועצת יד ושם וכחבר הוועד המנהל בעמק - המרכז הישראלי לתמיכה נפשית וחברתית בניצולי השואה ובדור השני. משנת 2006 ואילך, משמש הוכמן כיועץ אסטרטגי לגופים במגזר הציבורי, הפרטי ובמגזר השלישי, בתחום פיתוח מנהיגות וניהול שינויים ארגוניים.

השכל שרון, ח"כ

ביוגרפיה

בת לפביאן בן עזרא ילידת מרוקו ואמיר יליד ישראל. יו"ר ועדת החינוך התרבות והספורט ויו"ר סיעת תקווה חדשה.
בעבר כיהנה כסגניות יו"ר הכנסת וכחברת כנסת מטעם הליכוד. נולדה בטורונטו, קנדה ועלתה לארץ בהיותה בת שנה. גרה בכפר סבא. שירתה במשמר הגבול ולאחר מכן חיה מספר שנים באוסטרליה במהלך עבודה בבית חולים לבעלי חיים והתנדבה בארגון להצלת חיות בר.
החלה את כהונתה בכנסת בשנת 2015. חברה בוועדת החוץ והביטחון.
כמו כן היא יושבת-ראש השדולה לקנאביס רפואי, השדולה לרפורמה באונר"א והשדולה להלומי קרב.
השכל עומדת בראש קבוצות הידידות הפרלמנטריות ישראל-טג'קיסטן וישראל-צ'ילה.

טוויטו ישראל

ביוגרפיה

ישראל טוויטו בן מרדכי ועליזה לואיז לבית גואטה. מכהן כיו"ר טויטופלאסט. טוויטו עלה לישראל עם משפחתו מתוניסיה בשנת 1946 כאשר היה בן שנה. האנגלים לא נתנו למשפחתו להכנס והעבירו אותם לקפריסין. בשנת 1948 נכנסו לארץ.

התקופה היתה קשה מאוד. אביו היה חייט וגם בעל דוכן פלאפל. היו קשיי קליטה. משפחתו, והוא ביניהם, דיברו בערבית ולא ידעו עברית, מה שהקשה עוד יותר על הקליטה. אביו התאקלם מאוחר יותר. התקיימו בשנים אלה מדוכן הפלאפל.

משפחתו סבלה בשנים אלה מעוני, קשיי קליטה ומחסור וכבר בגיל 13 נאלץ לסייע ולצאת ולעבוד כשוליית נגר. החל להתמקצע בבניית תעלות מיזוג אויר מעץ ושמו נודע למרחקים. בהמשך צבר מעל ל-100 פטנטים חדשניים לענף המיזוג והבנייה, ביניהם שימוש בחומרי גלם מפלסטיק הנדסי שבאותה העת נחשב לחדשני ביותר ופורץ גבולות. טוויטו הקים את חברת טויטופלאסט יחד עם אשתו שושנה, וכיום החברה כוללת שלושה מפעלים. טויטופלסט הייתה החברה החלוצה בשימוש באבזירי ה-ABS, ועד היום היא היחידה בעולם אשר עושה בהם שימוש בכ-20 מדינות ברחבי העולם בשיטת ה-T.Q.M.S המהפכנית.

טוויטו ממשיך לעשות חיל בכישרונו כממציא, וממשיך לפתח בקדחתנות מוצרים ופטנטים פורצי דרך, כדוגמת השקת אבזיר מציל חיים למניעת שכחת ילדים ברכב בשם "לב הבטיחות", שחולק בחינם בבתי חולים ובחנויות.

נוסף לכך טויטופלסט פועלת למען דו קיום בין ערבים ליהודים. כיום החברה מעסיקה 150 עובדים שמחציתם פלסטינים, הפועלים בהרמוניה משפחתית עם הישראלים. החברה אף מארחת ארגונים, קבוצות וסטודנטים רבים מכל העולם, שלומדים הלכה למעשה איך דואגים לכלכלת שלום.

ידיד רחל, ד"ר

ביוגרפיה

ד"ר רחל ידיד (יו"ר עמותת "אעלה בתמר") נולדה בתל אביב להורים איילה וצדוק דהרי בשנת תש"י (1950). משפחתה עלתה מעיר המחוז רדאע שבתימן לישראל בשנת 1949. בשנת 1960 העתיקה המשפחה את ביתה לראשון לציון ושם גרו עד סוף ימיהם.

בשנת 1970 סיימה רחל את לימודיה הפדגוגיים בסמינר גבעת וושינגטון ונישאה בקיץ 70 לאליה. במהלך נשואיהם נולדו להם שלושה בנים (תמיר, הראל וגלעד) ובת, אילת, וכל אחד מהם הקים לו בית לתפארת.

בגיל 20 החלה את עבודתה החינוכית בבי"ס יסודי, בו שימשה מחנכת וחברת צוות הנהלה, ובמקביל הרחיבה את השכלתה האקדמית. בשנים 1975-1980 קבלה תעודת בוגר (A.B) מהאוניברסיטה העברית בירושלים בהיסטוריה של עם ישראל וגיאוגרפיה. בשנים 1980-1986 שימשה כמחנכת, רכזת שכבה, רכזת מקצוע וחברת צוות הנהלה בחטיבת ביניים ברעננה. בשנים 1987-1989 נשלחה עם בני המשפחה מטעם הסוכנות היהודית לשליחות חינוכית בארצות הברית שם לימדו את מקצועות היהדות, העברית וציונות. כמו כן ניהלו את האירועים התרבותיים בביה"ס וחזקו את הקשרים עם הקהילה והארץ. בשנים 1990-1992 סיימה את לימודי התואר השני (M.A) בהצטיינות (כולל תיזה) בהערכה ומדידה מאוניברסיטת בר אילן. במקביל החלה את עבודת ההוראה במכללות להכשרת מורים כמרצה וכמדריכה פדגוגית, באוניברסיטה הפתוחה, במכללת אשקלון, במורשת יעקב (כולל קורסים בלמידה מרחוק), במכללת אורות ישראל, במכללת תלפיות ועוד. בשנים 1992-1993 סיימה בהצטיינות לימודיה באוניברסיטת בר אילן, כמלווה קבוצות לחו"ל לארצות סקנדינביה.

בשנים 1996-1999 סיימה את לימודי התואר השלישי (Phd) בהצטיינות יתרה ומאז 1992 עד היום משמשת כמרצה, כמדריכה פדגוגית, מתאמת יוזמות חינוכיות ושיתופי פעולה בין הרשויות למסלול הגיל הרך (Professional Development School) במכללה האקדמית בית ברל וראש תחום הגיל הרך במרכז קשת במכללה. לאורך שנות עבודתה השתתפה בכנסים מדעיים כגון: בכנס המדעי

העשירי של האגודה לחקר החינוך, איל"ה, באונ' חיפה, הציגה את הנושא שאילה עצמית של שאלות וקשריהן עם הישגים, שהיה חלק מהמחקר שערכה. בכנס המדעי ה-8 של הוועדה למחקר על תהליך טקסטים בחסות אונ' בן גוריון במעלה החמישה. הציגה מודל להוראה המקדם תהליך של הכוונה עצמית בלמידה קוגניטיבית. בכינוס הארצי השלישי של המורים בבנייני האומה בירושלים, הציגה את הנושא "שאלת שאלות לומדים והקשר שלהן לפיתוח חשיבה מטא קוגניטיבית". כמו כן קיימה ימי עיון רבים למאות עובדי הוראה בנושאי חינוך מגוונים. בוגרת מכללת גומא, בעלת תעודה של מגשרת ומאמנת.

בשנים 2001-2014 שימשה דירקטורית בכפר הירוק, כחברת ועדת ביקורת וועדת הכספים בכפר. בשנים 2001-2014 שימשה דירקטורית במשרד ראש הממשלה, בפרויקט מחשב לכל ילד. בשנת 2014 מונתה כיושבת ראש העמותה "אעלה בתמר".

כלפון יום טוב, ח"כ לשעבר

ביוגרפיה

בנם של יצחק כלפון ולידיה כלפון לבית גז ז"ל. יליד 1986. עלה לארץ בשנת 2004 מצרפת. הוריו היגרו מתוניסיה לצרפת בשנות ה-70.

עלה לארץ בגפו בשנת 2004 בגיל 18. עם הגיעו ארצה התנדב בקיבוץ לביא בצפון, למד בישיבת הסדר בכוכב יעקב (מטה בנימין), והתגייס לצה"ל כחייל בודד, לוחם בגדוד נצח יהודה (חטיבת כפיר). לאחר השירות צבאי למד תואר ראשון במשפטים בבר אילן והוסמך לעריכת דין ב-2011. בנוסף למד תואר שני במדעי המדינה ותקשורת פוליטית באוניברסיטה העברית. במקביל ללימודיו ולעיסוקיו כעו"ד פעל במסגרת מספר ארגונים, שעוזרים לעולים חדשים ומחזקים את הקשר עם יהדות התפוצות. שימש כרכז וממקימי השדולה למען העולים דוברי הצרפתית ב-2013 בכנסת ה-19, והקים ב-2016 את תנועת "עלינו" לשילוב עולים בעשייה הציבורית.

ב-2021 נבחר לכנסת ודרש את הקמת ועדת העלייה והקליטה, שלא הוקמה בשל מחלוקות בין אופוזיציה לקואליציה. בסופו של דבר נבחר לעמוד בראש ועדת המשנה לזכאי חוק השבות וקשר עם התפוצות, אשר הוקמה במקום ועדת העלייה והקליטה ותפקדה בפועל במקומה.

יזם מספר הצעות חוק לקידום העלייה והקליטה, בכלל זה חוק לקיצור תקופת ההמתנה לקבלת זכויות עבור העולים הנכים, אשר עברה בקריאה טרומית, העביר את הארכת חוק 'אוחיון' להכרה בדיפלומות של העולים במקצועות הבריאות ועוד.

כמו כן, העביר בקריאה טרומית חוק לשלילת תקציב ממוסדות המפלים תלמידים על רקע עדתי, וכן חוק להגדלת מספר בתי אב בהתיישבות הקהילתית והכפרית, בין היתר לחיזוק ההתיישבות היהודית בגליל.

לב-רן משה

ביוגרפיה

משה לב-רן הוא מנהל יצוא של חברת טוויטופלאסט. משה לב-רן הוא בנם של יצחק ואסתר למברוז שמוצאם מטורקיה. הוא עלה לארץ בשנת 1939 השתתף בבניית העיר חיפה ובקרבות 1948. משה לב-רן הוא חבר קיבוץ נגבה ופעיל ציבור מוביל בקהילתו. במסגרת תפקידו כמנהל יצוא של מפעל טוויטופלאסט משה לב-רן מקיים פעילות ענפה של אירוח משלחות מחו"ל וביקורים מהארץ, שבאים להתרשם מהפעילות של המפעל, במיוחד העסקת פועלים יהודים וערבים ביחד.

ליאור גד

ביוגרפיה

נולד בירושלים להורים ליזל וארטור. עיתונאי כלכלי בישראל. הוריו נמלטו מגרמניה הנאצית, עלו לארץ והיו ממקימי המדינה. אביו היה ממייסדי מפעל "טבע" לתרופות והחשב של החברה. אמו עבדה כפיזיותרפיסטית בקופת חולים בירושלים. הפרשן הכלכלי של ידיעות אחרונות ו-YNET. מרצה לכלכלה במוסדות להשכלה גבוהה. העורך והמגיש של התכנית הכלכלית הראשונה בטלוויזיה, ממייסדי אגודת ידידות ישראל-גרמניה ויו"ר לשעבר.

מולה שלמה, ח"כ לשעבר

ביוגרפיה

נולד בשנת 1965 באתיופיה להורים זמנה וטרונש מולה. חבר כנסת לשעבר ואיש עסקים בהווה. נולד בכפר יהודי באזור גונדר בצפון אתיופיה. הוריו חיו חיי יהודים הדוקים כולל שמירת מצוות ללא עוררין. עד גיל 13 לא חשב שיש יהודים בצבע לבן. למד בכפר יהודי עד כיתה ט' ואחרי זה היה צריך להסתיר את יהדותו למטרת לימודים בבית ספר ממלכתי.

בגיל 16 כאשר היה תלמיד בכיתה י"א החליט ללכת ברגל עד סודן, בתקווה לעלות ארצה. צעד במשך שבוע מאות קילומטרים במדבר, בג'ונגלים, והתמודד עם חיות טורפות מורדים שודדים. למזלו הרע נתפס על ידי הסודנים, הוכנס למעצר עם מכות קשות ואכזריות. כעבור מספר שבועות, בגלל התערבות המוסד, שוחרר מהמעצר ונלקח למחנה פליטים. משם הוטס ארצה במבצע שנקרא מרבד קסמים, בפברואר 1984, מספר חודשים לפני מבצע שלמה. המסע היה מפרך אך היווה הגשמת חלום ציוני של אלפי שנים.

כשהגיע ארצה היה לבד ונקלט במרכז קליטה של הסוכנות היהודית. משם עבר למסגרת עליית הנוער. חבלי הקליטה וקבלת הפנים בארץ ישראל הייתה קשה במיוחד בשל הדרישה לגיור וספק יהודי שהוטל בבני קהילתו. מולה היה בין הפותחים במאבק נגד הדרישה הזאת. משם התפתח ציבורית וחברתית והיה שותף פעיל למען עליה וקליטה של יהודי אתיופיה.

מולה למד תיכון בארץ בבית ספר ליאו בק בחיפה, ובהמשך למד לימודי עבודה סוציאלית באוניברסיטת בר אילן ולימודי משפטים במכללה אקדמית קריית אונו. שירת בצבא כקצין.

כיהן כמנהל מרכז הקליטה בטבריה, פיקח על מרכזי הקליטה והאולפנים בקיבוצים בצפון הארץ, ובהמשך מונה לממונה על קליטת עולי אתיופיה במשרד הקליטה, ומנהל האגף לעולי אתיופיה במחלקה לעלייה וקליטה בסוכנות היהודית. במשך 17 שנה עבד בסוכנות היהודית והסתדרות הציונית העולמית ובה כיהן כראש מחלקה וחבר הנהלה.

בשנת 2008 נכנס לכנסת והיה חבר בכנסות 18, 19. מולה היה חבר פעיל ופרלמנטר מצטיין וסגן יושב ראש הכנסת. שימש גם כחבר בוועדת הכנסת, בוועדת חוק, חוקה ומשפט, בוועדה לקידום מעמד האשה, בוועדה המיוחדת לפניות הציבור ובוועדת משנה למאבק בסחר בנשים. בנוסף היה ממלא-מקום בוועדת הכספים בכנסת. כיום ממשיך להיות פעיל חברתי ולפרנסתו עובד כאיש עסקים ועוסק ביזמות, ייעוץ עיסקי ומסחר, בדגש עם מדינות אפריקה. כיום גר בראשון לציון, נשוי ואב לארבעה ילדים. בתו הבכורה משרתת בצבא בשרות קבע.

מורד אילנה

ביוגרפיה

נולדה להוריה, פרלה ודוד רווימי בקזבלנקה שבמרוקו. מזכירת נעמ"ת וחברת הנהלה מטעם מפלגת העבודה במועצת העיר קרית מלאכי.

אילנה היא הבת השנייה במשפחה בת 8 ילדים. בהיותה בת 7 בלבד החל מסעה הבלתי לגאלי לארץ ישראל, כשהיא מלווה בשני אחיה, משה ויגאל. בשעת לילה מאוחרת הועלו שלושתם על משאיות נפרדות כשמסביבם ארגזי ירקות ומיני סחורות. כ-10 ילדים נדחסו במרכזה של כל משאית. הובהר להם היטב כי נאסר עליהם להשמיע כל קול במהלך הנסיעה, שמא יסגיר את נוכחותם. המשאיות היו נהוגות כולן בידי ערבים שסיכנו את חייהם תמורת סכום כסף מכובד. המסע היה ארוך. בכל כמה ק"מ נעצרו המשאיות לבדיקה בידי שוטרים חמושים שבדקו בכידונייהם את הארגזים. הילדים החרישו וחשיפתם נמנעה. כאשר גברה הסכנה שיתגלו, עצרו המשאיות לחניה בפרדס נטוש בצדי הדרך. הם הוחבאו במשך שלושה ימים בחדר רחצה של גויות, ניזונים במעט לחם וגבינה צהובה.

כשחודש מסעם, הגיעו לאלג'יר, שם קובצו בבית גדול. במשך תשעה חודשים שהתה עם אחיה ועם 200 ילדים נוספים במחנה באלג'יר, ממתנינים לתורם להמשיך במסלול העלייה. במחנה בלטה בערנותה, בפעילותה החברתית ובידיעותיה את השפה העברית.

עם עלייתה לארץ, שהתה במשך ארבעת החודשים הראשונים במחנה לילדי עליית הנוער הצעירים ליד נתניה. לאחר מכן הועברה למוסד "ביתנו" בסמוך לכפר בתיה, שם שהתה כ-5 שנים.

בשנת 1955 עלו הוריה ואחיה לארץ והתיישבו במעברת קסטינה, קרית מלאכי. כשנה לאחר מכן, לאחר מותו של אביה בפתאומיות, עזבה את קיבוץ סעד ונחלצה לסייע לבני משפחתה ולקהילת העולים במעברת קסטינה.

במעברת קסטינה, כשנחשפה למצוקתן של נשים ברוכות ילדים וילדיהן, העמידה ארגז גדול בחצר בית הוריה ופתחה גן ילדים ששימש בשעות הערב גם כמרכז ללימוד עברית. מכיוון ששלטה היטב בשפה העברית, יחד עם בעלה לעתיד, עזרא מורד, עסקו בהנחלת הלשון לעולים הרבים בשכונת הפחונים.

בין השנים 1964-1961 עבדה כמזכירה בבית"ס "האחים" ובארגון אמהות עובדות.

בין השנים 1978-1964 לימדה לימודי "פקידות" ושימשה כמנהלנית בבית"ס תיכון מקיף כללי. בחודש אוגוסט 1978, התבקשה על ידי מרכז מפלגת העבודה לעזוב את עבודתה בבית הספר ולשמש כמזכירת נעמ"ת. תפקיד בו כיהנה ברציפות במשך 5 קדנציות (20 שנה). כמזכירת נעמ"ת נודעה ביוזמות חדשניות ויוצאות דופן שקידמה והנהיגה בקהילה - לשילובן, הכשרתן והעצמתן של נשים ממגזרים שונים, בקהילה, בבית ובשוק העבודה. בהפעלת שיטות ניהול למעונות יום של נעמ"ת בשיתוף ההורים ("גן בהפעלה עצמית"), החדרת שיטות משחק חדשניות בליווי פדגוגי והפקת ביטאון נעמ"ת.

כיו"ר נעמ"ת עודדה את נשות חב"ד להשתתף בכנסים להעצמת נשים. יזמה קורסי הכשרה בחסות משרד העבודה שהתקיימו בתוך מרכזי נעמ"ת, כדי לעודד את נשות המקום לצאת ללימודים ולשלבן בשוק העבודה. דאגה לבקר במפעלים, לקיים קשר הדוק עם העובדות, כדי לזהות מקרוב מצוקות המתעוררות עם יציאתן לראשונה לעבודה. הקימה סמינר לשילוב אזורי של נשות קרית מלאכי עם נשות הקיבוצים והמושבים בסביבה, על מנת לעודד קשרי פעילות ושיח פתוח.

עסקה בגיוס תרומות ממפעלים באזור למימון פעילות קהילתית, והחלה בקיום מסורת לבחירת "אם השנה". התגייסה לסייע בקליטתם של יהודי אתיופיה. יזמה ערבים בשיתוף העולים. הוציאה קייטנות יום לנשים עולות חדשות וברוכות ילדים, לעידוד הכרת הארץ ולרווחתן.

לאורך כל השנים, החל משנת 1961, הייתה מעורבת בפעילות פוליטית מטעם מפלגת העבודה. לצד תפקידה כמזכירת נעמ"ת, שימשה כחברת הנהלה מטעם מפלגת העבודה במועצת העיר והייתה פעילה בוועדות ובארגונים ציבוריים רבים: ממונה על הרווחה ואיכות הסביבה, יו"ר וועד עובדים, יו"ר ועדת כ"א וכספים במתנ"ס, סגנית יו"ר איגוד ערים נפת אשקלון, חברה בוועדה לשיקום האסיר, יו"ר האגודה למלחמה בסרטן, חברת הוועד למען החייל, ואפטרופוסית לשני נכים, יתומים להורים ניצולי שואה.

מחלוף מרסל, פרופ'

ביוגרפיה

נולדה ב-24 במאי 1963, בקזבלנקה שבמרוקו ועלתה לישראל יחד עם אמה וסבתה עוד באותה שנה.

המשפחה התאקלמה באשדוד, בה גדלה והתחנכה.

מדענית ישראלית, פרופסור להנדסת ביוטכנולוגיה והנדסת מזון, המפתחת בין היתר אמצעים לטיפול במחלת הסרטן ולהנדסת רקמות. דיקנית הפקולטה להנדסת ביוטכנולוגיה ומזון בטכניון.

חברה במספר אירגונים, כגון: באגודה הבינלאומית לחקר הסרטן, חברה באיגוד האירופי והישראלי לריפוי גנים ועוד.

מלכיאוור מיכאל, רב

ביוגרפיה

בנם של ליליאן והרב בנימין מלכיאוור. יליד 1954, קופנהגן דנמרק. נצר לשבעה דורות של רבנים בדנמרק. הרב מיכאל מלכיאוור הינו רב קהילה בירושלים בנוסף להיותו הרב הראשי של נורבגיה ואב בית הדין של הקהילות היהודיות הסקנדינביות.

מלכיאוור נולד בשנת 1954 בקופנהגן, דנמרק. בצעירותו, כראש תנועת "בני עקיבא" בדנמרק בשנות ה-70 המוקדמות, הוביל הרב מלכיאוור כמה מההפגנות במערב אירופה נגד דיכוי היהודים בברית המועצות. מאוחר יותר הוא הפך לחבר בנשיאות הבינלאומית למען יהודי ברית המועצות. הוא למד בישיבת הכותל בירושלים והוסמך לרבנות ע"י הרבנות הראשית לישראל. סמוך להסמכתו, הוא שב לסקנדינביה כרב הראשי של נורבגיה וחידש עם שותפים את חיי הקהילה היהודית שהתרסקה בשואה.

הרב מלכיאוור עלה לארץ בשנת 1986.

כיהן כשר וח"כ לשעבר (ראש תנועת מימד), הרב מלכיאוור הינו מנהיג יהודי בעל שם, הוגה ופעיל, התומך ופועל למען צדק חברתי בישראל, חינוך איכותי לכל, פיוס יהודי-ערבי ושלוש ישראלי-פלשתיני מבוסס על שלום דתי, הגנה על הסביבה, יחסי ישראל-התפוצות וחיזוק החברה האזרחית כזרז לשינוי חברתי.

הרב מלכיאוור היה עשור בכנסת ובממשלה, הוא היה השר הראשון לענייני חברה ותפוצות, סגן שר החוץ, ויו"ר ועדת החינוך וספורט של הכנסת. הרב מלכיאוור הינו מייסד ונשיא רשת מיתרים לחינוך, המשלב בעלי אורחות חיים שונים על הרצף היהודי דתי מסורתי - חילוני, שמקימה בתי ספר משלבים ובתי מדרש - בסה"כ 165 מוסדות חינוך ברחבי הארץ.

מייסד ונשיא מרכז "מוזאיקה" על שני אגפיו. האחד מוביל את העשייה למען מניעת מלחמה דתית וקידום שלום דתי במזרח התיכון, והאחר - המרכז לגישור ופתרון סכסוכים בהסכמה המפעיל מעל ל-70 מרכזים עירוניים כולל בערים המעורבות. בנוסף, ייסד את "הפורום להסכמה אזרחית" ו-"טבע עברי".

מנשה כרמלה

ביוגרפיה

כרמלה מנשה היא בתם של ג'ורג' ולואיז מנשה ז"ל. נולדה למשפחה יוצאת עיראק, נינת אחיו (עבאדי) של המקובל הרב יהודה פתיה.

בן הדוד של אימה הוא משה ברזני.

בנעוריה הייתה חניכה בתנועת הנוער העובד והלומד בקן בורוכוב שבשכונת גבעתיים.

ב-1967 התגייסה לצה"ל ושירתה כפקידה בגדוד 50.

ב-1974, לאחר שירותה הצבאי, החלה לעבוד בקול ישראל כמזכירה. ב-1986, עם סיום קורס כתבים, התמנתה לכתבת בתוכנית "כל צבעי הרשת" וכן בתוכנית "הטור השבועי".

באותה שנה הצטרפה למחלקת החדשות ועברה בין מספר תפקידים. בין היתר שידרה דיווחי תנועה מ"המטוס הקל".

ב-1984 התמנתה לכתבת לענייני פלילים ומשטרה.

החל מ-1988 משמשת ככתבת לענייני צבא של קול ישראל, כיום תאגיד השידור "כאן".

בעבר שימשה כראש תא הכתבים הצבאיים. בקרב אנשי הצבא זכתה לכינוי "האמא של החיילים" בעקבות חשיפות רבות על מחדלים ושערוריות במערכת הביטחון וטיפול בבעיות החיילים באמצעות שידוריה בתחנה.

הדליקה משואה ביום העצמאות ה-66.

מצליח רינה

ביוגרפיה

נולדה ב-20 ביוני 1956, בעיר סוסה שבתוניסיה. בת לאלי ולמרסל. בגיל שנה, בשנת 1957, עלתה לישראל. תחילה משפחתה התיישבה במעברת משק עוז בבאר שבע. גדלה בבאר שבע. כתבת, שדרנית טלוויזיה ורדיו ישראלית, ומגישת "פגוש את העיתונות של חברת החדשות.

למדה בתיכון מקיף א' בעיר.

בשירותה הצבאי הייתה קצינה בנח"ל והשתחררה בדרגת סגן.

לאחר שירותה השלימה תואר ראשון בספרות עברית ותואר שני בתקשורת באוניברסיטה העברית בירושלים. החלה לעבוד ב"קול ישראל" כעורכת, כתבת וקריינית חדשות. הייתה לאישה הראשונה שתפקדה כשדרנית בתוכנית הספורט "שירים ושערים".

בשנת 1993 הצטרפה לחברת החדשות של ערוץ 2, ושימשה לאורך השנים ככתבת שטח, מגישת מבזקים וכתבת בכנסת. נמנתה עם העיתונאים שנכחו בחתימת הסכם אוסלו בווינגטון, בשנת 1993, ובהסכם השלום בין ישראל לירדן, בשנת 1994.

מרום עופר

ביוגרפיה

בנם של ז'ק יצחק סויסה ובטי חדד. מכהן כיו"ר קבוצת אחדות.

אמו נולדה בשנת 1946 ועלתה עם משפחתה מתוניס לישראל בשנת 1955. בדרכם עצרו בצרפת, בה שהו שלושה חודשים, ובהמשך הפליגו באוניה "ארצה" במשך 8 ימים עד שהגיעו לנמל חיפה. משם משפחת אמו הועברה למעברה בבית שאן.

אביו נולד בשנת 1938 ועלה ארצה יחד עם אמו בשנת 1956. לקח עמו טורייה במטרה "ליישב את הארץ".

הסוכנות שלחה את אביו ואת סבתו של מרום לבית שאן, וזאת חרף התנגדותם של אחיו הגדולים של אביו, שרצו שהמשפחה תעבור לחיפה שנמצאת בסמיכות לים אליו היו רגילים ובה חיו. אביו אמר שהיכן שישלחו אותם (הסוכנות), הם ישארו במקום זה ויעזרו בבניית הארץ. הניתוק משאר האחים היה קשה.

לאחר שירותו הצבאי של אביו, הוא למד חינוך והקדיש את חייו לחינוך. היה מורה לנגרות בחינוך מיוחד. זאת מתוך אמונה כי כך ניתן לבנות ולחזק מדינה.

מרציאנו אלברט

ביוגרפיה

בנם של אליהו מרסיאנו ועישה (עליזה) מרסיאנו ז"ל. כיהן כמנהל אגף לתרבות ואמנות בירושלים ומנכ"ל המועצה לקידום תרבות ואמנות בשכונות ובעיירות הפיתוח.

עלה לארץ עם משפחתו מאוג'דה שבמרוקו. אביו היה סוחר פייטן ומוזיקאי מכובד. אביו סייע להבאת עולם לישראל באופן בלתי לגלי. בתחילת הפרעות באוג'דה השלטונות גילו שאביו סייע בעליית היהודים והתכוונו לעצרו. כאשר נודע למשפחה הדבר ברחו באותו הלילה בסתר, הפליגו באוניה "מנרה" והגיעו ארצה. יישבו את משפחתו במחנה אוהלים בפרדס חנה. המשפחה היתה ברוכת ילדים. לא היתה עבודה, רק עבודות דחק פעמיים בשבוע. באותה תקופה היה קשה מאוד לפרנס את המשפחה. לאחר מכן הגיעו לשכונת מוסררה שבירושלים על הגבול. אביו עבד כפקיד בסוכנות היהודית והמשיך לסייע בתחום העלייה ממרוקו לארץ. בירושלים, סבלו מחוסר בטחון ויריות רבות נורו לעברם בשל קרבתם לגבול הירדני. המצב הכלכלי היה קשה מאוד. היתה צפיפות דיור עם משפחה גדולה, מחסור בעבודה מסודרת. אביו עבד רק פעמיים בשבוע.

כנער אלברט היה ספורטאי מצטיין ואלוף ישראל באגרוף. שירת בצבא ביחידה קרבית בחיל שריון. השתתף במלחמת ששת הימים ובמלחמת יום הכיפורים. בד בבד היה עובד בבית דפוס, וניגן ושר בלילות באירועים.

בשנות ה-70 כמה תנועת הפנתרים השחורים ואלברט היה שותף. בשנת 1987 החל לעבוד במשרד החינוך והתרבות והתמנה ע"י שר החינוך, הנשיא החמישי מר יצחק נבון ז"ל, לממונה ארצי ומנכ"ל הועדה הציבורית לקידום תרבות ואמנות בשכונות ובערי הפיתוח. במסגרת תפקיד זה ביצע פרויקטים ארציים ובינלאומיים. הוא יזם את הפרוייקטים: "כוכב נולד - קולות וצלילים, להיות כוכב, ומאסטרו. אמנים ויוצרים רבים צמחו בפעילויות אלה כדוגמת עברי לידר, מאיה בוסקילה, נינט טייב ומיכל ינאי. הגיע ממשפחה מוזיקאלית. אביו היה זמר ברדיו ושימש כמלחין של הזמר ג'ו' עמר ז"ל.

כיום משפטן, מגשר, אומן ויוצר. מנגן על מפוחית וגיטרה ויוצר שירים.

סנדלר יעקב

ביוגרפיה

יליד 1939, בנם של ראובן וציפורה סנדלר שעלו כחלוצים מליטא. כיהן כראש העירייה השביעי של רחובות בשנים 1993-1998.

אביו עלה בשנת 1933 ואמו עלתה בשנת 1935. אביו התיישב בעיר רחובות ואמו התיישבה בקיבוץ גבעת ברנר.

אביו הקים ברחובות נגריה והיה מראשוני הנגרים ברחובות. כראש עיריית רחובות קלט בעיר אלפי עולים מאתיופיה ומברית המועצות לשעבר. במסגרת חברותו בגרעין נח"ל שהה בקיבוצים ניר דוד וסאסא בסוף שנות השישים.

יעקב היה שחקן כדוריד בהפועל רחובות ובנבחרת ישראל.

פרסם אוטוביוגרפיה "מפנקסו של יעקב סנדלר".

סער אלי

ביוגרפיה

נולד להורים מזל ואברהם. ממלא מקום ראש העיר לוד.

אלי נולד וגדל במשפחה בת 9 נפשות בראשות ההורים.

כ-50 שנה חי ונושם פוליטיקה ומגיע ממשפחה פוליטית מובהקת. אלי ואחיו אילן - הצעיר מבין תשעת האחים, מכהנים כיום כסגני ראש עיר בשתי ערים שונות, בלוד ובמודיעין.

אלי נשוי לדינה ולהם חמישה ילדים (עדי, אסף, אבירם, אושרת ועומרי) ו-14 נכדים.

סקופ אריה

ביוגרפיה

נולד לציפורה ויצחק סקופ. משפחה ממוצא אוקראיני. מנכל מיקרוסופט לשעבר, בעבר יו"ר מחשב לכל ילד. יוזם רעיון "הרוח הטובה" לחיבור בין עמותות למתנדבים. מחלוצי ההייטק הישראלי, מנכ"ל HP ישראל. יוזם פיתוח תקן עולמי לכתיבה במחשב מימין לשמאל, בעברית ובערבית. שתי יוזמות עיקריות של אריה שתרמו למדינה: הראשונה בתחום ההתנדבות: בין יוזמי פרוייקט "מחשב לכל ילד" ויו"ר הפרוייקט במשך כ-20 שנה. יוזם רעיון "הרוח הטובה" שהיא כיום עמותה לחיבור בין עמותות למתנדבים. השניה, בתחום ההייטק. מראשוני ההייטק הישראלי, מנכ"ל הסניף הישראלי של HP ומייסד מיקרוסופט ישראל. במסגרת מיקרוסופט יזם את השיטה לשימוש בשפה העברית כשפת מחשב.

בשתי החברות למד שמחלקות הפיתוח בחברות האמריקאיות, אינן מאמינות שישנה הצדקה כלכלית לפתח גירסה של המוצרים שעובדת מימין לשמאל, ולכן מערכות ההפעלה והמוצרים שלהן הציגו עברית כאותיות, שתולות בטקסט אנגלי, בשיטה שנקראה "עברית ויזואלית", אבל הדבר היה "שקוף" לתוכנות, והן לא התייחסו לעברית כשפה עם כיוון, והמחשב לא ידע שהוא מציג עברית. במיקרוסופט היה לו יתרון, החברה היתה צעירה, ישב בשנה הראשונה במטה בסיאטל, והיתה לו גישה לביל גייטס. באותה תקופה התפתח תקן בינלאומי לשפות שנקרא Unicode, ועברית קבלה ייצוג רישמי בתקן. קראו לזה "עברית לוגית".

בשלב זה החליט להעז ולהציע שמייקרוסופט תוסיף לווינדוס קוד, כך שתכיר בעברית כשפה שעובדת מימין לשמאל. כיוון שהשוק הישראלי היה זניח, חבר למנהל אמריקאי שהיה אחראי לארצות ערב, וביחד השתמשו באוכלוסייה של העולם הערבי כהוכחה לפוטנציאל הכלכלי של מערכת הפעלה שתומכת בימין-שמאל. בזכות יוזמה זו יש בעולם הערבי תקן ומוצרי תוכנה בערבית שעובדים מימין לשמאל.

אריה שיכנע את ביל גייטס להקים קבוצת פיתוח לעברית וערבית ובראשה העמידו בחור ממוצא

סורי, שעבד במייקרוסופט. יש להניח שהערבים לא יודעים שקוד שהגיע מירושלים משמש אותם עד היום.

אריה וצוותו יצרו גירסת ימין שמאל ל-windows Mobile ששימשה את הטלפונים החכמים בתחילת שנות האלפיים, ושיטה זו אומצה לאחר מכן גם ע"י גוגל במערכת ההפעלה אנדרואיד. תרומה נוספת של אריה היתה בתחום העברית באינטרנט. בשנים 95-96 כל אתר בישראל יצר עברית בכלים שפיתח, וכל אתר היה שונה מהאחר ביישום העברית, כך שלא ניתן היה לעשות cut & paste מאתר לאתר, וכשהדביקו למשל, כתובת מאתר רשות הדואר ל-word, הטקסט היה יוצא בד"כ הפוך. מיקי איתן, שהיה שר המדע, והיה בידידות עם אריה, בקש ממנו שמייקרוסופט תייצר תקן לעברית ותיישם אותו באינטרנט אקספלורר.

אריה פנה למייקרוסופט, אבל זה לא היה בתוכניות שלהם. אריה ישב עם העוזר הטכני של מיקי איתן, בחור בשם שמיל גינזבורג, והוא שרבט על דף נייר הגדרות לאיך העברית צריכה להיראות באינטרנט. אריה ביקש מאחד מעובדי מייקרוסופט, שיישם את זה ב-Internet Explorer. אריה שלח אותו למרכז הפיתוח בסיאטל כדי שישלב את הקוד שלו ב-IE. ואכן בעקבות פיתוח זה, כל מסמך בעברית שנכתב בוורד, למשל, ניתן לקרוא באינטרנט, וניתן להעביר חומר מאתרים לאפליקציות ולהיפך. בהמשך אריה פנה למכון התקנים וביקש לאמץ את ההגדרות שלנו כתקן, אבל הם סרבו כיוון שהדפדפן הנפוץ ביותר היה אז נטסקייפ שלא תמך בתקן שפותח. אריה פנה לסגן החשב הכללי איציק כהן ממשרד האוצר, שיאמץ את "התקן" לפחות לאתרי הממשלה, אבל הוא דרש כתנאי מוקדם שהתקן ייושם גם על נטסקייפ.

בשנים שלאחר מכן אריה עבר על כל האתרים הפופולריים, ואם הם לא נכתבו בתקן שהוגדר הוא היה פונה לעורכי האתר ודרש מהם לאמץ את "התקן" שהוגדר, כדי שניתן יהיה לעשות מהם cut&paste. מאמצים אלה נשאו פרי ובתחילת שנות האלפיים כמעט שלא נותרו אתרים שלא נכתבו לפי "התקן" שהוגדר. כמובן שגם הדפדפנים בטלפונים החכמים של היום יישמו את התקן הזה. המדובר בסיפור מדהים שמשפיע עד היום על הדרך שבה העברית מיושמת בכל מכשיר, וזה נעשה ע"י אנשים נחושים שלא עבדו בממשלה ולא קיבלו צ'רטר להגדיר את העברית כשפת מחשב. בסה"כ רצו לפשט את מגדל בבל ולאפשר לכל ילד לכתוב בעברית מכתבים ומצגות בפונטים מגוונים, לייצר אתרי אינטרנט בכלים שמצויים בכל בית, ולאפשר לקרוא עברית בכל מקום בעולם.

עטיה עזרא

ביוגרפיה

עזרא עטיה בנם של יצחק ושמחה עטיה, ילידי הארץ. בנוסף לעזרא, להוריו יש עוד שישה בנים ובנות. סביו וסבותיו של עזרא עלו לארץ מחלב, סוריה והשתקעו בשכונת נחלאות בירושלים.

עזרא עטיה שירת בשריון בזמן מלחמת ששת הימים. במלחמת יום כיפור ובמלחמת שלום הגליל גויס למילואים.

עזרא הוא יועץ מס במקצועו. יועץ מס מעל ארבעים שנה.

כיום מכהן כיו"ר חברת אי סי אס חשבונאות וייעוץ מס וכיו"ר האיגוד הארצי למסחר בירושלים.

עקירב אוסנת, פרופ'

ביוגרפיה

בתם של סימונה (בן זקן) עקירב ממרוקו ושל דוד עקירב מעיראק. פרופסור למדע המדינה במכללה האקדמית גליל מערבי, יועצת נשיא המכללה להוגנות מגדרית ויו"ר המכון לחקר הגליל. האב דוד עקירב ז"ל עלה לארץ מעיראק ב-1951. האם סימונה עקירב ז"ל עלתה לארץ ממרוקו ב-1962. שניהם הגיעו לבאר שבע. אוסנת נולדה ב-1967, גדלה בשכונה ג' בבאר שבע. סיימה לימודי תואר שלישי במדע המדינה באוניברסיטה העברית.

הייתה חוקרת אורחת באוניברסיטת סטנפורד. מחקריה עוסקים בפרלמנטים, בקביעת סדר היום של ממשלות, בשיטת בחירות, בשלטון מקומי, במגדר בפוליטיקה, במיעוטים ובפוליטיקה של ישראל. היא סגנית נשיא האגודה הישראלית למדע המדינה, חברה בוועדה של מחקרי פרלמנטים של האגודה הבינלאומית למדע המדינה וחברה בוועד המנהל של האגודה הישראלית לחקיקה. היא פעילה חברתית, כיהנה כחברת מועצה בכפר ורדים שתי קדנציות. מעל עשור, היא מתנדבת בעמותת כ"ן, ארגון מגזר שלישי שמטרתו לקדם נשים במרחב הציבורי. מרצה בהתנדבות על אזרחות פעילה לבני/ות נוער וצעירים. ובמכינות קדם צבאיות. היא כלת פרס אדמונד ספרא למצוינות ותרומה לחברה הישראלית.

ערוסי דרורה, ד"ר

ביוגרפיה

בתם של תומס וויס ואסתר פאלק. עלתה לארץ מארה"ב וממוצא הונגרי. מכהנת כדירקטור, המכון לחוויה היהודית של הפדרציה הספרדית האמריקאית. נשואה לתימני.

במשך הקריירה שלה כמורה וכותבת מערכות לימודים ראתה חוסר גדול בידע ובחומר על עולם היהדות הרחב. בארה"ב קוראים לזה לימוד Ashkenormative. היהדות נחשבת כיהדות אשכנזית והשאר זה מין תוספת אקזוטית. אבל עיקר היהדות יש לו מקורות בספרד, במרוקו, בהודו, בתימן, ועוד. היא ראתה שילדיה, השחומים, קיבלו יחס אחר בגלל צבע עורם, אפילו שהסיפור התימני הוא עתיק מהסיפור האשכנזי. הסטודנטיות(ים) שלה בתיכונים ובישיבה יוניברסיטי הרגישו ניתוק בין העולם ה"יהודי" (אשכנזי) והעולם היהודי הגדול - הפסיפס של העם היהודי.

בישראל מנסים להכניס את התוכן הזה למודעות דרך תוכנות ווועדת ביטון, אבל עדיין יש רגשות ניתוק. במכון בו משמשת כדירקטורית מדברים על הנתק הזה בפודקסט, בחומר שהמכון מעביר לבתי ספר דרך סדנאות למורים וחומרי לימוד אטרקטיביים. כמו כן הדבר נעשה ע"י סדנאות אונליין ודרך שיתופי פעולה עם ארגונים בכל העולם, כולל עם עמותת "אעלה בתמר" וארגון יהודים יוצאי מצרים בישראל. חשוב למכון ולה כדירקטורית להראות שיהדות אינה רק תמונה אחידה עם מעט קישוט אלא היא פסיפס הבנוי מצורות, צבעים, חומר ומקורות שונים. רק אם רואים את כל הפסיפס אפשר להבין מה זה יהדות. ד"ר ערוסי מעבירה את המסר כי אנו רק בהתחלת הדרך וכי יש עוד הרבה להוסיף.

פדיה חביבה, פרופ'

ביוגרפיה

בתם של אליהו עובדיה ושמחה עובדיה-פתיה. חוקרת קבלה וחסידות, תרבות ויהדות.

הוריה עלו לארץ מעירק, אמה בגיל שנה ואביה בגיל 17 ואז נקלט במעברה שער עלייה ומשם לתקופת סבל וחבלי קליטה קשים נוספים.

מכהנת כפרופ' מן המניין במחלקה להיסטוריה של עם ישראל, ראש מרכז אליישר לחקר מורשת יהדות ספרד והמזרח באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. יו"ר ועדת ההיגוי לקידום מדעי הרוח בישראל ויו"ר צוות מורשת ספרד והמזרח של מל"ג-ות"ת. עמיתת מחקר בכירה במכון ון ליר. מייסדת בית מדרש פתיחתא ומכון רשימות.

פדיה היא פעילה חברתית, ועוסקת במספר פרויקטים ותחומים. מאז שנות התשעים פדיה כותבת מאמרים פובליציסטיים ומאמרים העוסקים במזרחיות, ביקורת חברה ואמנות בכתבי עת ובעיתונות היומית. פדיה כתבה מאמרים שונים על אמנות, שמרבותם עסקו באמנות המזרחית, בהם עשתה ניסיון להמשיג ולתת שפה ומקום לאמנות המזרחית בשדה הכללי של האמנות הישראלית ולנסות למקם אותה בשדה הרחב יותר של האמנות היהודית.

בשנת 2003 הקימה פדיה את האנסמבל היונה להחייאת מוזיקה מיסטית וליטורגית מהמזרח. ברפרטואר ניתן משקל חזק לפיוטים בבליים ומסורות קבליות מבית הסבא רבא הרב יהודה פתיה וממסורת בגדד.

פרי ישי

ביוגרפיה

יליד העיר טבריה ומחלוצי ענף התעשייה בעיר. בנם של זכיה ודניאל פרי ז"ל, שעלו לארץ בשנת 1950 מבבל דוברי השפה הארמית. עם הגעתם לארץ, נשלחו למעברה בטבריה, ולאחר כחמש שנים עברו ל התגורר בשיכון ג' בעיר. תוך התמודדות עם תנאי מחסור וצנע, פרנסו ההורים את תשעת ילדיהם בכבוד ובצניעות.

ישי פרי, ילדם השביעי, שנולד ב-1956, פילס את דרכו מגיל צעיר בחריצות, ביצירתיות ובהתמדה. בגיל צעיר הקים בעשר אצבעותיו בית מלאכה, ובהמשך ייסד את "אלפס" - מפעל עתיר טכנולוגיה לייצור מטבחים מוסדיים, ספק מוכר למשרדי ממשלה, בתי מלון, בתי חולים ומוסדות ציבור, בעל מוניטין בארץ ובחו"ל. בתוך כך פעל פרי במפעל להכשרתם המקצועית של עובדים מקומיים ועולים חדשים מהפריפריה.

פרי עם השכלה רחבה ולימודי BA במנהל עסקים וניהול כללי, תורם בהתנדבות מניסיונו והשכלתו לטובת פעילות ציבורית וקהילתית, בין היתר ברשות לפיתוח הגליל, ובמכון התקנים עוד מילא תפקידים כחבר הנהלה וחבר ועדות כספים, ואף כיהן כמייצג של התאחדות התעשיינים בצפון.

משרד הכלכלה והתעשייה הכיר ביכולותיו ובניסיונו המקצועי הרב של פרי, ומינה אותו כיועץ מוסמך מטעמו בתוכניות ליווי וייעוץ לקידום התעשייה באזורי הפריפריה.

כתעשיין בעל רקורד עשיר ונכבד של עשייה, ישי פרי הוא דוגמה חיה להגשמת ערכי עבודה ויצירה, ומקור השראה לדור הצעיר ולחזון חיזוק התעשייה וההתיישבות בגליל.

כיום פועל ישי פרי כמתכנן וכיועץ מומחה למטבחים מוסדיים, כיועץ עסקי במשרד הכלכלה וכמגשר מטעם בתי המשפט.

פרידמן חלי

ביוגרפיה

בתם של יוסף אוחנה ז"ל וקמי אוחנה הימן תבדל"א ממצרים. מנכ"ל "יהל" קתדרה ללימודי נשים בכירות (הכשרת דירקטוריות, לימודי ניהול ופיננסים).

מייסדת ויו"ר עמותת "פני"ם חדשות" - פרלמנט נשים ישראליות מנהיגות. משפחתה של אימה גורשה מקהיר בשנת 1956. כנתינים צרפתים נשלחו לעיר דרגניון שם התגוררו מספר חודשים. כאשר סבה ויקטור ז"ל התוודע לכך שבנותיו מתחילות להתרועע עם חברים נוצרים ביקש לעלות לארץ ישראל. בשנת 1957 עלו לישראל והתגוררו ברמת גן. החינוך היה העניין החשוב ביותר ועמד בראש סדר העדיפויות. לפיכך גם במצרים למדו בבתי ספר פרטיים (אנגליים) ובישראל השתלבו בבתי ספר הטובים ביותר בעת ההיא.

משפחתו של אביה ז"ל יוסף אוחנה הינה משפחה ותיקה (7 דורות בארץ). סבה יהודה נולד בנוה צדק וסבתה רחל נולדה בחברון. שורשי המשפחה בעבר מצפת ומתל אביב. המשפחה ברחה בעת הפרעות מישראל (פלשתינה) למצרים והתיישבה באלכסנדריה. עם שוך הפרעות שבו לישראל והתגוררו בשכונת נוה צדק. אביה ז"ל יוסף אוחנה היה תעשיין וסופר, האמין בדו קיום וכתב ספר ילדים "השכונה שלי" על שכונת נוה צדק ועל היחסים הטובים עם הערבים. הספר בהוצאת "מעריב" זכה בפרס זאב לספרות ילדים ונוער.

אביה הוביל מפעלי התנדבות רבים למען השכבות המוחלשות, למען בעלי מוגבלויות ונוער בסיכון, וכן יזמויות למען הקהילה. כן הרצה בבתי ספר בהתנדבות לקירוב לבבות. פרקים מסיפורו נכללו במקראה "בשיח ובאומר" עליהם נבחנו תלמידי בתי הספר היסודיים כחלק מטיפוח תרבות השיח וקבלת השונה והאחר.

אימה התנדבה 26 שנה בויצ"ו והיתה היזמית הראשונה להקמת מסגרת לאחר סיום שעות הלימודים

אשר קראה לה צהרון. הצהרון הראשון שהקימה במודל ייחודי נפתח ברמת גן בשנת 1988 והיה למודל לחיקוי להקמת צהרונים ברשויות המקומיות. אימי זכתה לפרס מנשיא המדינה דאז על פועלה.

חלי פרידמן מכהנת כיום כנשיאת המשמר המגדרי בכנסת והמשמר המגדרי הבינ"ל וכדירקטורית ב"בית ישראל", גיאורגיה.

פרס ריצ'רד

ביוגרפיה

ריצ'רד פרס הוא פעיל ציבור מרכזי בבית שמש ומכהן כיו"ר האגף לאירגון במפלגת העבודה. ריצ'רד פרס בנם של קלמונס ואליהו ז"ל. המשפחה עלתה מאוג'דה, מרוקו בשנת 1964. ההורים הרגישו מאוימים וביחד עם אחרים ברחו לישראל. ריצ'רד נולד ב-28.8.59 באוג'דה שמרוקו, ועלה ארצה ב-8.8.64 לבית שמש. למד בבית הספר היסודי -עדיהו ותיכון עמל שיבר והשלים בגרות מלאה. התגייס לצה"ל: 1.2.78. שירת בחיל התותחנים (בוגר קורס קצינים וקורס מ"פ) בתפקיד מפקד סוללה. שירת במלחמת שלום הגליל כקצין הארטילריה של חטיבת גולני עם גבי אשכנזי וגדי איזנקוט הרמטכ"ל. ריצ'רד הוא רב סרן במילואים. למד באוניברסיטה העברית בירושלים מדעי המדינה וגיאוגרפיה. עבד בוועד הפועל של ההסתדרות ומועצת הפועלים בבית שמש. בוגר התוכנית להכשרת רכזי איגוד מקצועי של הוועד הפועל באוניברסיטה תל אביב. ריצ'רד פרס הוא פעיל ציבור מרכזי ומילא תפקידים מרכזיים במסגרת פעילותו ובין השאר כיהן בשנים 2007 עד 2018 כחבר מועצת העיר בבית שמש מטעם סיעת העבודה. בתפקידו במועצת העיר שימש כיו"ר ועדת הביקורת של העיריה 2007-2008, וכן היה ממונה על החינוך ורווחה ומתנסים. במסגרת זאת יזם מיזמים חברתיים חשובים בתחום החינוך ובתחום הפעילות החברתית בבית שמש. ריצ'רד פרס הוא לקראת סיום לימודי המשפטים בקרית האקדמית אוננו.

פרקש משה

ביוגרפיה

בן להורים יצחק וגולדה פרקש ע"ה. עורך דין במקצועו.
נולד ב-12/02/1944 בבודפשט - שבועות אחדים לפני כניסתו של הצורר הנאצי אדולף אייכמן
לבירת הונגריה במטרה לבצע את "הפתרון הסופי" של יהדות הונגריה.

משה והוריו קיבלו מקלט ב"בית הזכוכית" המפורסם ובזכות זה ניצלו.
באפריל 1957, זמן קצר לאחר בר המצווה של משה, עלה יחד עם משפחתו לארץ, למד משפטים
באוניברסיטה העברית במסגרת העתודה האקדמית ועם סיום לימודיו שירת בצה"ל (בחובה ובקבע)
שמונה שנים בתפקידים משפטיים בכירים ובראשם: התובע הצבאי של אזור יהודה והשומרון.
בעל דרגת סגן אלוף (מיל').

עם סיום שירות החובה והקבע מילא עשרות שנים בתפקידים משפטיים בכירים (במסגרת שירות
מילואים) בצה"ל ובשב"כ.

בשנת 1966 (טרם שירותו בצה"ל) מונה לדובר סיעת רפ"י בכנסת ועם שחרורו משרות קבע בצה"ל
שימש כיועץ לשר העבודה והרווחה ומנהל לשכתו.

מאז שנת 1978 הוא פועל כעו"ד עצמאי ומתמחה בתחום דיני המשפחה.

רעייתו, ברכה, שימשה כסמנכ"ל בכיר במ.ע.צ.

להם שלוש בנות, חמישה עשר נכדים ושבעה עשר נינים.

צמרת צבי, ד"ר

ביוגרפיה

בנם של צמרת ואברהם בילינסקי. מחנך והיסטוריון. צבי ומשפחתו בחרו כמשפחה לגור בשלוש עיירות פיתוח: ירוחם, קריית שמונה ובית שמש. גר בעיירות פיתוח כ-40 שנה ושימש בהן כמנהל בית ספר והיה פעיל חברתית בשלוש עיירות אלה. בעברו כיהן כמנכ"ל יד בן צבי וכיו"ר המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך בשנים 2010-2011. זכה בפרסים וביניהם: פרס אביחי (1995) ופרס בן גוריון (2008).

קבלו פיני

ביוגרפיה

בנם של הרב ישראל קבלו ושל ברוריה קבלו. משפחתו עלתה ארצה מקזבלנקה ומפס בשנת 1956. סגן יו"ר ההסתדרות. משפחתו עלתה ישירות לבית שאן, למעברות, ולצריפים. אביו עבד בקטיף כותנה, עבד כשוחט, כמנהל וכרב. פיני גדל והתחנך בעיר. בוגר סיירת אגוז ומפקד. כיהן כראש העיר בית שאן, מזכיר ההסתדרות במשך ארבע קדנציות, סמנכ"ל השלטון המקומי. כיום מכהן בנוסף להיותו סגן יו"ר ההסתדרות כיו"ר סיעת העבודה. הצלחת הוריו ומשפחתו מתבטאת בכך שנותרו לחיות בבית שאן, גאים ביישוב שבנו, ילדיו התחתנו וכולם עם תואר שני ושלישי ומשמשים כגאוות המקום. אביו הרב ישראל קבלו שהיה גם שוחט, מוהל ושליח ציבור נפטר בגיל צעיר. ואימו גידלה 9 ילדים מגיל 20-3.

קול שלמה

ביוגרפיה

עוסק בבניין הארץ משנת 1968 בעיקר בירושלים, ובונה דירות מגורים ומרכזים מסחריים. שלמה בן מצליח קול ז"ל יקיר ירושלים, מבוני ירושלים והארץ. אמו כתון קול ז"ל ממנהיגות מעברת תלפיות ושכונת הקטמונים.

האב מצליח קול ז"ל היה ממנהיגי העלייה מזאכו. סיפור העלייה מסופר בספרה של חיה גביש "היינו ציונים". עלייתנו קשורה לכמיהה לירושלים. לדברי קול מי "שהעיר אותנו מתרדמתנו" לעלות לישראל היו הגרמנים שעמדו על גבולה הצפוני של עיראק מקומה של זאכו. ועם ההכרזה על הקמת מדינת היהודים בארץ ישראל גברו הלחצים בקרב הקהילה לעלות לישראל והם לא פסקו לרגע. המשפחה עלתה לארץ באוקטובר 1950 ושיכנו אותם במעברת תלפיות, גרו בתנאי המעברות הקשים מנשוא.

משפחתו הבריחה את ספר התורה כאשר גללו את שלמה בחלק גדול מגוויליו ואת יתר גוויליו פיזרו הוריו בין המזוודות עם שאר תשמישי הקדושה.

בשנת 1954 זכו לקבל שיכון קבע בשכונת הקטמונים, דירה בת חדר וחצי לשש נפשות והדירה "כארמון פאר" לעומת הפחונים, ולה דלת כניסה ועוד דלת לשירותים בלבד. דלתות החדרים היו וילון שהאם ז"ל תפרה. בדירה לא היה חשמל, אלא הכנת צנרת לחשמל ללא חיווט, והחיים במעברה היו בתנאים קשים מאוד.

שלמה סיים את לימודי התיכון, התגייס לצה"ל. שירת כאחראי מרכז קשר פיקודי. ובמילואים סיים קורס קצינים. ובאופן טבעי נמשך לענף הבניה, עיסוקו של סבו יששכר ז"ל והאב מצליח ז"ל. מאז שלמה בונה את ירושלים והארץ בחומר וברוח בחברת הבניה "יששכר מ." הנושאת את שם הסב יששכר והאב מצליח. קול אוהב לכתוב שירה ופרוזה. פעיל חברתי בשכונת הקטמונים ובכלל. חבר בהנהלת ארגון הקבלנים והבונים בירושלים ובתל אביב.

קינן ציון

ביוגרפיה

ציון קינן כיהן כמנכ"ל בנק הפועלים. הוא החל את עבודתו כטלר (פקיד אשנב) בשנת 1978, וסיים כמנכ"ל הבנק ב-2016.

ציון קינן, בן רחל וניסים וקנין, נולד בארץ להורים שעלו מקזבלנקה שבמרוקו. המשפחה כולה עלתה בעליה של 1955 בחודש ספטמבר. כולם עלו: הסבים והסבתות הדודים וההורים. האם היתה בהיריון חודש תשיעי כשעלתה לארץ.

המשפחה הגיעה לישראל ועברה למושב חרובית ליד מסמייה. המשפחה גרה במעברות ובפחונים. ההורים קיבלו טוריה ועבדו בשדות.

ראובני מאיר

ביוגרפיה

בשנת 1962 הקים את העסק שלו, חנות תקליטים. אחרי מלחמת יום כיפור הפיק את התקליט הראשון צלילי הכרם ואחרי זה במשך 30 שנה הפיק למעלה מ-1500. בין הזמרים המפורסמים: דקלון, שמי תבורי, חיים משה, איל גולן, יואב יצחק, זהר ארגוב, עופרה חזה, רון שובל, מרגלית צנעני, ציון גולן ועוד. כ-300 זמרים שונים. הקים את עמותת עזי"ת לקידום הזמר הים תיכוני אשר היה מקופח במשך 50 שנה. כמו כן הקים את הפדרציה הישראלית למוסיקה ים תיכונית וישראלית (הפי"ל) ועמד בראשה יותר מ-15 שנה. הפדרציה הוקמה בשנת 1988 ופועלת עד היום. מונה מאות חברים.

פעל רבות במהלך השנים לקדם את המוזיקה הים תיכונית, להביא אותה לקדמת הבמה ולגשר דרכה על הפערים בין מזרח למערב, בין אשכנזים ליוצאי עדות המזרח. והיום לשימחתו מתנגנת בכל בית.

רובין שלום

ביוגרפיה

שלום רובין ממייסדי המושב רמות נפתלי בהתיישבות המחודשת. הוא כיהן כיו"ר מועצה אזורית מבואות חרמון וכן כמנכ"ל רשות לפיתוח הגליל. נולד בעיר ספרו שבמרוקו להוריו דבורה ושמעון. המשפחה עלתה לארץ בשנת 1949.

כיום מכהן שלום רובין כיו"ר חברות בתחום החקלאי ומעורב בתרומה לקהילה בתפקידים חברתיים בהתנדבות.

לאחר שהמושב השיתופי רמות נפתלי ננטש על ידי המתיישבים הראשונים בשנת 1961, התיישבו שלום רובין ורעייתו חנה עם מתיישבים אחרים ברמות נפתלי בשנת 1963. רוב העולים המייסדים החדשים היו בני הדור השני אשר התיישבו בגבולה הצפוני של הארץ. שלום רובין ורעייתו התיישבו ברמות נפתלי מתוך תפיסה חלוצית ציונית. על סיפור העלייה וההתיישבות כותב שלום רובין בספרו האוטוביוגרפי: "רמות חיי" (2018).

רוזן יוסי

ביוגרפיה

יוסי רוזן הוא איש עסקים ומנהל בכיר שעמד בראש תאגידים גדולים. בין השאר כיהן בקו-אופ הריבוע הכחול, איגוד רשתות השיווק, משאב יזום ופיתוח בע"מ, נשר מפעלי מלט ישראליים, גרנית הכרמל השקעות בע"מ קבוצת תעבורה, החברה לישראל, איי.סי.אל גרופ (לשעבר: כימיקלים לישראל בע"מ), ודירקטור בחברות הבת שלה, חבר בדירקטוריון של חברת צים שירותי ספנות משולבים בע"מ ודירקטור בחברת טאואר סמיקונדקטור, כדירקטור בבנק מזרחי טפחות, כיו"ר קבוצת בזן.

יוסי רוזן כיהן כיו"ר רשת מדיה בע"מ, זכיינית ערוץ 2 לשעבר.

יוסי רוזן יזם והנהיג מיזמים חברתיים חשובים ובין השאר עומד זה מספר שנים בראש המפעל לפיתוח חברתי שספינת הדגל שלו פרויקט מחשב לכל ילד, שעד כה העניק כמאה שלושים אלף מחשבים למשפחות בפריפריה החברתית והגיאוגרפית.

נולד להוריו מרסל ורחמים רג'ואן בעירק. עלה לארץ עם משפחתו בשנת 1949.

רוזן מספר על העלייה כי התארגנו טרום העלייה במחנה מעבר בטהרן שהייתה תחנת מעבר לטיסה לישראל.

לאחר שהוריו עזבו את עיראק, היו במחנה כשבועיים בטרם המריאו במטוס אייר פראנס שיעדו הרשמי היה קפריסין אך בפועל ססו ישירות לישראל.

הוריו החליטו לנסוע בטרם החלה העלייה הגדולה מעירק, משום שאביו עבד במשרד החוץ העירקי, נחשד בריגול לטובת ישראל והעדיף להימלט.

הגיעו בלילה גשום וחשוך לשדה התעופה לוד והועברו במשאיות בגשם שוטף למחנה העולים בפרדסיה.

לאחר שעות הצליחו הוריו לאתר מיטות ומזרנים עבורם, לגרור אותם לאוהל שקיבלו ולנסות להתארגן.

השהות במעברה נמשכה כמעט שנה כשבחודשים האחרונים הועברו לצריף.

הוריו ביקשו לעבור להתיישבות חקלאית ונאמר להם כי ישוב חקלאי בשם "עין שריד" נמצא בבניה בגוש תל מונד.

הבתים היו בני חדר אחד הכולל פינת בישול, אמבטיה ושירותים בשטח של 24 מ"ר לחמש נפשות. הישוב נחנך ב-1950 ואליו עברו כאשר הבתים אינם מחוברים לחשמל למשך שנתיים נוספות. הישוב שהוגדר כיישוב עם משק עזר (קראו לזה משק עזר כי אין מים) קיבלו הוריו שטח אדמה לגידולים חקלאיים.

אביו עבד תחילה בעבודות כפיים בחקלאות ורק מאוחר יותר לאחר מאבק ממושך הוקמה באר מים שאפשרה להקים משק חקלאי של ירקות.

השנים הללו היו שנות מאבק להכרה בישוב כישוב חקלאי בשעה שהמושבים השכנים סרבו לכך ורצו בהם כעובדים בחקלאות.

לאחר שנאבקו בעניין, נחפרה באר אבל הקרקעות כבר סופחו למושבי הסביבה ועין שריד הפכה למקור לפועלים לשכנים.

רומני מוריס משה, פרופ'

ביוגרפיה

פרופסור מוריס משה רומני הוא פרופסור אמריטוס באוניברסיטת בן גוריון ועסק בהוראה ומחקר באוניברסיטאות בארץ ובחו"ל. מוריס רומני הוא בנם של יוסף ואליזה ז"ל שמוצאם מהעיר בנגאזי בלוב.

לפני העלייה לארץ למד בבית ספר עברי תלמוד תורה בבנגאזי אשר בלוב ולאחר מכן בבית ספר איטלקי עד שנת 1960. בשנה הזו קיבל מלגה ללמוד באוניברסיטת ברנדייס אשר בבוסטון והמשיך בלימודים עד לתואר דוקטור.

בשנת 1972 עלה ארצה. פרופסור רומני הוא אחד ממייסדי המחלקה לקהילות ספרדיות בהסתדרות הציונית וחבר הפדרציה ספרדית העולמית בירושלים.

פרופסור רומני הוא מייסד מרכז אליישר ללימודי מורשת יהדות ספרד והמזרח באוניברסיטת בן גוריון. ועמר בראשו בין השנים 1981-2007.

בין השנים 1981 עד 2007 ייסד וניהל תוכנית לימודים שנתית של מורשת יהדות ספרד והמזרח כולל קורסים ההיסטוריה, ספרות, דמוגרפיה של יהודי ספרד והמזרח. פרופסור רומני פעיל וחבר בארגונים שונים בארץ ובאיטליה. בין השאר הוא חבר בארגון יהודי לוב באור יהודה ובאיטליה במרכז לדתות ותרבות, פירנצה. פרופסור רומני שימש כיועץ אקדמי לפרויקט פעילי ציבור להכשרת מנהיגות צעירה במשך עשרות שנים עד 2007.

רז מוסי, ח"כ

ביוגרפיה

מוסי רז הוא חבר כנסת מטעם מרצ. מוסי רז בן מזל וניסן רז נולד בישראל. הוא בן 56, יליד ירושלים ותושב שוהם. נשוי ליעל ואב לאור ומאיה. בהשכלתו כלכלן ורואה חשבון. בוגר האוניברסיטה העברית. חבר כנסת בכנסות ה-15, ה-20 וה-24. בעבר מילא שורה של תפקידים ציבוריים ובין השאר מזכ"ל "שלום עכשיו", סמנכ"ל "גבעת חביבה", מנהל שותף ברדיו "כל השלום", מזכ"ל מרצ, יו"ר חיים וסביבה - ארגון הגג של ארגוני הסביבה, יו"ר "בזכות" - לקידום ושילוב של אנשים עם מוגבלות, מנהל סיעת מרצ הראשון (1992).

מאיר שטרית, השר לשעבר

ביוגרפיה

מאיר שטרית הוא איש ציבור ופוליטיקאי לשעבר. בנם של דוד ומרים אשר עלו ממרוקו, מהעיר קסר-אסוק. מאיר והוריו עלו בעליה בלתי חוקית בשנת 1957, כשמאיר היה בן עשר, יחד עם אחיו ואחותו. המשפחה והגיעה לנתיבות וגרה שם שנה בפחון. לאחר מכאן עברו ליבנה שם גם מאיר עד היום. מאיר כיהן כראש מועצת יבנה, כאשר הפך אותה לעיר והתמנה לראש העיר הראשון שלה. כמו כן כיהן כגזבר הסוכנות וההסתדרות הציונית.

מאיר שטרית כיהן כחבר כנסת ב-9 כנסות למעלה מ-30 שנה. בממשלה כיהן בתפקידים רבים ובין השאר: שר האוצר, המשפטים, החינוך, התחבורה, השיכון והפנים.

שטרית רפאל

ביוגרפיה

נולד בשנת 1943 לפרחה ואליהו שטרית במרוקו. מוצא המשפחה מבולמן ומספרו שבמרוקו. כיום גמלאי, יועץ מקרקעין תכנון ובניה, סופר.

בעקבות ההתעוררות של התנועות הלאומניות שביקשו לשחרר את מרוקו מעול השלטון הצרפתי, הקרקע החלה לבעור מתחת לרגליהם של היהודים. לאחר שכבר היו איומים מפורשים הוריו נאלצו להותיר הכל מאחור ולעלות לישראל בשנת 1955. המשפחה הגיעה לנמל חיפה משם הועברו למעברת חצרים בבאר שבע. במעברה עברה משפחתו תקופה מאוד קשה בת שלוש שנים. לאחר מכן, המשפחה עברה לשכונה ד' בבאר שבע. אביו ואמו היו פועלים כל ימיהם ובזכותם הילדים, ביניהם רפאל, הצליחו להגשים את חלומם לבנות ולהיבנות בישראל.

רפי שטרית היה עובד ק.מ.ג. שנים רבות, הקים תנועות מחאה בבאר שבע ובדרום, ניהל מאבק לשיקום שכונות המצוקה, ניהל פרויקט השיקום בשכונה ג' באר שבע. הוא כיהן כסגן וממלא מקום ראש העיר באר שבע במשך עשור, והיה מנהל הנדסה בחברת בניה גדולה ועסק בפעילות למען החברה בישראל.

שמש ליטל

ביוגרפיה

ליטל שמש היא עיתונאית ומגישת חדשות. בתם של תהילה ואמנון ילידי הודו ועיראק. ליטל נולדה בגדרה. מגיל 12 כתבה שמש בעיתוני ילדים ונוער ושידרה ברשת א' תוכניות לנוער. שירתה כלוחמת במשמר הגבול במשך כשלוש שנים בגזרת איו"ש בזמן האינתיפאדה השנייה. במהלך שירותה נשלחה גם להרצות על ישראל בארצות הברית ובקנדה. כיום היא משרתת בשירות מילואים פעיל כקצינת הסברה בפיקוד העורף. ליטל בעלת תואר ראשון במדעי הרוח והחברה ותואר שני ביהדות ארצות הברית מאוניברסיטת חיפה. בוגרת לימודי קופירייטינג במכללת תרצה גרנות, ובוגרת המכללה למדינאות בירושלים. כיום מגישת התוכנית "סוגרים שבוע" בערוץ 14, מרצה על ישראל ברחבי העולם, בעלת תואר שני ביהדות ארצות הברית, יוצרת פורמטים לתכניות טלוויזיה, שופטת בתחרות פרסי האמי הבינלאומית.

דהן מומי, פרופ'

ביוגרפיה

מומי דהן הוא פרופסור מן המניין, מרצה וחוקר לכלכלה ואי שוויון בבית הספר למדיניות ציבורית וממשל באוניברסיטה העברית בירושלים. מומי דהן הוא בנם של מזל ויהודה. הוא נולד בבני מלאל במרוקו. בשנת 1963 נפטר אביו. חצי שנה לאחר מכן, כשמומי היה בן שנה וחצי, עלה לישראל עם אימו והם התיישבו במגדל העמק.

בין השנים 1989-1999 היה כלכלן ראשי במחלקת המחקר של בנק ישראל וכיהן כראש תחום מקרו-כלכלה.

בין השנים 1999-2001 שימש כיועץ כלכלי בכיר למנכ"ל משרד האוצר.

בפברואר 2011 מונה לראש בית הספר למדיניות ציבורית של האוניברסיטה העברית, תפקיד בו כיהן עד אוקטובר 2014.

במהלך השנים כתב טור קבוע במדור המאמרים של עיתון "הארץ" ובין השנים 2004-2012 הגיש טור שבועי בתוכנית הכלכלית של גלי צה"ל.

חקק בלפור

ביוגרפיה

בלפור חקק הוא סופר ומשורר ישראלי. בלפור שימש כיו"ר אגודת הסופרים העבריים. בלפור הוא בנם של סעידה ועזרא חקק. הוא נולד בבגדאד, עיראק בשנת 1948, סמוך להכרזת העצמאות של מדינת ישראל. בשנת 1950, עלתה משפחתו לישראל והתגוררה בבית סיידוף בירושלים. בלפור החל את דרכו הספרותית עוד בילדותו כאשר פרסם את יצירותיו בעיתוני ילדים ונוער.

בשנת 1965 נבחר בלפור לחתן התנ"ך העולמי לנוער, כשאחיו התאום הרצל זכה בסגנות. כמו כן, בשנים אלה בלפור היה כתב הנוער של "מעריב לנוער". בצה"ל שירת כחוקר במצ"ח. בשנת 1988 הקים את "קבוצת הסופרים הציונים" שיוזמת ימי התנדבות של סופרים בערי פיתוח ובכפרי ילדים.

עד פרישתו בשנת 2015 עסק בלפור בחינוך, תחילה כמורה בבתי ספר בירושלים ואחר כך ככותב תוכניות לימודים במשרד החינוך וכמפקח במזכירות הפדגוגית. בין השנים 2011-2015 כיהן כיו"ר אגודת הסופרים העבריים. בלפור חקק הוציא מעל כ-20 ספרי שירה, עיון וספרים לילדים.

בשנת 2020 זכה בלפור בפרס השר להשכלה הגבוהה והמשלימה על תרומתו המשמעותית לתחום הספרות והשירה בתרבות היהודית בישראל.

חקק הרצל

ביוגרפיה

הרצל חקק הוא סופר ומשורר ישראלי. הרצל שימש כיו"ר אגודת הסופרים העבריים. הרצל הוא בנם של סעידה ועזרא חקק. הרצל נולד בבגדאד, עיראק בשנת 1948, סמוך להכרזת העצמאות של מדינת ישראל. בשנת 1950, עלתה משפחתו לישראל והתגוררה בבית סיידוף בירושלים. הרצל חקק החל את דרכו הספרותית עוד בילדותו כאשר פרסם את יצירותיו בעיתוני ילדים ונוער.

בשנת 1965 כשהרצל היה בן 17 הוא זכה בסגנות לחתן התנ"ך בחידון התנ"ך העולמי לנוער, כשאחיו התאום, בלפור, זכה להיות חתן התנ"ך.

בצה"ל שירת כלוחם בחטיבת גולני ולאחר מכן כמש"ק סעד ומודיע נפגעים. מאז 1988 מתנדב הרצל בערי פיתוח ובכפרי ילדים. כמו כן, הרצל נמנה עם מייסדי קבוצת הסופרים הציוניים בחסות המועצה הציונית.

הרצל חקק הוציא מעל כ-20 ספרי שירה, עיון וספרים לילדים.

בין השנים 2003-2005 ו-2011-2015 כיהן הרצל כיו"ר אגודת הסופרים העבריים.

בשנת 2020 זכה הרצל בפרס שר ההשכלה הגבוהה והמשלימה על תרומה משמעותית לתחום הספרות והשירה התרבות היהודית בישראל.

